

SAMMEN- SVEISET

***INDUSTRI SOM DEL AV
DEN BLANDEDE BYEN***

Masteroppgave i arkitektur

AAR4990: Masteroppgave i arkitektur
Fakultet for arkitektur og design
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU
Trondheim, 26. mai 2020

English title: *Welded. Industry and the mixed city*

Vedlegg:
1. Forarbeid
2. Tegningssett

Alle foto er egne foto, med mindre annet er oppgitt.

Veileder:

Prof. Geir Brendeland, NTNU
geir.brendeland@ntnu.no
+47 411 05 911

KANDIDATER

Aksel Borgen

aksel.borgen@gmail.com

+47 452 10 527

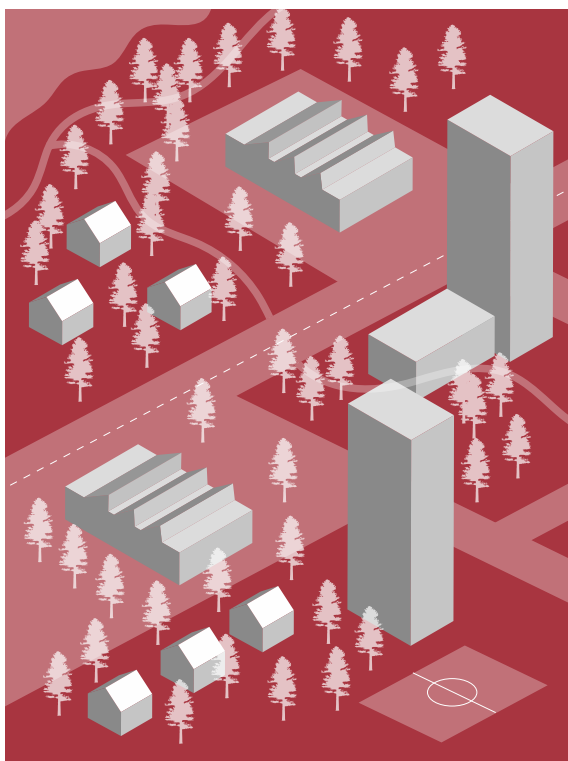
Gustav Bjørngaard Rødde

gustav.b.rodde@gmail.com

+47 907 20 018

PROBLEMSTILLING

**Hvordan kan industrien bli en del av
en ny blandet bydel på Sluppen?**

Begrepsavklaring

Industri defineres som næringsvirksomhet som bearbeider råstoff eller råvarer, og omfatter i dagligtalen også montering av deler til ferdige produkter, spesialisert vedlikehold og reparasjon. Som arealformål i kommunale planer brukes begrepet «næringsbebyggelse», som omfatter industri-, håndverks- og lagervirksomhet, mens forretning, handel og tjenesteyting ikke inngår i denne gruppen.

I vår oppgave bruker vi begrepet *industri* som en samlebetegnelse for storskalavirksomhet som omfatter produksjon, logistikk, vedlikehold/ reparasjon og lager.

INNHOOLD

Del 1: Tematikk

s. 10

I del 1 drøfter vi den overordnede tematikken for oppgaven vår.

Del 2: Byen

s. 22

I del 2 kartlegger vi urbane industristrukturer i Trondheim i dag, og ser på relevante referanser fra andre byer.

Del 3: Bydelen

s. 64

I del 3 analyserer vi en bydel i Trondheim som i dag i hovedsak brukes til industriformål. Vi undersøker området, bygningsmiljøet, historikk og fremtidige planer, og velger oss ut et delområde for en prosjekteringsoppgave.

Del 4: Prosjektering

s. 108

I del 4 undersøker vi hvordan vi kan kombinere industri med andre funksjoner. Vi foreslår en masterplan for området, og prosjekterer strukturer og uteområder i et avgrenset utsnitt.

DEL 1:
TEMATIKK

Kan industri være en del av bylivet?

DEN URBANE INDUSTRIEN

I dagens byforming er det én funksjon som er glemt.

Utgangspunktet for diplomoppgaven vår var diskusjonen om å rive det såkalte «Siemens-bygget» på Sluppen i Trondheim. Bygningen, en syv etasjers kontorblokk, er en del av Siemens' industrianlegg, som i sin helhet ble tegnet av Herman Krag på 1960-tallet. I tillegg til det slanke og høye administrasjonsbygget, består anlegget av fabrikklokaler, som er utformet som lave volum med store fotavtrykk. De ulike bygningskroppene har lik materialitet og fasadeuttrykk, og byantikvaren har klassifisert anlegget som verneklasse C, blant annet fordi de er et viktig eksempel på modernismen i Norge og i Trondheim.

Debatten, kort oppsummert, oppsto da Siemens søkte om rivingstillatelse til administrasjonsbygningen. De trengte større og mer fleksibelt kontorareal, og klarte ikke se hvordan den eksisterende strukturen kunne tilpasses deres behov. Ifølge dem var alternativet til å rive i verste fall relokalisering. Saken endte med at bygningrådet ga tillatelse for riving i slutten av 2019.

Opprinnelig så vi for oss at diplomoppgaven ville dreie seg om Siemens-byggets fremtid. Er det riktig avgjørelse å rive blokken? Kunne vi gjennom et transformasjonsprosjekt vise at bygningen fortsatt hadde et potensial? Vi gikk i gang med å formulere noen problemstillinger, innhente original-tegningene fra byggesaksarkivet, dra på befaring og bla i avisarkiver.

Mens vi jobbet med spørsmålet om man kunne bevare et kulturminne, og samtidig løse behovet for fleksibilitet og utbygging hos en moderne industribedrift, opplevde vi at kjernen av oppgaven

egentlig var en diskusjon om hele områdets fremtid. Hvilken plass har industrien i denne delen av byen? Med denne erkjennelsen følte det etter hvert mindre relevant å bare gjøre en studie på enkelbygget, da dets kontekst er avgjørende for fremtidig bruk. Vi omdefinerte oppgaven, endret skala, zoomet ut, og bestemte oss for å gjøre et eksperiment: kan industrien også bli en del av dagliglivet i den blandede byen?

Produksjonen av varmeovner ved Siemens på Sluppen i Trondheim, 1966.
Foto: Tor Odd Vist/Siemensmuseet

Den blandede byen

Den modernistiske byplanleggingen drev frem strengt funksjonsdelte – og etter hvert bilavhengige – byer og tettsteder. Motreaksjonen ble at god byforming avhenger av en miks av funksjoner, og det rådende paradigmet blant arkitekter og planleggere er idéen om «den blandede byen». Byboeren skal kunne bo, jobbe, handle og leve i samme nabolag, og nabolaget skal være i aktivitet gjennom hele døgnet og hele uken.

I samtidens urbane prosjekter blir derfor boliger, næring, offentlige funksjoner og til dels program for fritid og kultur plassert på samme sted; i reguleringsplanene definert som «sentrumsformål».¹ Som regel står boligutbygging for en stor del av programmet, fulgt av tjenesteyting og kontorlokaler. De tilflyttede beboerne og arbeidstakerne skal stimulere markedet for butikker, uteliv og fritidstilbud, som igjen skal skape et godt nabolag og en god by.

I dette paradigmet er det én del av byen som sjelden får plass: industri og produksjon. Når byområder bygges ut eller transformeres, blir industrien flyttet vekk, til periferien av byen,

¹ Trondheim kommune: Veiledning til forskrift om kart, stedfestet informasjon, arealformål og digitalt planregister, https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/10-byutvikling/byplankontoret/reguleringsplan/planregister_v2_utdrag_veiledning-kart-plan-forskraft_01-07-2012.pdf

til den andre siden av kommunegrensa – eller til den andre siden av kloden. Industriområder planlegges fremdeles i modernistisk ånd, frakoblet resten av byen, og i stor grad kun tilgjengelig med bil.

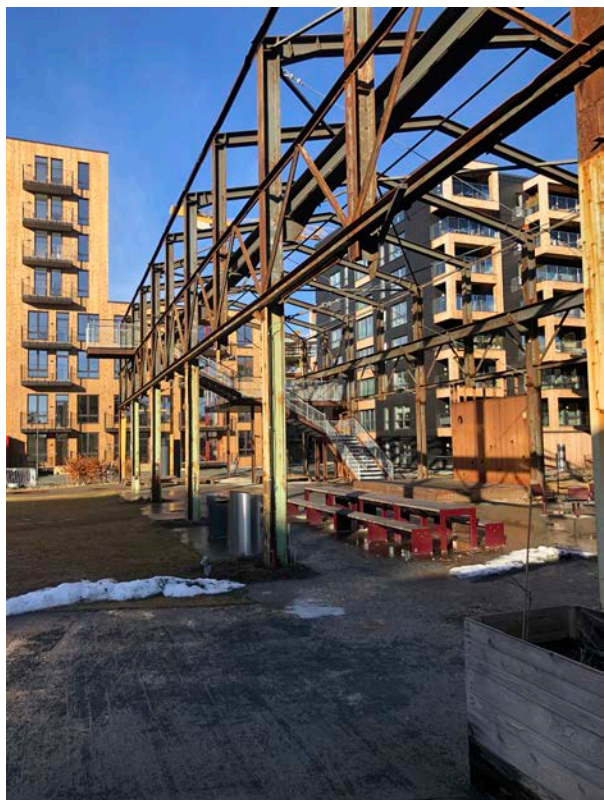
Ikke bare atelier, takk

Ironisk nok skjer mange av de nevnte transformasjonene på områder som opprinnelig var satt av til industriformål. Nyere eksempler på dette i Norge er Lilleby (Trondheim) og Bjørvika og Hovinbyen (Oslo), og lignende byfornyingsprosjekter har foregått i stor grad i europeiske byer de siste tiårene. I den grad det finnes spor igjen av industrien, er det fordi man tar vare på noen deler av industribygningene og gir dem ny bruk, som trendy fabrikkleiligheter eller utstillingsrom omfavnet av teglstein, puss og stålbjelker.

Det eksisterer likevel en bevissthet om at «produksjon» også skal få ta del i det urbane livet, en trend som har blitt mer og mer tydelig de siste årene. Temaet var blant annet utgangspunktet for den internasjonale designkonkurransen European i 2017 og igjen i 2019.² Studenter og profesjonelle arkitekter tegner inn former for produksjon i prosjektene sine. Likevel begrenser dette ofte seg til ting som «co-working spaces» og lettverksteder, urban dyrking eller atelierer, steder hvor middelklassen kan utfolde seg ved å bygge sine egne bokhyller og dyrke cherrytomater i parsellhager.

Vi ønsker en diskusjon om produksjon i by som omhandler storskalaindustrien, heller enn individuelle fritidsprosjekter.

² European: Productive Cities, https://issuu.com/europaneurope/docs/plaquette_en_test6/14

På Lilleby bygges det for tiden ut et større boligfelt. Noen industristrukturer er tatt vare på for å minne de nye beboerne på hva som lå her før leilighetsbyggene kom opp.

Antall sysselsatte i næringer lokalisert i industriområder i Trondheim:

21 897

Mange arbeidsplasser

Industrien har vært førende for mange byers utvikling. Den har blitt lagt til områder med god infrastruktur, med tilknytting til havner, jernbane og motorvei. Til tross for utflagginger og automatisering, er industrien fremdeles en stor og viktig sysselsetter.

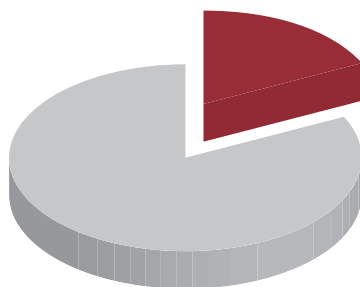
I Trondheim kommune er 18 prosent av de sysselsatte ansatt i industrien og tilstøtende næringer.³ Ved å flytte industriarbeidsplasser ut av byene, flyttes arbeidsmarkedet for fagarbeidere og håndverkere vekk. Der blir de sysselsatt i områder frakoblet det urbane livet, ofte med et dårlig eller ikke-eksisterende kollektivtrafikktilbud, mens mange andre grupper arbeidstakere både kan bo og arbeide i byen. Rørleggeren som vil bo og ta oppdrag i byen, må ut av sentrum for å finne tilgjengelig lagringsplass.

Et lokalt eksempel på utflyttingen av arbeidsplasser, er utviklingen av Nyhavna. Kommunedelplanen for Nyhavna legger til rette for at store arealer for industri og havn skal omdisponeres til sentrumsformål. Dette innebærer at de fleste virksomhetene som holder til på Nyhavna i dag må relokaliseres. Samtidig er målet for kommunen at industriaktivitet som har Trondheim som sitt primære forbruksområde, hovedsakelig skal løses innenfor kommunens grenser.⁴

Separat monokultur

I Trondheim i dag bygges det ut for slik aktivitet på steder som Torggård og Vassfjellet, som ligger henholdsvis 13 og 20 kilometer fra sentrum. Det er noen åpenbare grunner til at det virker intuitivt å plassere industri vekk fra boligstrøk og rekreasjonsområder. Sett vekk fra ulike lokale variasjoner, finnes det noen generelle årsaker til dette:

- Industrivirksomhet kan medføre støy, lukt og utslipp.
- Gjennom reguleringsplanene definerer kommunene egne soner til industrien, som utelukker en funksjonsblanding.
- Behovet for effektiv og bilbasert logistikk, med god fremkommelighet for tungtransport.
- Industriarkitekturen som vi kjenner den er lite tiltalende, med store stål- og betongkasser, plassert på en asfaltflate, omringet

Andel av sysselsatte i Trondheim kommune som er sysselsatt i industrien (18%).

Fordelt på ulike undergrupper:¹

Bygge- og anleggsvirksomhet	9 215
Ulike industrinæringer	5 752
Agentur og engros	4 146
Handel/reparasjon av motorvogner	2 106
Transporttjenester og lagring	678

¹ Statistisk sentralbyrå: Sysselsatte etter bosted, arbeidssted, kjønn og næring, 2008 - 2019: <https://www.ssb.no/statbank/table/08536>

³ Statistisk sentralbyrå: Sysselsatte, etter bosted, arbeidssted, kjønn, alder og næring, 2008 - 2019, <https://www.ssb.no/statbank/table/07984>

⁴ Trondheim kommune: Planbeskrivelse Nyhavna, https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/10-byutvikling/byplankontoret/kommuneplan/kdp_nyhavna_k20110005/kdp_nyhavna_off-ettersyn/vedlegg-4.-planbeskrivelse-med-konsekvensvurderinger.pdf

På Vassfjellet, 20 kilometer fra sentrum, er det regulert 340 dekar med byggeklare tomter for industriformål.

Foto/illustrasjon: Vassfjellet Næringspark

av parkeringsplasser, uten relasjon til dets omgivelser.

- Tomte- og leieprisene er lavere utenfor sentrum.
- Tomter som er flate og store er fleksible, og gir mulighet for enkel utvidelse av virksomheten.
- Nettverkseffekter gjør det mer attraktivt å etablere seg der det allerede finnes lignende aktører, og mange produksjonsområder har vokst frem som industriklynger.

Nye behov

Samtidig kan mange av disse utfordringene løses hvis vi ønsker å beholde og plassere industri i og nærmere byene.

- Mye produksjon medfører hverken sjenerende støy, lukt eller utslipp.
- Myndighetene kan ta i bruk de reguleringsverktøyene de har. For å få en større variasjon av funksjoner, har man noen steder gått bort fra å regulere tomter utelukkende til næring eller bolig, men benytter heller samlingsformålet «sentrumsformål». Industrien kan også bli en del av disse byutviklingsstrategiene.
- Vi endrer transportvanene våre og prøver å planlegge for redusert bilbruk. Det burde også gjelde for industrien. Ved å plassere den nærmere der folk bor og konsumerer, sparer man inn på både person- og varetransport.
- Med god planlegging er det heller ikke et problem med lastebiltransport i en tett by. Supermarkeder i sentrum får daglig vareleveringer som i volum og hyppighet overgår aktiviteten hos mange industribedrifter.
- Arkitekturen kan bli mer fleksibel, elastisk og tilpasningsdyktig, slik at næringslokaler kan skifte bruk, og fungere til mer enn bare kaféer og butikker.
- Vi programmerer allerede inn en rekke funksjoner i byene våre som ikke ville vært økonomisk bærekraftig uten subsidier eller andre støtteordninger, for eksempel kulturtilbud som får gratis eller redusert leie.
- Dagens industritomter gir kanskje stor fleksibilitet og effektiv logistikk, men krever ofte stor inngripen, slik som sprenging av fjell og nedbygging og ødeleggelse av naturområder. Det burde være mulig å kombinere god byplanlegging og arkitektur med industriens behov.

- I stedet for å utvikle rene industriklwynger, kan man oppnå synergieffekter ved å skape mangfoldige næringsklynger, som kombinerer produksjon med administrasjon og kobler sammen ulike aktører fra ulike ledd. Slik ulike bedrifter i kontorbygg leier seg inn i en kantine, kan de også leie seg inn i andre fellesfunksjoner som produksjonsareal og lagerplass.
- Økt robotisering gjør industrien mindre sensitiv for lønnskostnader, og en større del av den utflaggede industrien kan «flytte hjem». Automatiseringen og innovasjon reduserer også arealkravet til lokalene.

Større skalaer, grovere strukturer

I artikkelen «Urbanisme 3.0: – Stans gehlifiseringen!» i Arkitektnytt i 2017, tok arkitektene Grete Lyche og Line Kaasine til orde for å snakke mer om byen som produksjonsarena.⁵

–Deterfascinerendeåstuderehvordanbyutviklingsdiskursen veldig lenge har handlet om et ensidig fokus på fritidsbyen. Produksjon er blitt valgt bort på nesten alle nivåer, sa Lyche til Arkitektnytt.

⁵ Cecilie Klem: Urbanisme 3.0: Stans gehlifiseringen! <https://www.arkitektnytt.no/tema/urbanisme-3-0-stans-gehlifiseringen>

Byen er full av eksempler på at vareleveringer fra lastebiler lar seg kombinere med gatetun, fotgjengere og sentrumsformål, som her i Nordre gate.

Det betyr, ifølge dem, at man må akseptere større skalaer og grovere strukturer. Lyche og Kaasine trakk frem New York som et eksempel på en by hvor «produksjon, logistikk og transport får lov til å ta plass side om side med kulturnæring og servicetilbud.»

– Det er lag på lag med ulike funksjoner som er synlige på gateplan: Man kan se og lukte at byen har en iboende toleranse for produksjonen. Alt er ikke forfinet og forskjønnert der folk lever og bor. Boligene er ikke plassert i isolerte, beskyttede klynger, men i nettverk av funksjons sammensatte deler, sa Lyche.

Året etter, høsten 2018, gjennomførte myndighetene i New York en mulighetsstudie av urbane strukturer som blander industri med andre funksjoner.⁶ Selv om det er etterspørsel etter industriareal, betaler industribedrifter og tilknyttede næringer vanligvis lavere leie enn andre aktører. En måte å omgå dette på, kan være å tilby lokaler i bygninger som også leies ut til andre formål med høyere inntjening, slik som kontorer eller boliger. Høyere utleiepriser oppover i etasjene kan kompensere for lavere leie på grunnplan, særlig der hvor første etasje er lite attraktivt som boliger, kontorer eller forretning. I dag finnes det mange eksempler på tomme første-etasjer, selv midt i sentrum, dersom de ikke henvender seg mot gjennomfartsårer eller grøntområder.

Blandede bygg

I New York kom myndighetene frem til at det finnes et stort potensial i å la industri bli en del av en funksjonsblanding i ett og samme bygg. Vellykkede prosjekter viste seg å ha produsenter som genererer lite utslipp og støy, lav trafikk av laste- og varebiler, krever mindre spesialiserte mekaniske systemer, og har lavere krav til lasting og lossing. Eksempler på slike næringer, som egnet seg best som en del av en «industriell blandet-bruk-bygning», er spesialiserte næringsmiddelprodukter, noen typer håndverk og avansert teknologi produksjon.

⁶ New York City Department of City Planning: Can Industrial Mixed-Use Buildings Work in NYC? <https://www1.nyc.gov/assets/planning/download/pdf/about/dcp-priorities/data-expertise/can-industrial-mixed-use-buildings-work-in-nyc.pdf>

Blant bilverksteder og grossister på Sluppen, har Austmann etablert seg med bryggeri og ølbar for besøkende.
Foto: Bydelsnytt.no

«Det er fascinerende å studere hvordan byutviklingsdiskursen veldig lenge har handlet om et ensidig fokus på fritidsbyen. Produksjon er blitt valgt bort på nesten alle nivåer.»

Arkitekt Grete Lyche til Arkitektnytt, 16. mai 2017

De fant også ut hvilke deler av industrien som er minst egnet. Store, tungransport-intensive industrier, slik som engros og matdistribusjon, krever både tomter og bygninger med store fotavtrykk, som er vanskelig å få plass til uten mange konflikter med omgivelsene. Produsenter som har hyppig lossing og lasting, kan være sjenerende om logistikken ikke er godt løst. Produsenter som genererer store utslipp, lukt og støy, er også sjenerende for boliger og andre funksjoner.

Tålegrensen

New York-eksempelet er kanskje ikke helt relevant for en norsk regionhovedstad, men det er like fullt relevant i spørsmålet om hva vi kan tåle av industriell virksomhet i samme område som vi bor i. Det er dessuten forskjell på å ha blandet i bruk i samme bygg, og i samme nabolag.

Diskusjonen bunner ut i hva vi regner for å være for sjenerende. Kanskje må vi også revurdere våre fordommer mot industrien. Siemens på Sluppen må i dag ha infrastruktur som gjør det mulig å ta imot 45 meter lange trucker, men kun noen ganger i året. Er det mer sjenerende enn å bo over en uteservering? I Ilsvika sender Felleskjøpets siloer jevnlig ut en eim av kraftfôr, uten at det satte en demper for å utvikle et stort boligfelt like ved etter årtusenskiftet.

	Håndverksproduksjon	Avansert produksjon	Næringsmiddelprod.
Beskrivelse	Produksjon for nisjemarkeder	Bedrifter som bruker avansert teknologi for produksjon	Små- og mellomstor skala-produksjon
Første etasje	Foretrukket (hvis tyngre maskiner)	Foretrukket (hvis tyngre maskiner)	Nødvendig (for maskiner)
Romlige krav	Fleksibelt, avhengig av produkt	Fleksibelt, kontor-typologier	Store spenn, stor takhøyde
Mekaniske krav	Høy elektrisitetsbelastning, ventilasjon	Høy elektrisitetsbelastning	Høy elektrisitetsbelastning, ventilasjon, røropplegg, kjøleanlegg
Lukt, støy, trafikk	Begrenset	Begrenset	Lukt, men begrenset i mindre skala
Eksempler	Klesproduksjon, møbelsnekker, gullsmed	3D-printing, bio-tek, farmasi	Bakeri, kaffebrenneri, bryggeri

Eksempler på fysiske krav til urban industri
Kilde: NYC Planning

På Lade ligger det en lang rekke varehus, som på baksiden møter ny boligbebyggelse. Overgangen mellom funksjonene burde vært løst på en bedre måte, men viser at folk ikke er fremmede for å bruke millioner på en leilighet vis-a-vis et industrilandskap.

De samme siloene er for øvrig så flott fargesatt at de gir verdi og identitet til nabolaget, selv om de ikke har blitt transformert til studentboliger eller kunstmuseer. Myke funksjoner, som kunstmuseer, blir sett på som interessante og verdifulle i byformingen. Vi tror harde funksjoner kan bli sett på som det samme.

Cappuccino og batterifabrikk

Tilbake til Sluppen: Siemens' virksomhet er et eksempel på fremtidens industribehov. Det er en høyteknologisk bedrift, og hovedproduksjonen er i dag av skipsbatterier. Da Trondheimsavdelingen fikk dette ansvaret, vurderte ledelsen å relokalisere. Ved å flytte nærmere fjorden, for eksempel til Orkanger eller mot Stjørdal, kan de laste rett på skip og lette transportbehovet. Dessuten så de for seg at de enklere kunne utvide og tilpasse virksomheten dersom batteriproduksjonen øker i omfang. Likevel besluttet de å bli på Sluppen.

– Vi ønsker å bli på Sluppen, fordi vi ser verdien av å være en del av byen, sier plassjef Lars Ove Husby når vi er på befaring på området.

En av de viktigste årsakene er at det gjør dem mer attraktive for de ansatte. For å kunne rekruttere og holde på de beste kandidatene, trenger de å tilby arbeidsplasser nært sentrum, så de ansatte enkelt kan komme seg til og fra arbeid, og kombinere jobben med andre fritids- og familieaktiviteter. Plasseringen langs den såkalte kunnskapsaksen gjør at de drar nytte av samarbeid med andre bedrifter og utdanningsinstitusjoner.

Det har også vist seg at Herman Krags 60-tallsarkitektur både er fleksibel og elastisk. Fabrikklokalene har blitt utvidet og bygget om, og endret bruk i takt med produksjonens og selskapets utvikling. God industriarkitektur har lang levetid.

Skjorte og vernehjelm

Av de rundt 600 ansatte til Siemens i Trondheim, er det bare en femtedel som utelukkende jobber i fabrikklokalene. På grunn av høyere krav til utdanning, og økt bruk av teknologi, automatisering og kompliserte produksjonsprosesser, arbeider en større andel av de ansatte både i fabrikk og i kontorlandskap. Skillet mellom blådressene og hvitsnippene er visket ut, og dagens industriarbeider går like gjerne kledd i både skjorte og vernehjelm.

Denne våren har Trondheim kommune behandlet den nye kommunedelplanen for Sluppen.⁷ Intensjonen er å skape en «bærekraftig bydel», «legge til rette for en bymessig utvikling», ha «framtidrettede og innovative løsninger for mobilitet, teknologi og næring», og skape «en inspirerende og spennende bydel, med mangfold, høy tetthet, urbane kvaliteter og byrom som skaper trivsel og god folkehelse.»

For å nå det målet, mener vi industrien bør få ha et ord med i laget.

⁷ Trondheim Kommune: Kommunedelplan for Sluppen, oppstart av planarbeid og forslag til planprogram, https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/10-byutvikling/byplankontoret/1b_off-ettersyn/2018/kommunedelplan-for-sluppen/saksfremlegg.pdf

DEL 2:
BYEN

Industriens plass i Trondheim i dag.

Lokalisering av industristrukturer	s. 26
Katalogisering av industristrukturer	s. 28
Vern og kulturminner	s. 44
Referanser	s. 50

KJØLEL

A G E R E T

INDUSTRIENS Plassering

I starten av arbeidet med vår oppgave gjorde vi en omfattende kartlegging av områder, bygninger og strukturer i Trondheim knyttet til industrien og arealkrevende næringer. Målet var å se hvor og hvordan industriområdene har vokst frem, og få en oversikt over hvilke industristrukturer som allerede finnes i byen.

Kartleggingen viser en tydelig sammenheng mellom infrastruktur og plassering av industri og arealkrevende næringer: langs jernbane, ved fjorden eller langs riksveinettet.

En del av bygningene/områdene går en uviss fremtid i møte, da områdene ligger innenfor områder for nye reguleringsplaner. Det gjelder spesielt på Nyhavna og Sluppen, som er to områder planlagt omformet i de nærmeste årene.

KARTLEGGING

For å fokusere på industri i en urban kontekst, har vi avgrenset detaljkartleggingen til et utvidet sentrum. I dette området ligger det omtrent 100 bygninger tilknyttet formålet.

Strukturene vi har kartlagt, er tegnet for vidt forskjellige funksjoner, og varierer i form og uttrykk, men mange av dem deler noen fellestrekk:

- Stor grunnflate
- Raus takhøyde
- Store spenn
- Rasjonelle konstruksjoner
- Oppført i betong (søyler, bjelker, dekker, vegger) og/eller stål (fagverkskonstruksjoner, stålledning)
- Enkel adkomst med bil/lastebil, evt. også kaianlegg eller jernbaneforbindelse
- Lite menneskevennlige uteområder

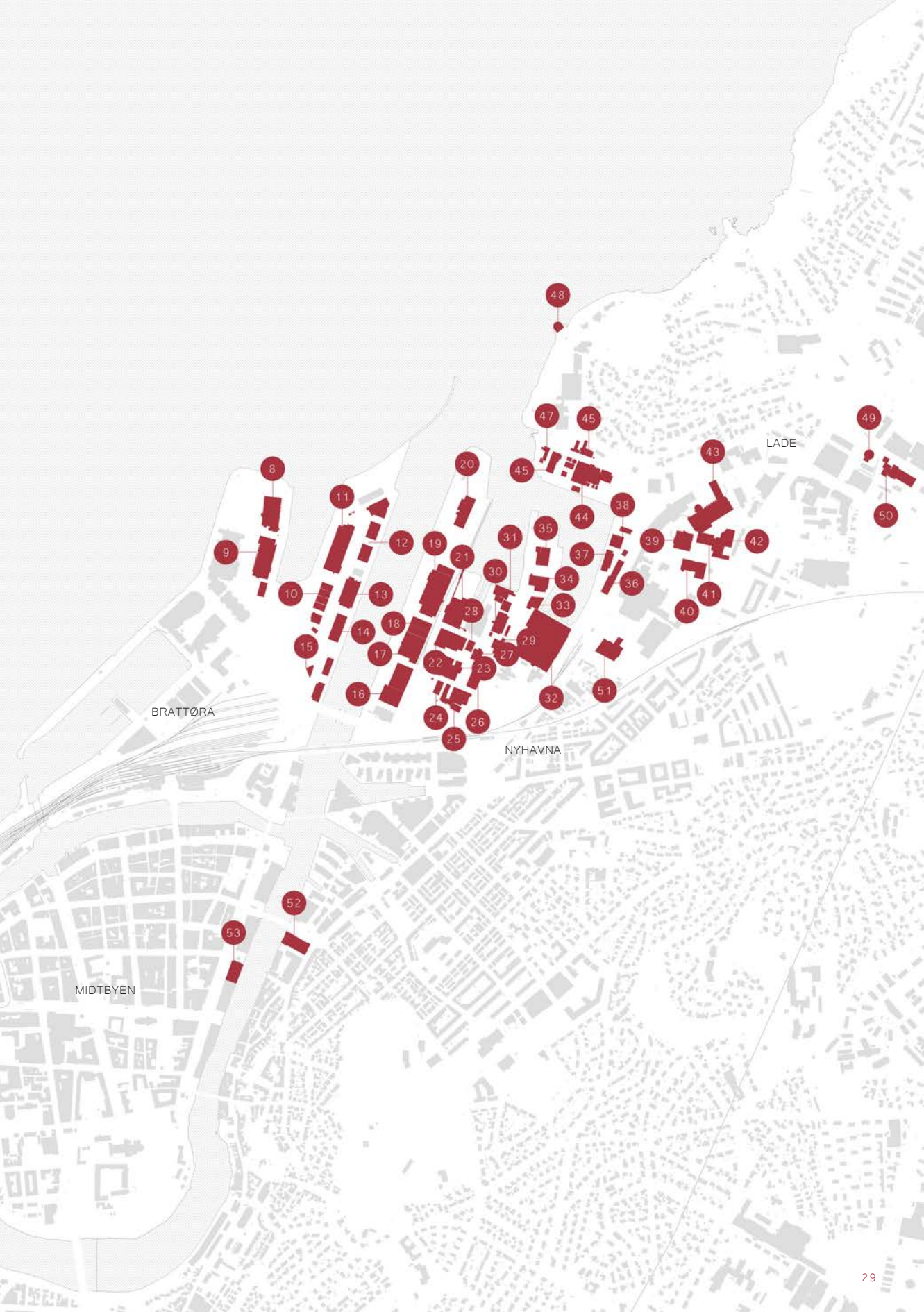
En stor del av de kartlagte bygningene og strukturene er i full bruk i dag, og de fleste innehar fremdeles sin opprinnelige funksjon. Bruken spenner vidt: fra kornsiloene i Ilsvika og batterifabrikken på Sluppen, til jernbaneverkstedene på Marienborg og lagerhallene på Nyhavna.

Et mindretall har fått ny, delvis midlertidig, bruk, slik som atelierene lengst sør på Marienborg, musikk-klyngen i toppetasjene på Havnelageret, og Voksenopplæringscenteret i Bilskolen på Lade.

Noen står tomme og ubrukt i påvente av riving, ombygging eller omregulering.

Vi har valgt å utelate bygninger som tidligere hadde industriell bruk, men senere har blitt omfattende, permanent transformert.

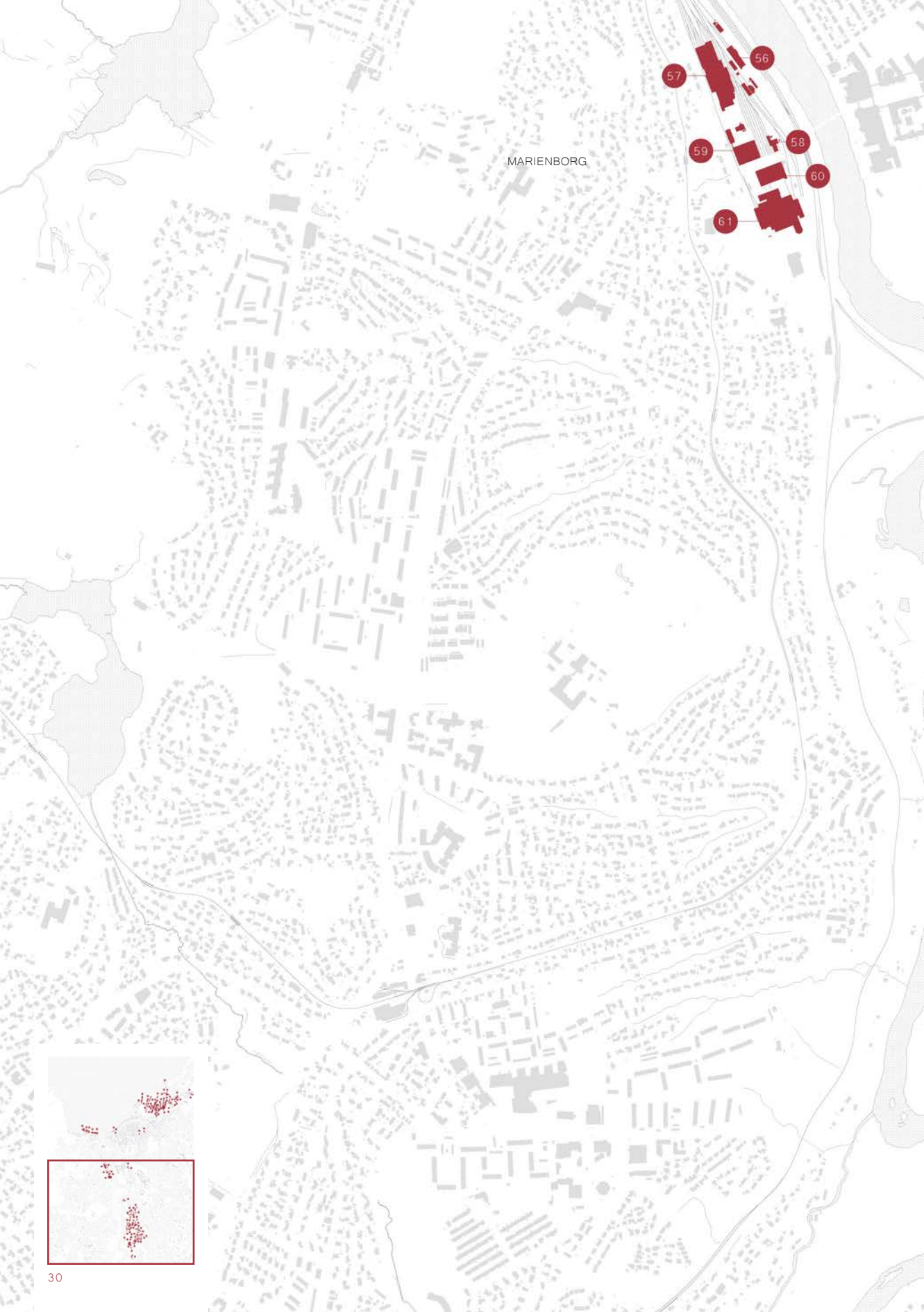

BRATTØRA

NYHAVNA

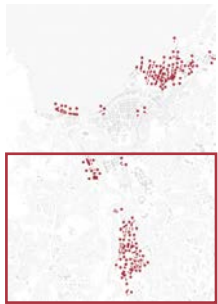
LADE

MIDTBYEN

MARIENBORG

- 56
- 57
- 58
- 59
- 60
- 61

GLØSHAUGEN

TEMPE

SLUPPEN

54

55

62

63

64

68

65

67

66

69

71

72

70

73

75

76

82

77

74

83

78

84

87

79

80

94

86

89

81

95

91

85

88

93

96

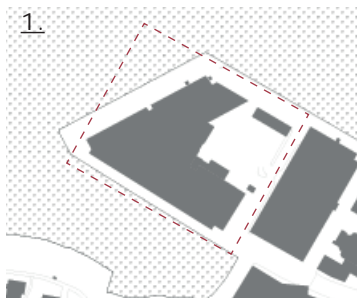
92

99

98

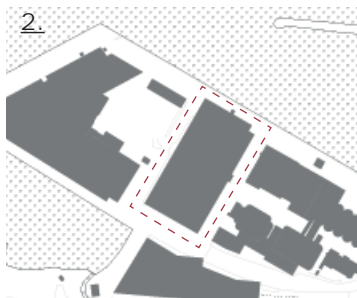
100

101

Eiva Safex

ADRESSE: Nedre Ila 68
 ÅR: 1952
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall med tårn
 ETASJER: 1-8
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 7437 m²
 TOTALAREAL: ca 14874 m²

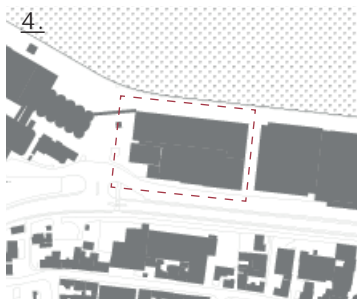
Smith Stål Nord

ADRESSE: Nedre Ila 66
 ÅR: 1951
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 4569 m²
 TOTALAREAL: ca 9138 m²

Felleskjøpet, mottak

ADRESSE: Nedre Ila 56-58
 ÅR: 1978
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Silo
 ETASJER: 1-7
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 5617 m²
 TOTALAREAL: ca 11234 m²

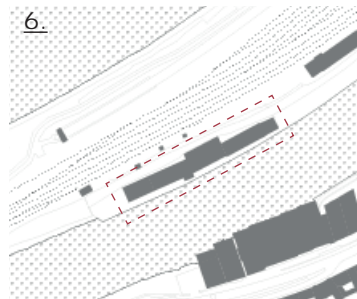
G. C. Rieber Salt

ADRESSE: Nedre Ila 30
 ÅR: 1955
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/industri
 ETASJER: 1-3
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 4040 m²
 TOTALAREAL: ca 9138 m²

Felleskjøpet, produksjon

ADRESSE: Nedre Ila 20
 ÅR: 1940
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall/silo
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 2596 m²
 TOTALAREAL: 2596 m²

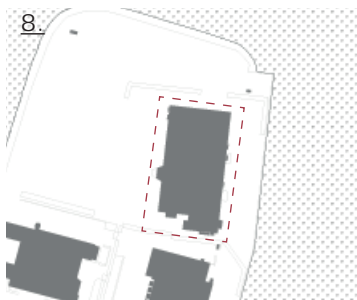
Vestre kanalkai

ADRESSE: Vestre kanalkai 24
 ÅR: 1964
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 3
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 1701 m²
 TOTALAREAL: ca 5103 m²

Sandgata P-hus

ADRESSE: Sandgata 28
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Parkeringshus
 ETASJER: 3
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 2560 m²
 TOTALAREAL: ca 7680 m²

Pir I - fryselager

ADRESSE: Pir I, 7
 ÅR: 1996
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 4485 m²
 TOTALAREAL: ca 5000 m²

NorLines Cargoterminal

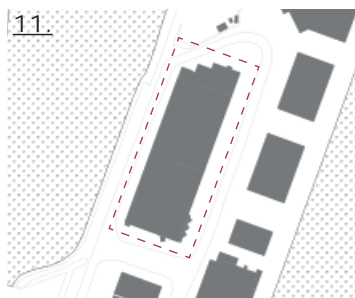
ADRESSE: Pir I, 5
 ÅR: 1982
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 5306 m²
 TOTALAREAL: ca 5306 m²

Pir II, 8

ADRESSE: Pir II, 8
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 2468 m²
 TOTALAREAL: ca 2468 m²

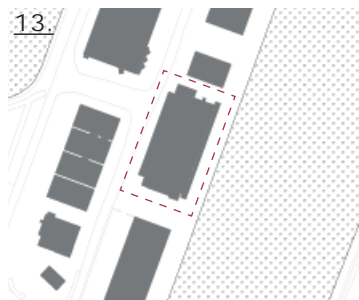
J. P. Strøm Shipping, 1

ADRESSE: Pir II, 10
 ÅR: 1960/1981
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 3869 m²
 TOTALAREAL: ca 6269 m²

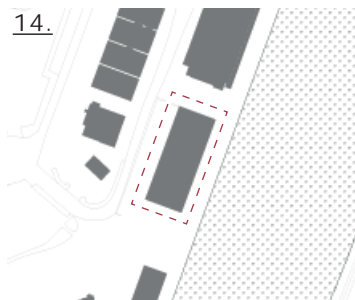
J. P. Strøm Shipping, 2

ADRESSE: Pir II, 19
 ÅR: 1960
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 2 x 1485 m²
 TOTALAREAL: 2970 m²

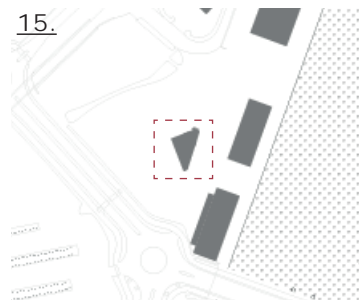
Havnelageret

ADRESSE: Pir II, 13
 ÅR: 1956
 ARKITEKT: Bjarne Borgersen
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 5-7
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 3065 m²
 TOTALAREAL: ca 15325 m²

Pir II, 11

ADRESSE: Pir II, 11
 ÅR: 1960
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 2380 m²
 TOTALAREAL: ca 2380 m²

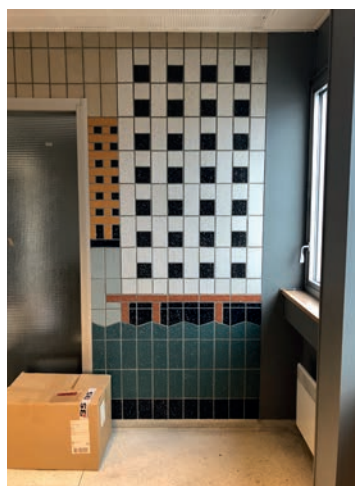

Alstadgården

ADRESSE: Pir II, 3
 ÅR: 1971
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 3
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 389 m²
 TOTALAREAL: ca 1361 m²

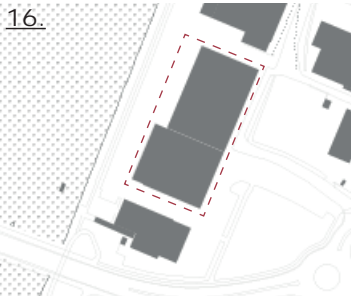
Alstadgården

Alstadgården-interiør

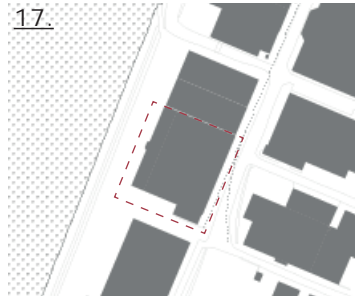

Havnelageret

Norsk Stål

ADRESSE:	Transittgata 6-8
ÅR:	1971-82
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall
ETASJER:	2
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	5924 m ²
TOTALAREAL:	5924 m ²

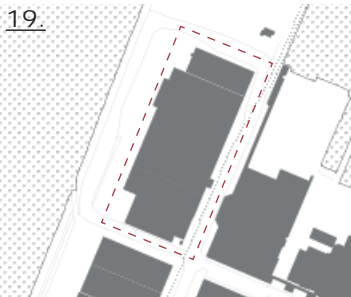
Transittgata 10

ADRESSE:	Transittgata 10
ÅR:	1960
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall/kontor
ETASJER:	1-2
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	4303 m ²
TOTALAREAL:	4303 m ²

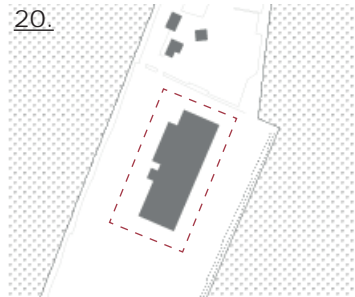
Celsa Steel AS

ADRESSE:	Transittgata 12
ÅR:	1961
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall
ETASJER:	1
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	7457 m ²
TOTALAREAL:	7457 m ²

Trondheimsterminalen

ADRESSE:	Transittgata 14-16
ÅR:	1961
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall/kontor
ETASJER:	1-2
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	8489 m ²
TOTALAREAL:	8489 m ²

Transittkaia

ADRESSE:	Transittgata 22
ÅR:	1969
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall
ETASJER:	1
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	3019 m ²
TOTALAREAL:	3019 m ²

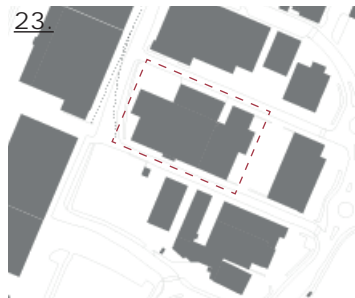
Dora 2

ADRESSE:	Skippergata 16
ÅR:	1943
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	Fredet
TYOLOGI:	Hall
ETASJER:	1
STRUKTUR:	Betong
GRUNNFLATE:	4875 m ²
TOTALAREAL:	4875 m ²

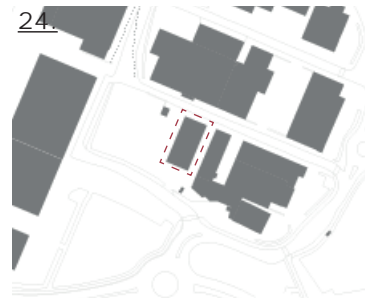
Tibnor

ADRESSE:	Styrmannsgata 6
ÅR:	1974
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall
ETASJER:	1
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	3762 m ²
TOTALAREAL:	3762 m ²

Styrmannsgata 3-4

ADRESSE:	Styrmannsgata 3-4
ÅR:	1971-74
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Kontor/hall/parkering
ETASJER:	1-3
STRUKTUR:	Stål/betong
GRUNNFLATE:	4449 m ²
TOTALAREAL:	7513 m ²

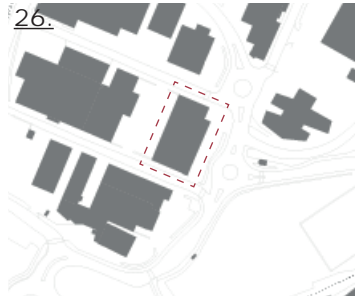
Nyhavna Mekaniske

ADRESSE:	Båtsmannsgata 1
ÅR:	1958
ARKITEKT:	n/i
VERNESTATUS:	n/i
TYOLOGI:	Hall
ETASJER:	1
STRUKTUR:	Stål
GRUNNFLATE:	709 m ²
TOTALAREAL:	709 m ²

Kjeldsberg

ADRESSE: Båtsmannsgata 3
 ÅR: 1958
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Silo/kontor
 ETASJER: 1-3
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 3593 m²
 TOTALAREAL: 7186 m²

Dekkmann

ADRESSE: Styrmannsgata 1
 ÅR: 1978
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 1679 m²
 TOTALAREAL: 2518 m²

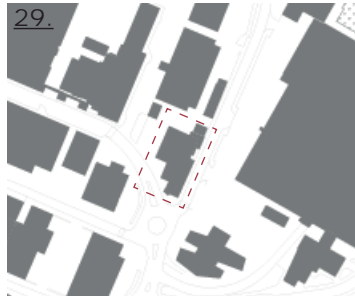
Skippergata 11

ADRESSE: Skippergata 11
 ÅR: 1960
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 917 m²
 TOTALAREAL: 1834 m²

K. Stokke

ADRESSE: Skippergata 13
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 598 m²
 TOTALAREAL: 598 m²

Skippergata 10

ADRESSE: Skippergata 10
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1086 m²
 TOTALAREAL: 2172 m²

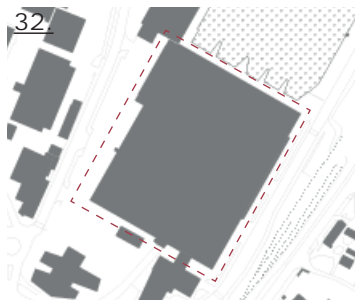
Skippergata 12

ADRESSE: Skippergata 12
 ÅR: 1978
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 1967 m²
 TOTALAREAL: 1967 m²

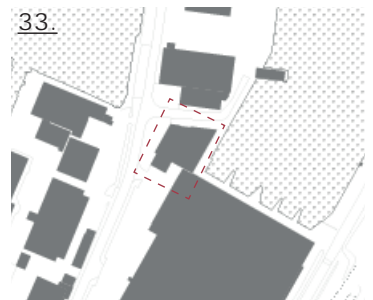
Kobbes gate 11

ADRESSE: Kobbes gate 11
 ÅR: 1958
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 2470 m²
 TOTALAREAL: 2470 m²

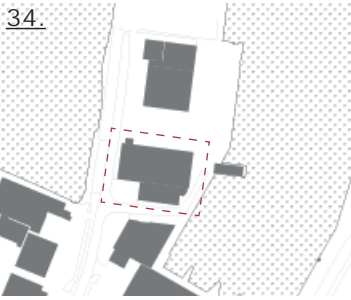
Dora 1

ADRESSE: Maskinistgata 1
 ÅR: 1943
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 3
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 16 315 m²
 TOTALAREAL: 48 945 m²

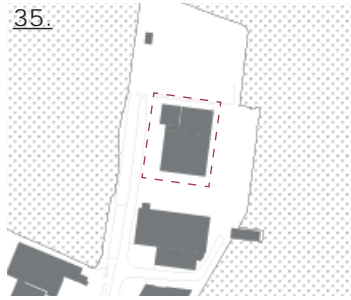
Kobbes gate 10

ADRESSE: Kobbes gate 10
 ÅR: 1977
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1227 m²
 TOTALAREAL: 2454 m²

Norsk Gjenvinning

ADRESSE: Kobbes gate 12
 ÅR: 1979
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: 2121 m²
 GRUNNFLATE: 2121 m²
 TOTALAREAL:

Saltimport

ADRESSE: Kobbes gate 16
 ÅR: 1987
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 1944 m²
 TOTALAREAL: 1944 m²

Strandveikaia

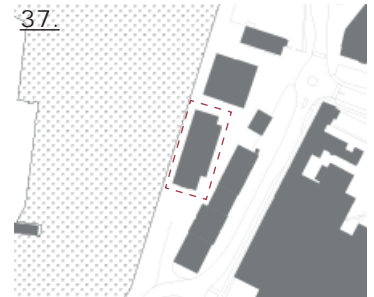
ADRESSE: Strandveien 94-98
 ÅR: 1965-59
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 2262 m²
 TOTALAREAL: 3656 m²

J. P. Shipping

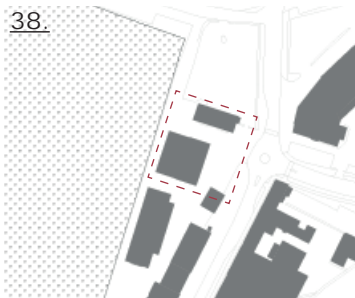

Marienberg

Strandveikaia

ADRESSE: Strandveikaia 1
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 1353 m²
 TOTALAREAL: 1353 m²

Strandveikaia

ADRESSE: Strandveien 100-102
 ÅR: 1943
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2-3
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1623 m²
 TOTALAREAL: 4409 m²

Stiklestadveien 3

ADRESSE: Stiklestadveien 3
 ÅR: 1959
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 3
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1662 m²
 TOTALAREAL: ca 3324 m²

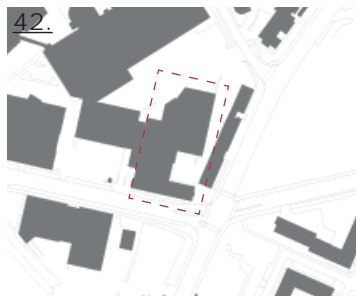
Trondheim buldresenter

ADRESSE: Stiklestadveien 2
 ÅR: 1951
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: Betong
 STRUKTUR: 1
 GRUNNFLATE: 2558 m²
 TOTALAREAL: 2558 m²

Stiklestadveien 3

ADRESSE: Stiklestadveien 3
 ÅR: 1959
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Parkering
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1662 m²
 TOTALAREAL: ca 3324 m²

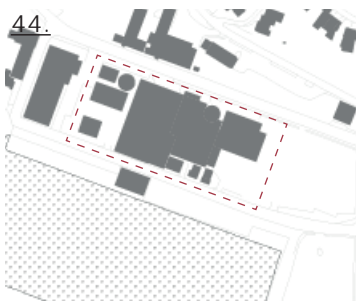
Jarleveien 8

ADRESSE: Jarleveien 8
 ÅR: 1960
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 3240 m²
 TOTALAREAL: ca 6480 m²

Leos Lekeland

ADRESSE: Ladebekken 6
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: Stål
 STRUKTUR: 1
 GRUNNFLATE: 7828 m²
 TOTALAREAL: ca 7828 m²

Saint-Gobain

ADRESSE: Ormen Langes vei 6-10
 ÅR: 1960/89
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C/B-listet
 TYPOLOGI: Hall/silo
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 4 bygg
 TOTALAREAL: ca 5830 m²

Weber

ADRESSE: Ormen Langes vei 9
 ÅR: 1955
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: A-listet
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 5
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1437 m²
 TOTALAREAL: ca 3800 m²

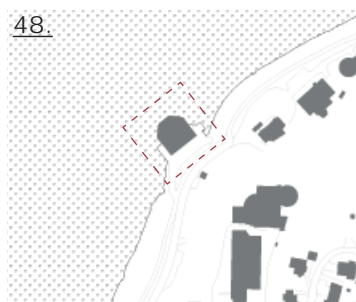
Ormen Langes vei 12

ADRESSE: Ormen Langes vei 12
 ÅR: 1958
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 2-3
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1412 m²
 TOTALAREAL: ca 3250 m²

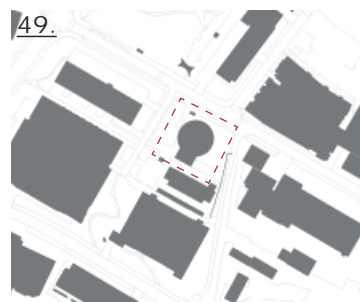
Norcem

ADRESSE: Ormen Langes vei 14
 ÅR: 1985
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 610 m²
 TOTALAREAL: 610 m²

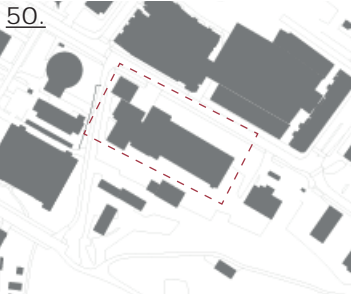
Oljerigg

ADRESSE: Ormen Langes vei
 ÅR: 1976
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Rigg
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 596 m²
 TOTALAREAL: ca 1200 m²

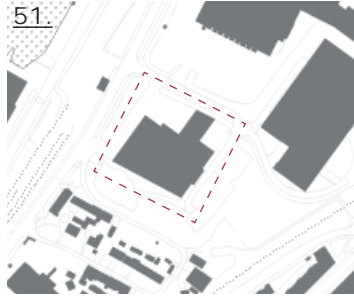
Bunnpris Lade

ADRESSE: Håkon Magnussons gt 3
 ÅR: 1964
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 746 m²
 TOTALAREAL: 746 m²

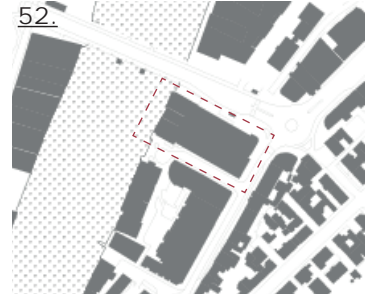
Bilskolen Lade

ADRESSE: Håkon Magnussons gt 5
 ÅR: 1970
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 2961 m²
 TOTALAREAL: ca 5900 m²

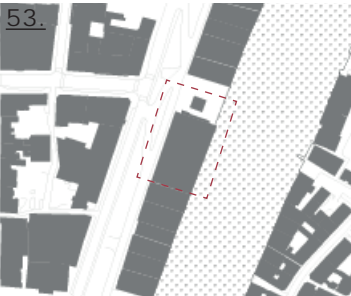
Strandveien Mekaniske

ADRESSE: Strandveien 41
 ÅR: ??
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 3119 m²
 TOTALAREAL: 3119 m²

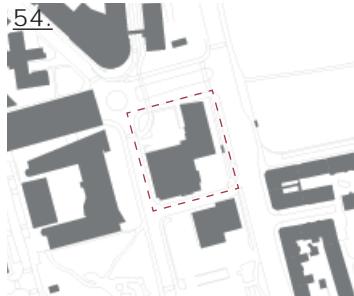
Bakklandet P-hus

ADRESSE: Nedre Bakklandet 60
 ÅR: 1985
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Parkeringshus
 ETASJER: 4
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 2642 m²
 TOTALAREAL: ca 10568 m²

Kjøpmannsgt. P-hus

ADRESSE: Kjøpmannsgata 41
 ÅR: 1965
 ARKITEKT: Axel Guldahl jr.
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Parkingshus
 ETASJER: 5
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1939 m²
 TOTALAREAL: ca 9680 m²

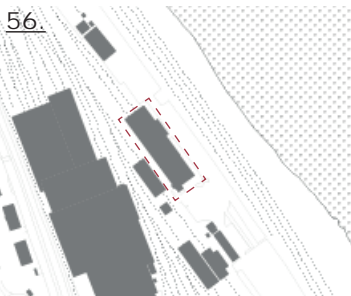
Elgeseter gate 10

ADRESSE: Elgeseter gate 10
 ÅR: 1965
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 4
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 2184 m²
 TOTALAREAL: ca 8763 m²

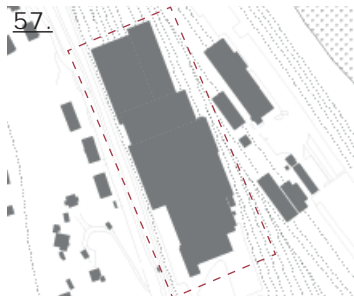
Shell Elgeseter gate

ADRESSE: Elgeseter gate 16
 ÅR: 1980
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 936 m²
 TOTALAREAL: 936 m²

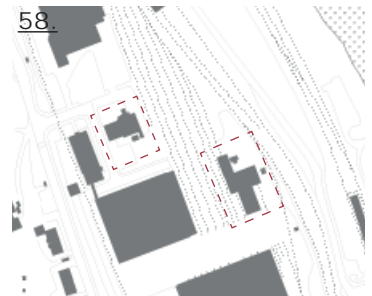
Bane NOR

ADRESSE: Cecilienborgveien 10
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1321 m²
 TOTALAREAL: ca 1321 m²

Bane NOR

ADRESSE: Osloveien 99
 ÅR: 1911
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 8544 m²
 TOTALAREAL: ca 12176 m²

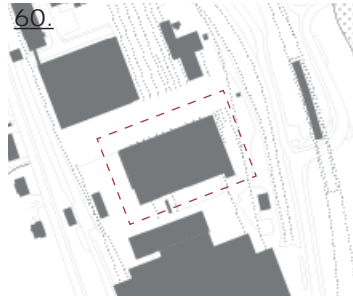
Glassmester Siem

ADRESSE: Osloveien 101
 ÅR: 1889
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Tegl
 GRUNNFLATE: 739 m² + 409 m²
 TOTALAREAL: ca 1148 m²

Marienborg Togverksted

ADRESSE: Osloveien 105
 ÅR: 1813
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Tegl
 GRUNNFLATE: 3558 m²
 TOTALAREAL: ca 3558 m²

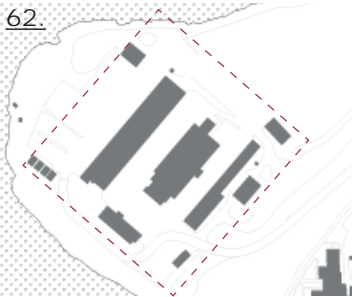
Marienborg Togverksted

ADRESSE: Osloveien 113
 ÅR: 1913
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Tegl
 GRUNNFLATE: 3655 m²
 TOTALAREAL: ca 3655 m²

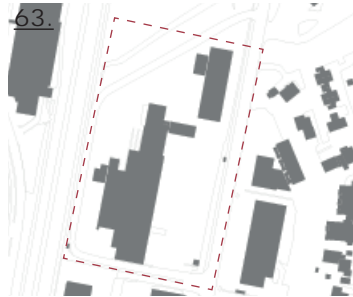
Marienborg Togverksted

ADRESSE: Osloveien 113
 ÅR: 1913
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-3
 STRUKTUR: Tegl/betong
 GRUNNFLATE: 12023 m²
 TOTALAREAL: ca 15863 m²

Valvøen

ADRESSE: Valøyvegen 13-15
 ÅR: 1948
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 4889 m²
 TOTALAREAL: ca 4889 m²

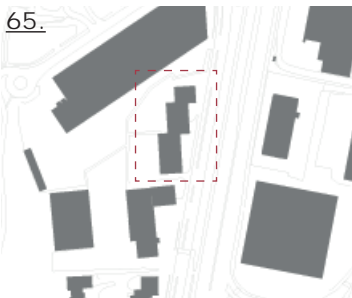
Tide Bussentral

ADRESSE: Sorgenfriveien 7
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 5078 m²
 TOTALAREAL: ca 5078 m²

K. Lund - Ahlsell

ADRESSE: Tempevegen 15
 ÅR: 1965
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 5931 m²
 TOTALAREAL: ca 11862 m²

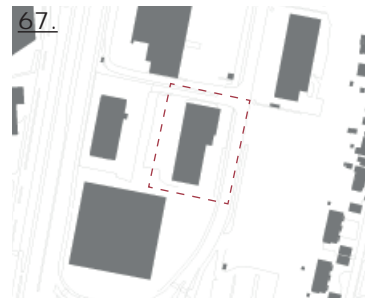
Sixt Bilutleie

ADRESSE: Tempevegen 17
 ÅR: 1940
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1190 m²
 TOTALAREAL: ca 1500 m²

B.N. Entreprenør

ADRESSE: Tempevegen 19
 ÅR: 1941
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 1287 m²
 TOTALAREAL: ca 1300 m²

Sorgenfriveien 11

ADRESSE: Sorgenfriveien 11
 ÅR: 1960
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 1487 m²
 TOTALAREAL: ca 1600 m²

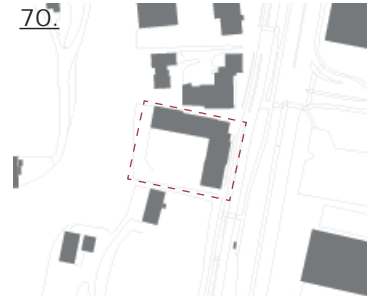
Fjellangergården

ADRESSE: Sorgenfriveien 9
 ÅR: 1960
 ARKITEKT: Per K. Kund
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 6
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1012 m²
 TOTALAREAL: ca 6072 m²

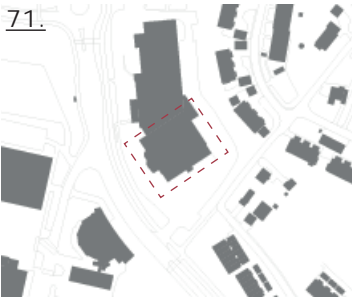
Lauguna

ADRESSE: Tempevegen 21
 ÅR: 1951
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1066 m²
 TOTALAREAL: ca 1600 m²

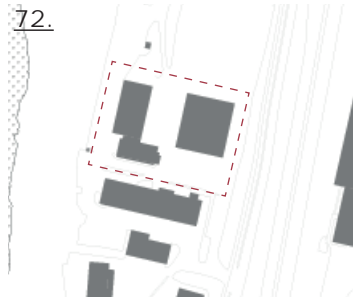
Tempevegen 23

ADRESSE: Tempevegen 23
 ÅR: 1949
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 1631 m²
 TOTALAREAL: 3262 M²

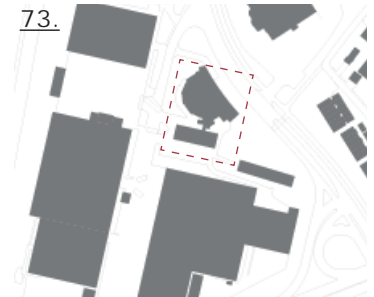
Anton Grevskottsveg 2

ADRESSE: Anton Grevskottsveg 2
 ÅR: 1961
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 1901 m²
 TOTALAREAL: 1901 m²

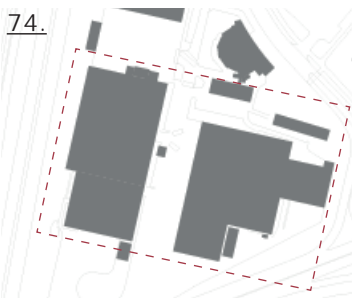
Nettbuss Bussentral

ADRESSE: Tempevegen 25
 ÅR: 2002
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 3126 m²
 TOTALAREAL: Ca 4689 m²

Siemens - Adm.bygg

ADRESSE: Bratsbergvegen 5
 ÅR: 1961
 ARKITEKT: Herman Krag
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 7
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 388 m² + 1151 m²
 TOTALAREAL: 2716 m²

Siemens - Prod.haller

ADRESSE: Bratsbergvegen 5
 ÅR: 1961
 ARKITEKT: Herman Krag
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 18265 m²
 TOTALAREAL: ca 36530 m²

Tempevegen 31

ADRESSE: Tempevegen 31
 ÅR: 1971
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Tre/betong
 GRUNNFLATE: 1663 m²
 TOTALAREAL: 1663 m²

Tempevegen 33

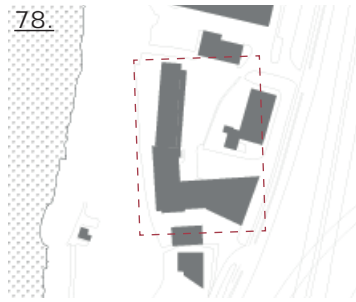
ADRESSE: Tempevegen 33
 ÅR: 1964
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Tegl
 GRUNNFLATE: 578 m²
 TOTALAREAL: ca 1000 m²

Sivilforsvaret

ADRESSE: Tempevegen 37
 ÅR: 1959
 ARKITEKT: Arnstad og Heggenhouen
 VERNESTATUS: C-listet
 TYPOLOGI: Hall med tårn
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Betong/skalltak
 GRUNNFLATE: 994 m²
 TOTALAREAL: 994 m²

Trønderdekk

ADRESSE: Tempevegen 35
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 4013 m²
 TOTALAREAL: 5068 m²

Tempevegen 41

ADRESSE: Tempevegen 41
 ÅR: 1995
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 972 m²
 TOTALAREAL: 1458 m²

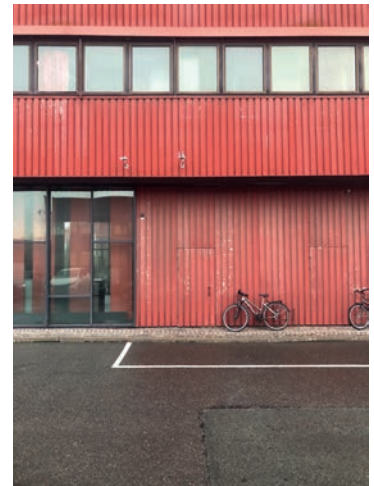

Loxam

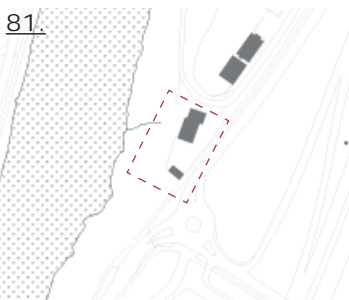
ADRESSE: Tempevegen 43
 ÅR: 1983
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 494 m²
 TOTALAREAL: 494 m²

Marienberg

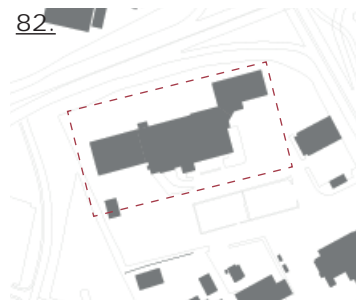

Siemens, Adm.bygg

Tempevegen 45

ADRESSE: Tempevegen 45
 ÅR: 1988
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 320 m²
 TOTALAREAL: 640 m²

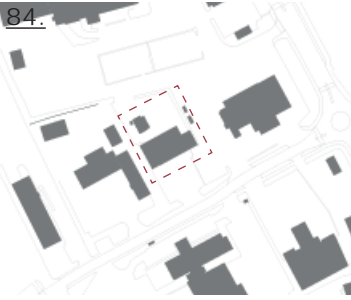
Bratsbergvegen 11

ADRESSE: Bratsbergvegen 11
 ÅR: 1964
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 4639 m²
 TOTALAREAL: 4639 m²

Shell

ADRESSE: Bratsbergvegen 17
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1585 m²
 TOTALAREAL: 1585 m²

84.

Hanebo & Sortvik

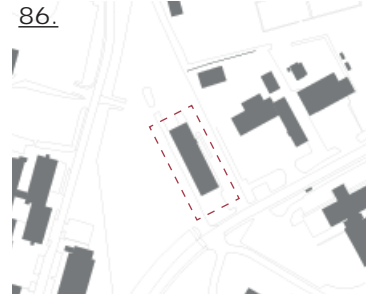
ADRESSE: Sluppenvegen 1
 ÅR: 1963
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 789 m²
 TOTALAREAL: 1185 m²

85.

Trøndelag Bilhjelp

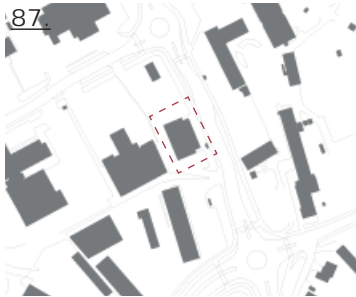
ADRESSE: Sluppenvegen 3
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1330 m²
 TOTALAREAL: 1739 m²

86.

Sluppenvegen 5

ADRESSE: Sluppenvegen 5
 ÅR: 1972
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 870 m²
 TOTALAREAL: 1740 m²

87.

Unibuss Bussentral

ADRESSE: Bratsbergvegen 23
 ÅR: n/i
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 580 m²
 TOTALAREAL: 870 m²

88.

Propansenteret

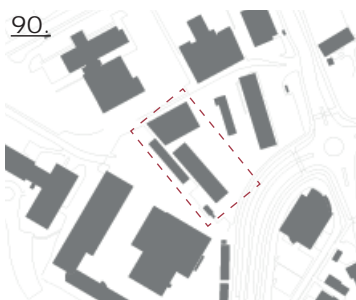
ADRESSE: Bratsbergvegen 25
 ÅR: 1964
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Tegl
 GRUNNFLATE: 773 m²
 TOTALAREAL: 1160 m²

89.

Trondheim Trafikkstasjon

ADRESSE: Sluppenvegen 4
 ÅR: 1963
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 2172 m²
 TOTALAREAL: 4244 m²

90.

Viking

ADRESSE: Bratsbergvegen 27
 ÅR: 1999
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 1-2
 STRUKTUR: Tegl/betong
 GRUNNFLATE: 1399 m²
 TOTALAREAL: 2138 m²

91.

Trondheim Energiverk

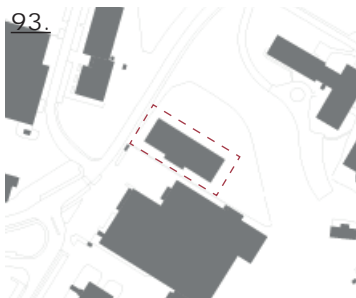
ADRESSE: Sluppenvegen 6
 ÅR: 1964
 ARKITEKT: Arnstad og Heggenhouen
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 3-5
 STRUKTUR: Betong
 GRUNNFLATE: 1898 m²
 TOTALAREAL: ca 7592 m²

92.

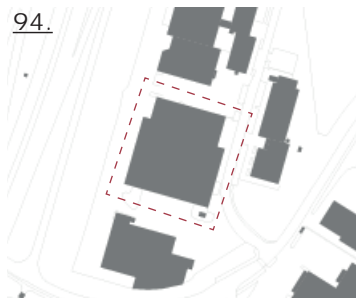
Lindab

ADRESSE: Leirfossvegen 5
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 5024 m²
 TOTALAREAL: 10042 m²

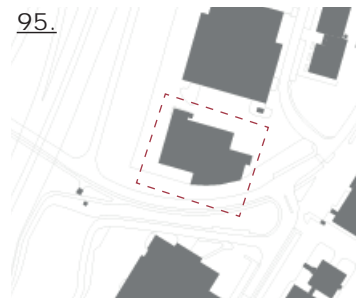
Tempe blikk og ventilasjon

ADRESSE: Sluppenvegen 8
 ÅR: 1963
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 1
 STRUKTUR: Tegl/betong
 GRUNNFLATE: 1359 m²
 TOTALAREAL: 1359 m²

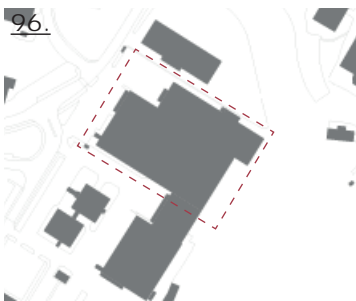
Veidekke

ADRESSE: Sluppenvegen 11-15
 ÅR: 2014
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 4750 m²
 TOTALAREAL: 9500 m²

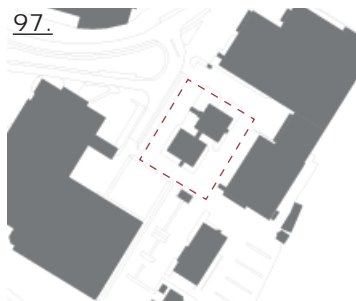
Nær Engros

ADRESSE: Sluppenvegen 9
 ÅR: 2014
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 2614 m²
 TOTALAREAL: 5228 m²

Sluppenvegen 10

ADRESSE: Sluppenvegen 10
 ÅR: 1966
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 7064 m²
 TOTALAREAL: ca 14128 m²

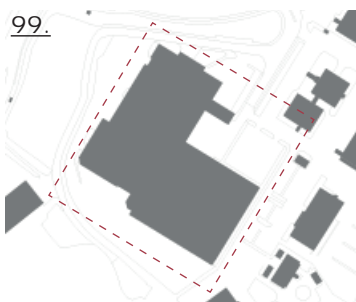
KLP Sluppen

ADRESSE: Sluppenvegen 12B/C
 ÅR: 1981
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 5-6
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 1025 M²
 TOTALAREAL: ca 5629 M²

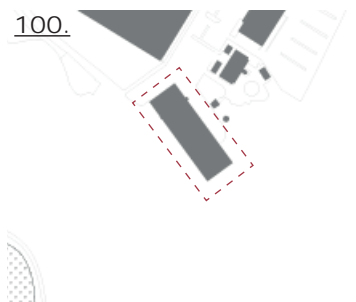
Sluppenvegen 10B

ADRESSE: Sluppenvegen 10B
 ÅR: 1980
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 2
 STRUKTUR: Stål/betong
 GRUNNFLATE: 3080 M²
 TOTALAREAL: ca 6160 M²

Sluppenvegen 14

ADRESSE: Sluppenvegen 14
 ÅR: 1972
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Hall/kontor
 ETASJER: 1-5
 STRUKTUR: Stål
 GRUNNFLATE: 12400 m²
 TOTALAREAL: ca 24800 m²

3T Sluppen

Adresse: Sluppenvegen 12H
 År: 1963
 Arkitekt: n/i
 Vernestatus: n/i
 Typologi: Hall
 Etasjer: 1
 struktur: Stål/betong
 Grunnflate: 1910 m²
 Totalareal: ca 1910 m²

Unicon Fossegrenda

ADRESSE: Leirfossvegen 27
 ÅR: 1971
 ARKITEKT: n/i
 VERNESTATUS: n/i
 TYPOLOGI: Kontor
 ETASJER: 7
 STRUKTUR: Betong/stål
 GRUNNFLATE: 722 m²
 TOTALAREAL: ca 5054 m²

Verkstedhall, Marienborg
Foto: Arne Dag Røkke

Siemens administrasjonsbygg, Sluppen
Faksimile: Byggekunst nr 1, 1964

VERN OG KULTURMINNER

Flere av de registrerte bygningene ligger under kommunens vernebestemmelser. Dette gjelder i stor grad eldre bygningsmasse med kulturhistorisk betydning. Herunder finner vi strukturer fra andre verdenskrig og i forbindelse med jernbaneutbyggingen i Norge. Kun i denne kategorien finner vi A- og B-listede bygninger. Enkelte strukturer fra etterkrigstiden er klassifisert under vernegrad C. Funn i registreringen viser at det ligger bygninger av høy arkitektonisk kvalitet eller kulturminnebetdning i hver industriklunge.

Klasse A og B:

Bygninger og anlegg som er sjedne på én eller flere måter. De faller hovedsaklig innenfor én eller flere av følgende kategorier:

- Er og har alltid vært helt eller nesten enestående.
- Har vært med på å introdusere en (ny) retning innen byggekunsten.
- Tilhører typer som tidligere har vært vanlige, men som nå er nesten forsvunnet.
- Sjeldent velbevarte bygninger og anlegg.
- Anses berettiget til særlig omsorgsfull pleie på grunn av sin nåværende eller tidligere bruk, eller tilknytning til personer eller hendelser.

Klasse C:

Bygninger og anlegg som i noen grad har antikvarisk verdi jmfør listen over. Det er også tatt hensyn til miljøskapende betydning i bystrøk, omegnstrøk og bygdemiljø. Klasse C er en stor og sammensatt gruppe bygninger. En del av bygningene er tatt med på grunn av sin verdi som del av bygningsmiljø.

Kilde: Byantikvaren, Trondheim

- A - Svært høy antikvarisk verdi
- B - Høy antikvarisk verdi
- C - Antikvarisk verdi

TRONDHEIM
Shell

7
LUBRICANTS

Z
ZEAL

FOSEN
Kontor

KollTaxi
TRANSPORTSENTRA
TEL: 76 8277 00

REFERANSER

På de følgende sidene har vi samlet eksempler fra samtiden, som viser ulike løsninger på hvordan industri kan etableres i urbane og suburbane kontekster i dag.

Felles for referansene, er at de består av moderne industri- og tech-bedrifter, som har en produksjon som genererer lite sjenerende utslipp og støy, og ansetter en miks av fagarbeidere og universitetsutdannede. Noen forsøker en videreføring av den avgrensede domisilien, mens andre forsøker å integrere seg i byveven.

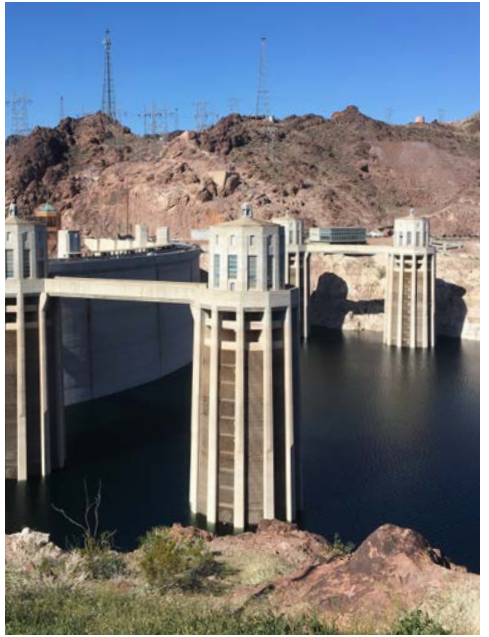
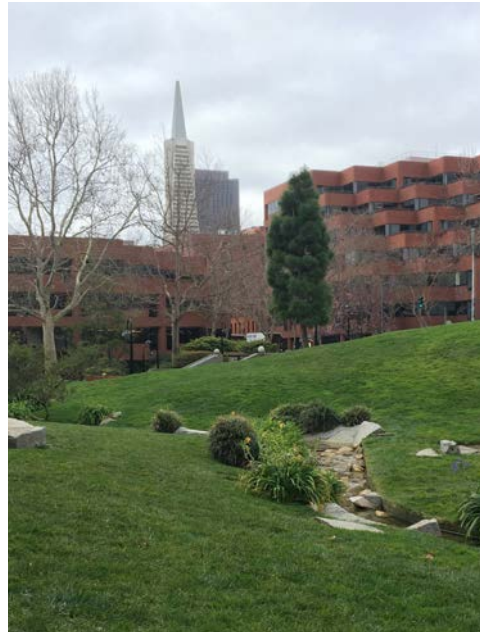
Studiatur

I februar reiste vi på studietur til California og Nevada. Semi-urbane industrisituasjoner finnes det mange av i USA, i tillegg til at mange av anleggene og bygningene er fra samme epoke som etterkrigstidsbygningene på Sluppen.

I Silicon Valley har flere av verdens største teknologiselskaper hovedkvarter, og de moderne tech-industri-anleggene er organisert i en sub-urban kontekst.

Over: Apple Park, Foster and Partners, 2017, Cupertino.

Kontorbygget One Bush Plaza, tegnet etter de samme modernistiske prinsippene som Herman Krag var inspirert av da han tegnet kontorblokken til Siemens på Sluppen. Skidmore, Owings & Merrill, 1959, San Francisco.

Over: Levi's Plaza. Gensler and Associates, 1981, San Francisco.

Under: Demningen Hoover Dam. Gordon B. Kaufmann, 1935, Nevada.

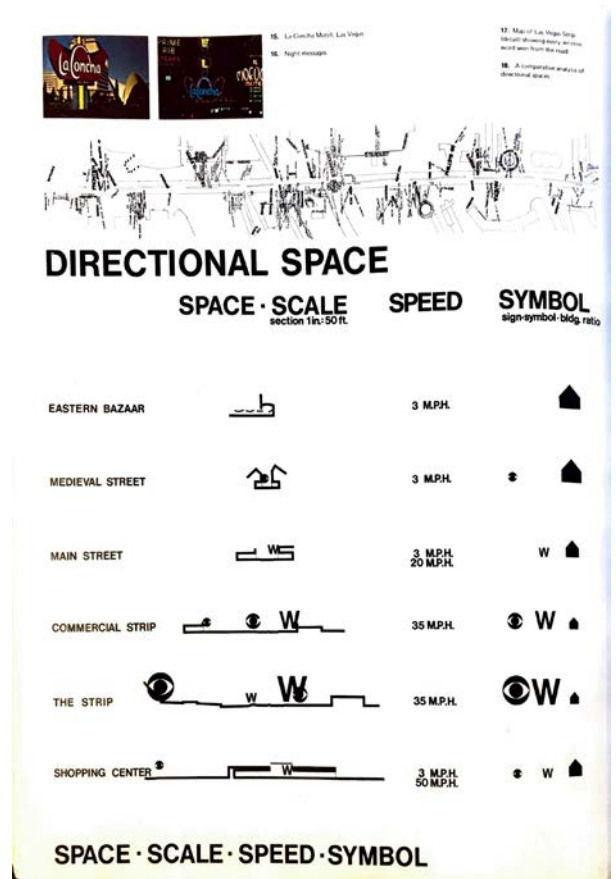
Over: Forskningsinstituttet Salk Institute. Louis Kahn, 1965, San Diego.

Under: The Getty Center, kunstmuseum og forsknings-senter organisert som en industripark/campus utenfor bykjernen. Richard Meier, 1997, Los Angeles.

Reisen med leiebil på kryss og tvers var dessuten en refleksjon rundt den bilbaserte urbanismen, med stadige apropos'er til situasjonen på Sluppen. Spesielt synlig i Las Vegas.

«A city is a set of intertwined activities that form a pattern on land. The Las Vegas Strip is not a chaotic sprawl, but a set of activities whose pattern, as with other cities, depends on the technology of movement and communication, and the economic value of land. We term it sprawl, because its a new pattern we have not yet understood. The aim here is for us as designers to derive an understanding of this new pattern.»

Fra «Learning From Las Vegas». Venturi, Brown, Izenour, 1972

Bilen var et strukturerende element i byplanleggingen i etterkrigstiden, og endret gateløpene og byrommene våre. Byforming på bilens premisser dro i samme retning som fremveksten av nye industriområder, som var tett forbundet med trafikkmaskinene.

Paralleller fra gaterommets historiske utvikling, og amerikansk trafikkplanlegging, i faksimilie fra «Learning From Las Vegas».

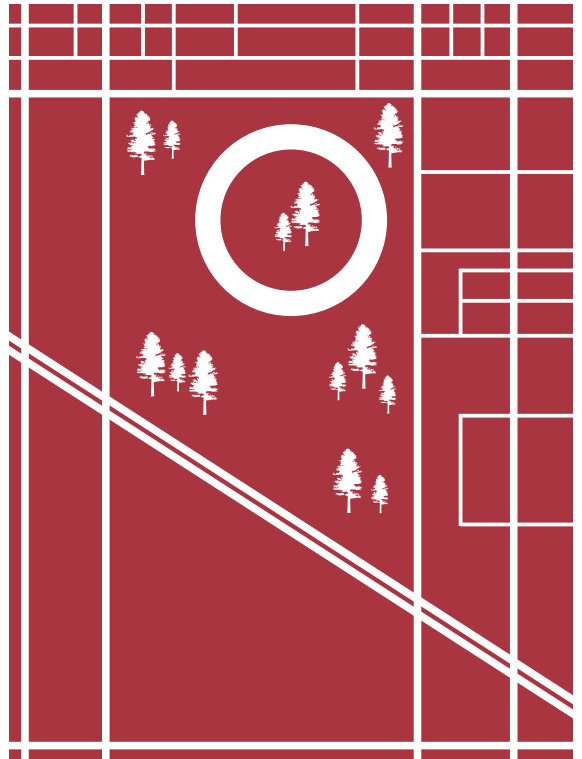
APPLE PARK

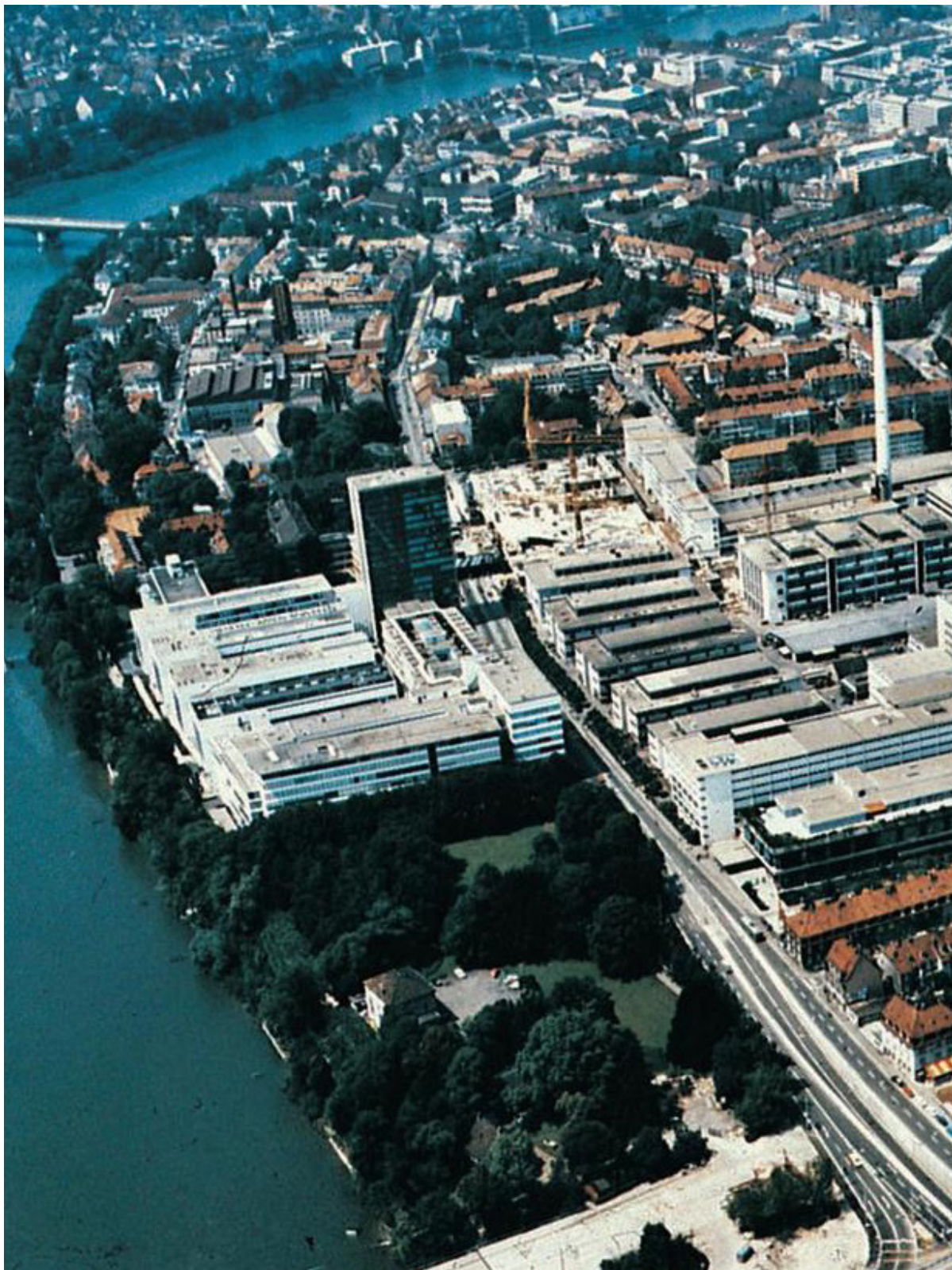
STED: Cupertino, California
LAND: USA
ÅR: 2017
ARKITEKT: Foster and Partners

Videretolkning av domisilen

Det nye anlegget til tech-giganten Apple i Silicon Valley ligger som en isolert, grønn øy mellom motorveier og eneboligbebyggelse. Den sirkulære hovedbygningen har en tett relasjon til natur og grøntdrag. For forbipasserende er skogen (som kun er tilgjengelig for ansatte) mer iøyenfallende enn bygningen.

Anlegget deler likhetstrekk med andre tech-campus i Silicon Valley (Facebook, Google): isolerte single-use-anlegg, uten relasjon til områdene rundt, plassert langt fra offentlige gater eller byrom. Den høye bilavhengigheten gjør at Apple Park har like mange kvadratmeter kontorarealer som parkeringsplasser.

Hele verdikjeden i ett kvartal

Anlegget som utgjør hovedkvarteret til farmasiselskapet Roche, dekker hele verdikjeden fra forskning og utvikling til produksjon og markedsføring.

Det er et større anlegg fordelt på en rekke forskjellige bygninger, som er integrert i byveven i Basel. Mens de eldste bygningene på anlegget stammer fra 1800-tallet, er de yngste i ferd med å bygges, som en del av en større utvidelse.

Anlegget henvender seg til elven Rhinen i sør, og boligbebyggelse i øst, vest og nord. Boligene rundt er for det meste lamellbebyggelse. Boligområdet og Roche-anlegget deler gatenett, urban struktur, nabolagsfunksjoner og kollektivknutepunkter. Deler av anlegget er inngjerdet og utilgjengelig for andre enn ansatte.

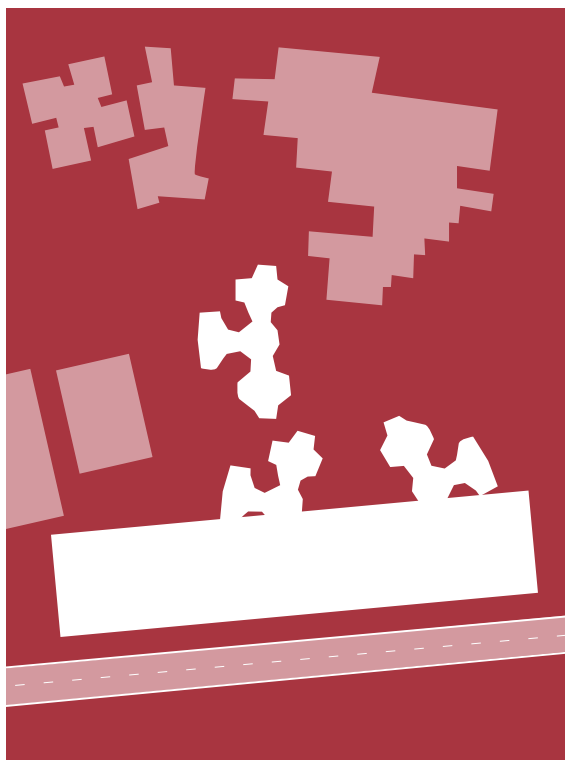
TRIPOLIS PARK

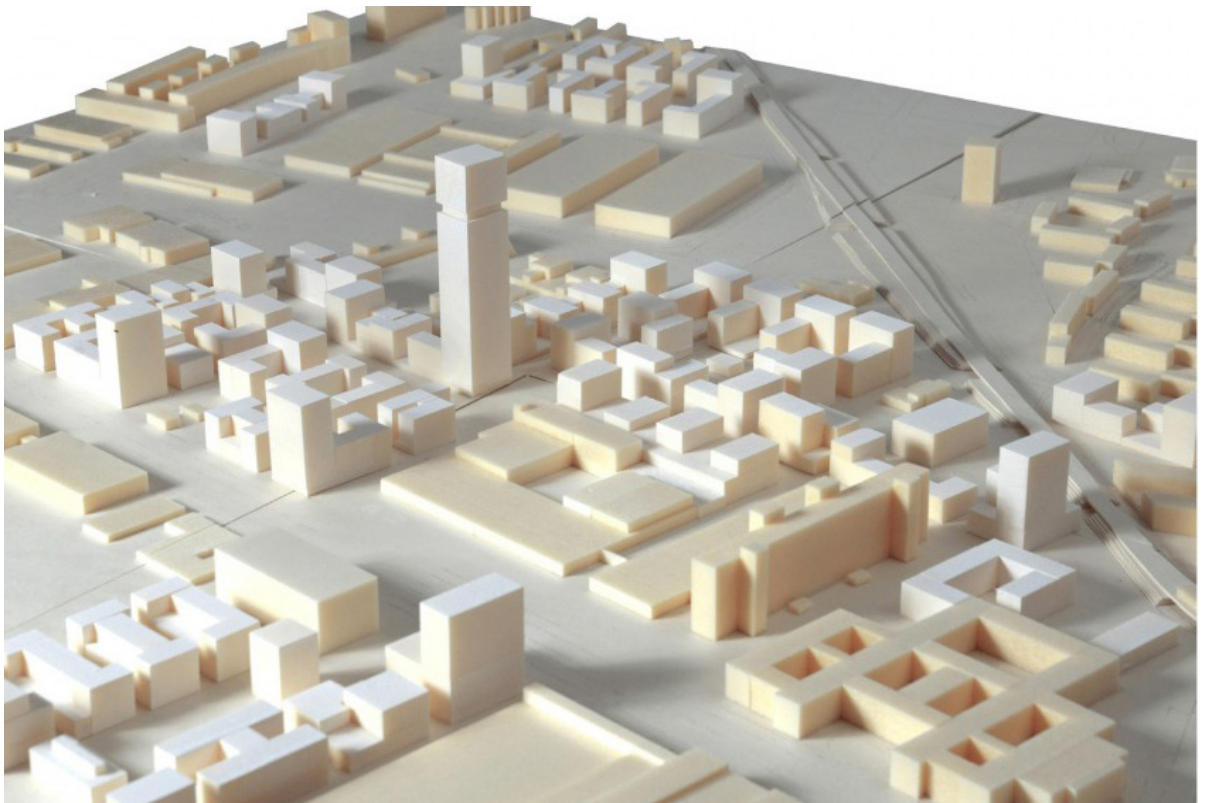
STED: Amsterdam
LAND: Nederland
ÅR: 1960, 1994, 2018-2022
ARKITEKT: Aldo van Eyck, MVRDV

Gjenoppliving av kulturarv

Et kontorkompleks i Amsterdam tegnet av den kjente nederlandske arkitekten Aldo van Eyck blir transformert av MVRDV i en revitalisering av området. Området har lenge ligget i brakk, og eierne har slitt med å leie ut lokalene. I samspill med det vernede komplekset har de prosjektert en ny kontorblokk, en park og enkel transformasjon av de eksisterende strukturene.

Den nye kontorblokken fungerer som en skjerm mot motorveien for den eldre bebyggelsen på tomten. Strukturen følger van Eycks originale grid og knytter seg på bygningene. Arkitektoniske kvaliteter i de originale strukturene blir bevart i transformasjonen. I tillegg til kontorfunksjoner transformeres et av van Eycks bygg til rimelige leieboliger.

SIEMENSSTADT 2.0

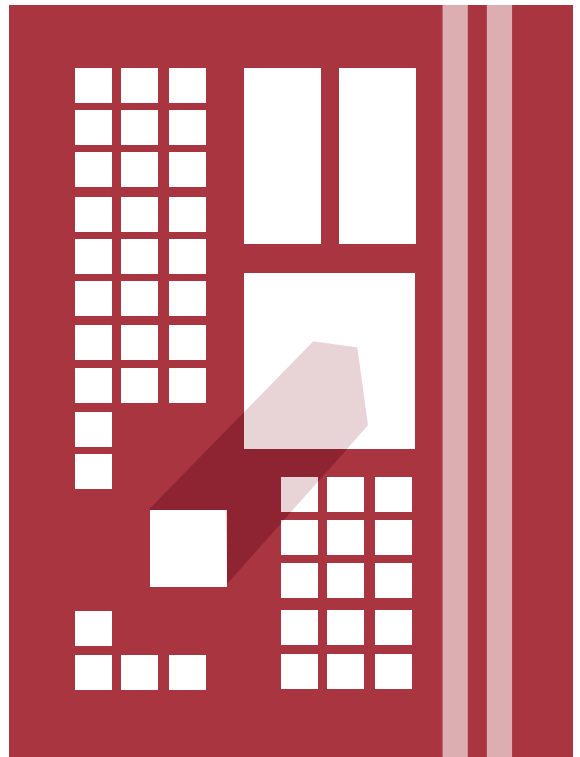
STED:
LAND:
ÅR:
ARKITEKT:

Berlin
Tyskland
1897, nå
O&O Baukunst

Transformert industriby

Et pågående prosjekt skal transformere et nåværende avstengt industriområde til et blandet bruk-nabolag. Deler av industrien skal bevares, i tillegg til nye funksjoner som bolig, hotell, kultur, offentlige tjenester, næring og service.

Arkitektkontoret O&O Baukunst vant en nylig avholdt arkitektkonkurranse (februar 2020). Juryen valgte forslaget på grunn av dets «transparente enkelhet». Alle soner på bakkenivå skal bli et gjennomgående og offentlig tilgjengelig urbant nivå. Et nytt høyhus og et torg skal være sentrum på tomten, mens enkelte høye punkthus skal markere innganger til området. Det nye tyngdepunktet som plassen vil utgjøre, unngår lange gater og tverraker. Noen industribygninger skal transformeres til offentlig og kulturell bruk.

AMAGER BAKKE

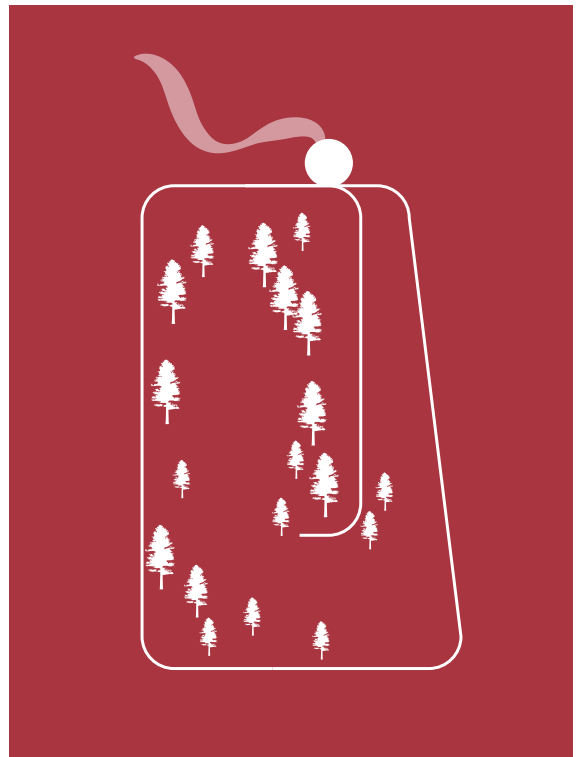
STED:
LAND:
ÅR:
ARKITEKT:

København
Danmark
2019
BIG, SLA

Atypisk industriarkitektur

Mange bygninger i industriområder er monofunksjonelle og har lav arkitektonisk verdi. Amager Bakke, også kalt Copen Hill, er et eksempel på hvordan industri kan integreres med andre funksjoner i byen.

Bygget er et forbrenningsanlegg og fritidsområde i én bygning. Taket på kraftverket er en park med skibakke, og bygningen har også klatrevegg, løpebane og utsiktspunkt.

DEL 3:
BYDELEN

Sluppen: et industriområde rett sør for sentrum.

Sluppen	s. 66
Stedsanalyser	s. 70
Ny kommunedelplan	s. 84
Siemens-anlegget	s. 88
Rive eller bevare?	s. 104
Veien videre	s. 106

SLUPPEN

En av de største industriklungene ved Trondheim sentrum, er Sluppen.

Området er omringet av småhusbebyggelse, og Nidelven renner nordover på vestsiden. Industristrukturene har vokst frem gradvis langs hovedveien, og er i høy grad bilbasert. Bygningsmassen er i hovedsak fra etterkrigstiden, og tettheten er lav med store asfalterte uteområder og lave strukturer. De siste årene har flere nye kontorbygg blitt bygget, og nye aktører har etablert seg, blant annet et tech-start-up-miljø.

Trondheim kommune arbeider med en ny kommunedelplan for området, som skal transformeres og «bli inspirerende og spennende, med mangfold, høy tetthet, urbane kvaliteter og byrom som skaper trivsel og god folkehelse.»

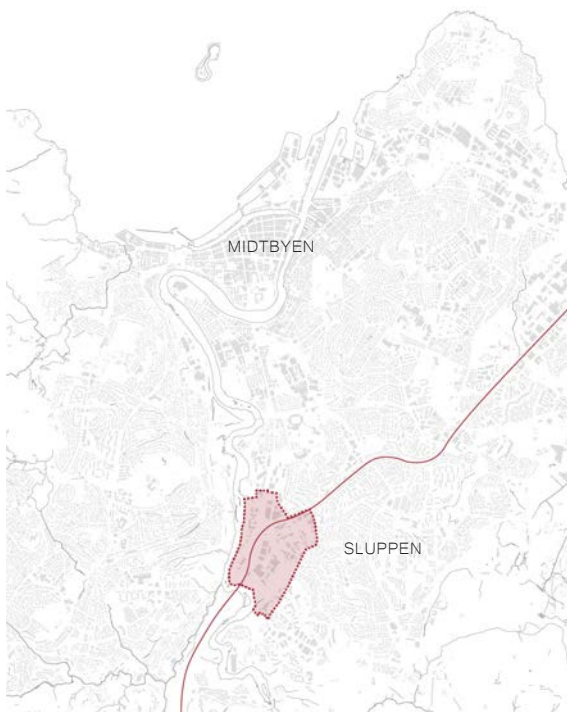

Flyfoto, Sluppen, sett fra sør
Foto: R. Kjeldsberg AS

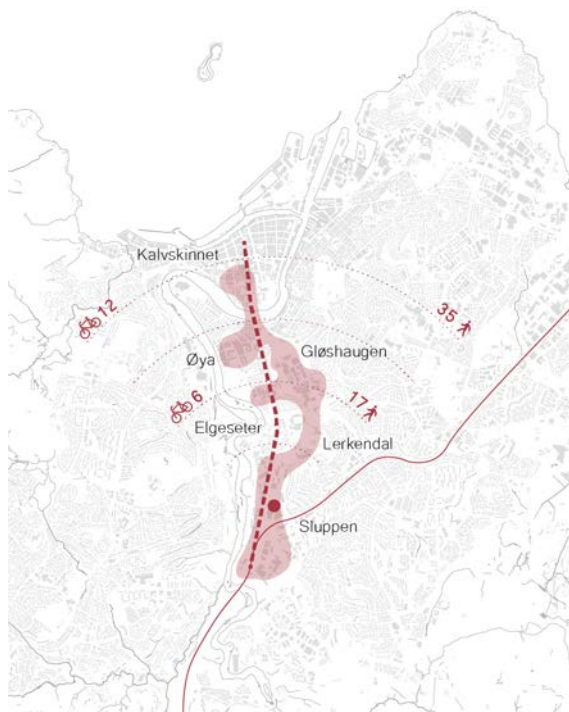

Beliggenhet

Sluppen ligger mellom tre og fire kilometer sør for Trondheim torg. Området ligger på en flate omtrent på kote 35, mellom åsene og markaområdene i øst, sør og vest.

På Sluppen møtes E6, Omkjøringsveien og Holtermanns veg (innfartsveien til sentrum), og Sluppen fungerer som et knutepunkt for trafikk inn til, ut fra og rundt sentrum.

Omrisset viser plangrensen for kommunedelplan Sluppen, et område på størrelse med Midtbyen.

Kunnskapsaksen

Kommunen har et mål om at Sluppen skal utvikles som en del av den såkalte Kunnskapsaksen. Det er en seks kilometer lang akse som strekker seg nord-sør gjennom sentrum, universitetet, forskningsmiljøer, sykehuset og kunnskapsintensivt næringsliv.

Flyfoto 1937

Flyfoto 1964

Flyfoto 2019

Historisk utvikling

Sluppen var tidligere et jordbruksareal. Trondheim kommune kjøpte Sluppen gård i 1917 for å anlegge deponi. Gården ble senere revet til fordel for utbyggingen av Siemens. Under krigen anla tyskerne en stor militærforlegning på området. I 60-årene ble området regulert til industri, men det var opprinnelig planlagt hageby her.

Klæbuvegen og Bratsbergvegen er gamle ferdelsårer, som har vært viktige forbindelser mellom by og omland. Omkjøringsvegen ble ferdigstilt i 1967. Siden 1960-tallet har tilgjengeligheten til veinettet vært det strukturerende elementet for området, og avgjørende for at flere av aktørene i området har valgt å plassere seg her. Det var planer om å forlenge trikkesporet til Sluppen, men veimyndighetene mente at veien måtte reserveres for biler.

Sluppen, sett fra sørvest, 1969
Flyfoto: Widerøes flyveselskap
Kilde: Gunnerusarkivet

Bebyggelse og antikvarisk verdi

Bebyggelsen er primært næringsbygg, i en blanding av store lagerbygg, fabrikker og kontorbygg fra ulike tidsepoker. Flere høyteknologibedrifter holder til i området. Store arealer er satt av til parkering og infrastruktur.

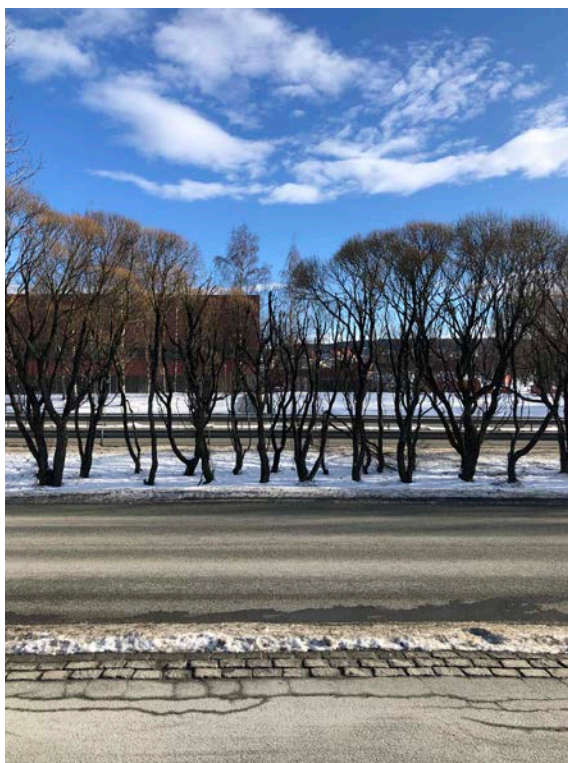
Siemens-anlegget fra 1960-tallet, tegnet av Herman Krag, har antikvarisk verdi, sammen med Lauguna fabrikker og Sivilforsvarets beredskapslager.

Slangetårnet, Sivilforsvarets beredskapslager.
Verneklasse C

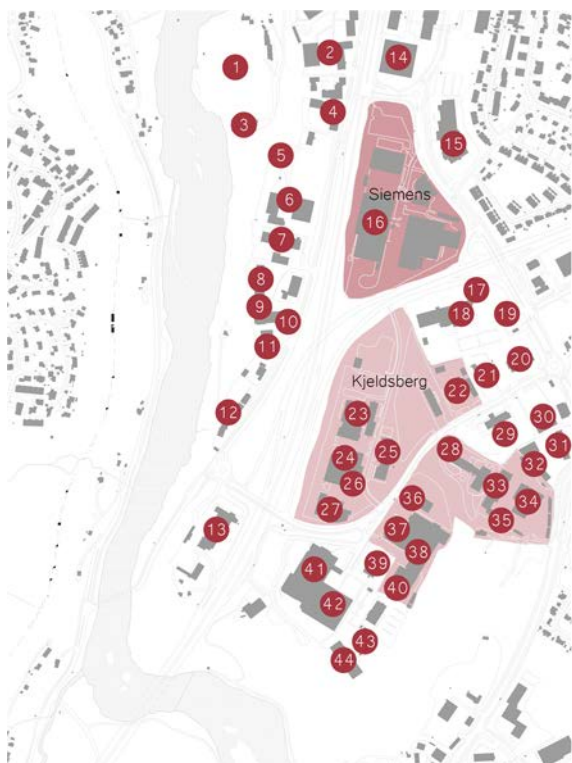
Lauguna fabrikk
Verneklasse C

En trekke deler hovedveien fra en sekundærvei, som fungerer som adkomstvei til ulike områder på Sluppen.

Området preges av lave volumer og mye asfaltert areal.

1	Tempe idrettsanlegg	30	Dagligvarehandel
2	Entreprenør	31	Propansenter
3	Nidelvhallen	32	Bilberging
4	Bilverksted	33	Maskinverksted
5	Betonglaboratorium	34	Byggevarer
6	Busslagring, verksted	35	Start-up fellesskap
7	Bilpleie	36	Motorsykkelforretning
8	Bilglassverksted	37	Transportservice
9	VVS-senter	38	Bryggeri
10	Dekksenter	39	Kontorfellesskap
11	Byggmester	40	Grossist
12	Byggmaskinutleie	41	NTNU Eksamenssenter
13	Hovedbrannstasjon	42	Grossist
14	Kontorfellesskap	43	Barnehage
15	Kontorfellesskap, butikk	44	Treningscenter
16	Batterifabrikk		
17	Dekksenter		
18	Bilutleie		
19	Kjøreskole		
20	Bensinstasjon		
21	Dekksenter		
22	Bilberging		
23	Kontorfellesskap		
24	Lager		
25	Kontorfellesskap		
26	Planlagt mathall		
27	Grossist		
28	Diskgolfpark		
29	Trafikkstasjon		

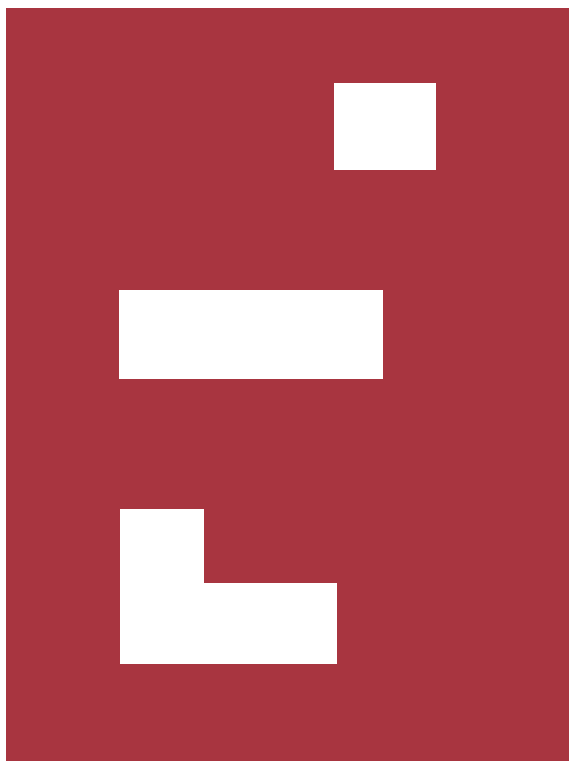
Eiendomsforhold og aktører

Siemens og Kjeldsberg Eiendom er de største private grunneierne i området, i tillegg til flere andre, mindre, private næringseiendommer. Kommunen eier i hovedsak naturområdene, mens Staten eier området langs hovedveinettet.

Området domineres av industri, lager, verksteder, kontor- og grossistvirksomhet. Eksempler på aktører er entreprenører og byggmester, bilverksted og vaskehall, VVS-senter og byggevarehandel, grossister og transportservice, bryggeri og start-up-fellesskap

Asfaltbasert

De kartlagte bygningene og tomtene kjennetegnes i hovedsak ved at de ligger som frittstående objekter på en belagt flate. Flatene benyttes til logistikk (last og loss), lagring og parkering.

Trafikk og sirkulasjon

I dag er E6, Omkjøringsvegen og Holtermanns veg omfattende barrierer på Sluppen: de er svært trafikkerte, og flere av veiene ligger på høytliggende ramper, og med flere parallelle løp. Holtermanns veg er hovedfartsåre for bil- og busstrafikken inn mot sentrum.

For fotgjengere er tilgjengeligheten generelt lav. Metrobussen til og fra sentrum stopper utenfor Siemens-anlegget med høy frekvens, men holdeplassen er kronglete å komme seg til fots.

Natur og grønndrag

Nidelven avgrensar området i sør og vest. Langs elven går en mye brukt tursti, og elvekorridoren har viktige naturverdier som viltkorridor og samling av lokale biotoper. Øst på området ligger Smidalen, et naturområde med skog.

- Klasse A - Svært viktig nasjonalt
- Klasse B - Viktig regionalt
- Klasse C - Svært viktig lokalt
- Klasse D - Viktig lokalt

Langs Nidelvkorridoren og Pilegrimsleden kommer man tett på elven.

Pilegrimsleden er en turvei som fører fra forskjellige steder i Norge til Nidarosdomen.

KOMMUNEDELPLAN

I den foreslåtte kommunedelplanen er det beregnet mulighet for mellom 800 og 900 daa. til byforming, og et boligpotensiale på 5-5500 enheter. Potensialet for arbeidsplasser er beregnet til 10 000. Et uttalt mål fra Trondheim kommune er at all utvikling innenfor kunnskapsaksen skal bidra til å styrke byens posisjon som internasjonalt anerkjent teknologi- og kunnskapsby.

Overordnede samfunns mål med planen

Kommunedelplan skal fungere som et effektivt og godt styringsverktøy for utvikling på området på kort og lang sikt. Sluppen som ny bydel skal underbygge nullvekstmålet gjennom en samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging. Ny veiløsninger skal legge til rette for bymessig utvikling med fokus på gående, syklende og kollektivreisende. Bydelen skal være et forbilde for energi- og klimavennlig byutvikling og være drivende for Trondheims grønne skifte. Området skal være en inspirerende bydel med mangfold, høy tetthet, urbane kvaliteter, byrom som skaper trivsel og innovative løsninger for mobilitet, teknologi og næring.

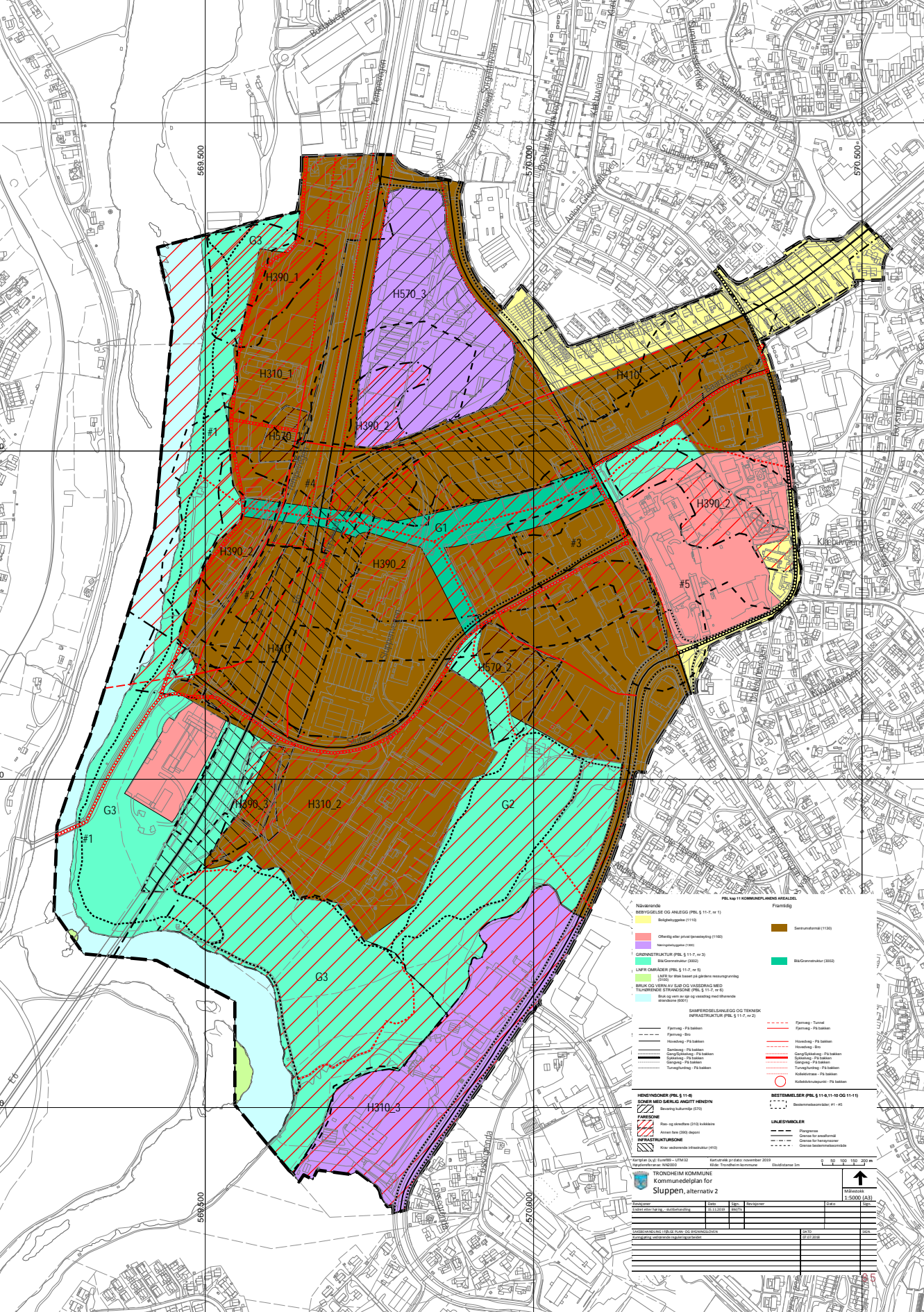
Primært ønskes kvartalbebyggelse i området med god arealutnyttelse, og tilrettelagt for at handel og forretninger skal kunne etablere seg i hele bydelen uten å utkonkurrere Midtbyen som handelssentrum. Klima og miljøhensyn skal veie tungt.

Vedtatt plan 27.02.20

I slutten av februar vedtok kommunestyret planen med et alternativ for å legge omkjøringsveien (E6) i en lang tunnel under området for å bedre kunne legge til rette for bedre kollektiv-, gange- og sykkeltrafikk gjennom området og sikre areal til nye formål. Fremtidige veiløsninger skal ikke skape barrierer i planområdet og må følge nullvekstmålet i byvekstavtalen. Vern av Siemens' administrasjonsbygning ble i sin helhet tatt ut av planen.

12 PUNKTER FRA K.D.P. SOM GRUNNLAG FOR VIDERE UTVIKLING:

- Hovedveisystem som avveier behov for trafikkflyt og miljøbelastning.
- Sentrumsutvidelse med lokalsenterfunksjoner.
- Plassdannelse ved kollektivknutepunkt.
- Gjennomgående trafikk på E6 føres i tunnel under bakken.
- Bydelen utbygges med bymessig preg – gater, ikke veier.
- Kollektivknutepunkt på hovedaksen mot sentrum.
- Miljøvennlige transportformer prioriteres i og gjennom området.
- Overvannshåndtering brukes aktivt til å berike bydelen
- Tilgangen mellom utbyggingsområdene og de grønne korridorene bedres.
- Gjenværende kulturminner brukes som identitesbærere på Sluppen.
- Negative miljøkonsekvenser minimeres for å tilrettelegge for boligbygging.
- Arealbruk som sikrer stor variasjon i program og typologi.

- Nærværende BEBYGGELSE OG ANLEGG (PBL § 11-7, nr 1)**
- Skolebygningen (1110)
  - Offisiell eller privat bostedsting (1100)
  - Næringsbygning (1000)
  - SENTEROM (1100)
  - SEMIKOMMUNIKASJON (1000)
  - LANRIS OMRÅDER (PBL § 11-7, nr 5)
  - Løst for åttå basert på gjennomsnittlig areal (1000)
  - TEKNISSKOLE (PBL § 11-7, nr 6)
  - Blått område opp og vassdrag med tilhørende skillemarkering (1000)
- SMÅPENSJON, SLANEGG OG TEKNISK INFRASTRUKTUR (PBL § 11-7, nr 2)**
- Fjerning - På bakken
  - Fjerning - I luften
  - Hovsting - På bakken
  - Hovsting - I luften
  - Gang/Sykling - På bakken
  - Gang/Sykling - I luften
  - Trafikklys - På bakken
  - Kollektivtrafikk - På bakken
  - Fjerning - Tunnel
  - Fjerning - På bakken
  - Hovsting - I luften
  - Gang/Sykling - På bakken
  - Gang/Sykling - I luften
  - Trafikklys - På bakken
  - Kollektivtrafikk - På bakken

- BEHØVER PBL § 11-6**
- BEBYGGELSE (PBL § 11-7, nr 3)
  - SENTEROM (PBL § 11-7, nr 3)
  - LANRIS OMRÅDER (PBL § 11-7, nr 5)
  - Løst for åttå basert på gjennomsnittlig areal (1000)
  - TEKNISSKOLE (PBL § 11-7, nr 6)
  - Blått område opp og vassdrag med tilhørende skillemarkering (1000)
- SMÅPENSJON, SLANEGG OG TEKNISK INFRASTRUKTUR (PBL § 11-7, nr 2)**
- Fjerning - På bakken
  - Fjerning - I luften
  - Hovsting - På bakken
  - Hovsting - I luften
  - Gang/Sykling - På bakken
  - Gang/Sykling - I luften
  - Trafikklys - På bakken
  - Kollektivtrafikk - På bakken

TRONDHEIM KOMMUNE
Kommunestyret
Sluppen, alternativ 2

Planperiode	Planlagt	Utført	Rest	Planlagt	Utført	Rest
2020-2025	1000	500	500	1000	500	500
2026-2030	1000	500	500	1000	500	500
2031-2035	1000	500	500	1000	500	500
2036-2040	1000	500	500	1000	500	500

Sluppen: Gammeldags byplan- legging

Vi skal vel ikke lenger bygge drabantbyer slik vi gjorde på 60- og 70-tallet? Det skulle man likevel tro når man ser kommunens forslag til kommunedelplan for Sluppen. Torsdag skal bystyret behandle planen.

Vil samle teknologi- bedrifter på Sluppen

Sluppen skal bli et hotspot for teknologibedrifter som har et fysisk produkt.

Med Håvard Kvernåsen (E) i lag med Håvard Kvernåsen (E) og Håvard Kvernåsen (E) er kommunestyret i Sluppen i Trondheim bil tett pakket med åtte spisesteder, kulturuttrykk fra hele verden og en katehall. KULTUR side 22-23

Vil bygge 6.000 boliger og 10.000 arbeidsplasser

Sluppen må bygges ut, men hastverk kan straffe seg

Hvordan skal Trondheim vokse sørover? Svaret er nokså enkelt. Spørsmålet er om politikerne legger til rette for det.

Vil legge E6 under jorda og skape «en livlig bydel» på Sluppen

Kommunen og Vegvesenet vil frigjøre plass til byutvikling ved å bygge ny firefelts veitunnel under bakken på Sluppen. Nå vil de høre hva du synes om planene.

Er ikke drabantbyenes tid forbi?

Du tror det ikke før du får se det. Men administrasjonen i Trondheim kommune har planlagt en gammel-dags, bilbasert drabantby på Sluppen.

Omdiskutert

Planen har vært gjenstand for bred debatt i mediene. Både politikere og utbyggere har ment at planen ikke er fremtidsrettet nok, og har for stort fokus på transport og logistikk – fremfor å virkelig skape en levende bydel. Overskrifter som «drabantby» og «70-tallsplanlegging» preget debatten. Videre har de argumentert for at planen legger for strenge rammer for rekkefølgebestemmelser, slik at bydelen aldri vil kunne vokse frem som en levende bydel.

På den andre siden har flere engasjert seg i at planen i prinsippet skyver den etablerte industrien på området ut av byen. I tidlige utgaver av planen var hele området regulert til sentrumsformål, og all industri var utelatt fra planområdet. I lang tid kjempet Siemens for sin posisjon på Sluppen. Gjennom en lang prosess argumenterte de med at den forelagte planen ville bety slutten på deres lange historie på Sluppen, og tap av mange arbeidsplasser i Trondheim. Til slutt ble planforslaget endret for deres arealer fra sentrumsformål til industri.

Faksimiler, Adresseavisen og Finansavisen, 2017-2020

Dagens kollektiv-«knutepunkt».

Andre relevante planer og avtaler:

- Nasjonal transportplan
- Bymiljøavtalen
- Byvekstavtalen
- Byutredningen
- Interkommunal areaplan, IKAP-2
- Kommunal planstrategi
- Kommuneplanens samfunnsdel
- Kommuneplanens arealdel
- Byutviklingsstrategien
- Strategi for næringsarealutvikling i Trondheimsregionen
- Klima- og energiplanen
- Tematisk kommunedelplan knutepunkt og lokale sentra
- Plan for areal til offentlige tjenester
- Temaplan for naturmiljø i Trondheim
- Handlingsplan mot støy
- Kulturminneplan

- Kommunedelplan for friluftsliv og grønne områder
- Områdeplan for Tempe, Valøya og Sluppen
- Mulighetsstudien Sluppen 2050

Forskningsprosjekter:

- Zero Emission Neighbourhood in Smart Cities (ZEN), NTNU og Sintef
- Smart Cities and Communities, NTNU og Trondheim kommune
- Naturressurser ved bytransformasjon/Living Lab Sluppen, NTNU og Trondheim kommune
- Alternative modeller for utvikling av sosialt bærekraftige boliger, NTNU og Trondheim kommune

SIEMENSANLEGGET

Den moderne domisil ankommer Norge og Trondheim.

Det mest markante industrianlegget på Sluppen er Siemensanlegget, som kjennetegnes av sin karakteristiske rødfarge og komposisjon med tre lave, horisontale produksjons- og lagerhaller og en vertikal administrasjonsbygning. Anlegget er det første som ble etablert på området og har siden markert innfallsporten til byen. Trondhjemmere flest kjenner bygningene, kanskje spesielt på grunn av den årlige juledekorasjon i vinduene. Anlegget ble i sin helhet tegnet av Herman Krag på 60-tallet.

Herman Krag (f. 1920, d. 1980) har satt sitt preg på Trondheim med flere bygninger, og er en av byens mest renommerte etterkrigsarkitekter. Hans arkitektur speiler spenningsforholdene i tiden: trangen til å utforske det moderne og en mer tradisjonell uttrykksform. Hovedinspirasjonskilden for hans arkitektur var tiden som assistent hos Knut Knudsen og idéer fra de svenske empiristene, hvor «...byggets primære hensikt er dets bruk – men menneskelig opplevelsesmåte krever en form, et kunstnerisk uttrykk.» (Krag, Arkitektnytt, 1964). Likevel førte etterkrigstidens material- og økonomiknapphet ofte til at eksperimentering og arkitekturvisjoner ble satt til side for konkrete, situasjonsbestemte behov med de tilgjengelige ressurser.

Siemens-anlegget på Sluppen

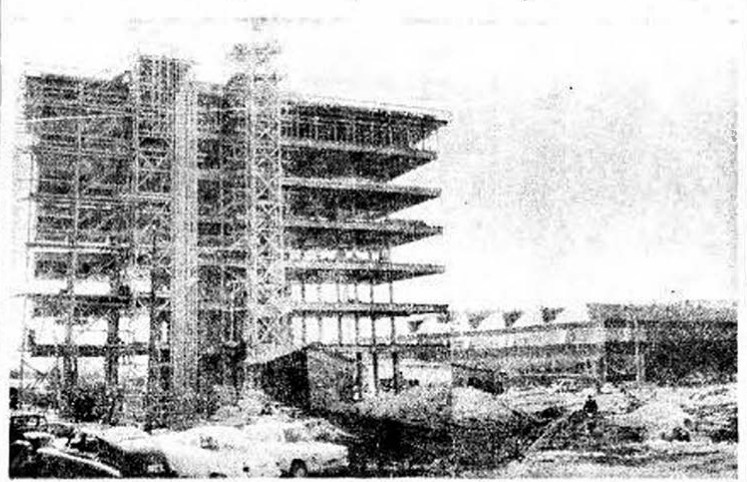

«En søkende og uforutsigbar arkitekt, som arbeidet fjernt fra generelle løsninger og tok utgangspunkt i den gitte oppgavens forutsetninger»

Kollega Jarle Øyasæter om Herman Krag, Fra artikkelen «Det selvfølgelig – Herman Krag».

Siemens på søyler i syv etasjer

I dag har arbeidet til topps på Siemens kontorbygg ved Sluppen, der bygget nå står ferdig. Skjematisk viser et del av 1900 og 1910-årene, som har blitt det anlednings til å bygge utbygget inn i bakgrunnen er det et del av store verkstedbygget, hvor innflytningen startet for på. Kontorbygget vil bli ferdig omkring kommende årstid.

I bakgrunnen er det et del av store verkstedbygget, hvor innflytningen startet for på. Kontorbygget vil bli ferdig omkring kommende årstid.

Faksimile, Adresseavisen 19. apr 1964

Fra venstre: Verkstedet, lagerbygningen og administrasjonsbygget.

Arbeidet med frk. Fisknes. I bakgrunnen skimtes NTH.

Biblioteket.

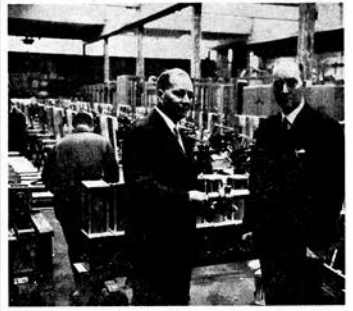
Salgsjef Eriksen. I bakgrunnen skimtes Vassfjellet i syd med TV-senderen.

En av de like regnesalene i 5. etg.

Siemens er samlet på Sluppen

Siemens Norge 4/5 har også tatt i bruk sitt siste nybygg — den 7-etasjers administrasjonsbygning. Over 500 ansatte knyttet til det hypermoderne anlegg som har plass til ytterligere vekst.

— Ensomt står skal mønstret i stillingsannonsen på Sluppen, sier direktøren i Siemens Norge A.S., Trondheim, som har bygget kontorbygget.

Barneskikkene 1964

Sendt 28. januar starter barneskikkene som vil være 4 måneder med innlegg om et barns oppvekst. De vil være utgitt i et opplag på 100.000 eksemplarer og vil være tilgjengelig for alle barn og ungdommer fra 10 år og oppover. De vil være utgitt i et opplag på 100.000 eksemplarer og vil være tilgjengelig for alle barn og ungdommer fra 10 år og oppover.

Film

Lek med alvorlig enne

Uvorte, Mikkelsen i rolle som den gamle lærer i filmen skrevet av...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

Et utvalg av filmer som er tilgjengelige på Sluppen...

«Bygningen har fått en helt ny virkning i og med at første etasje er blitt en så å si gjennomsliktig glasshall under de seks etasjene over. At dette er mulig skydes en ny konstruksjon, som i Norden bare skal være benyttet to ganger før – i en bygning i Göteborg og en i København»

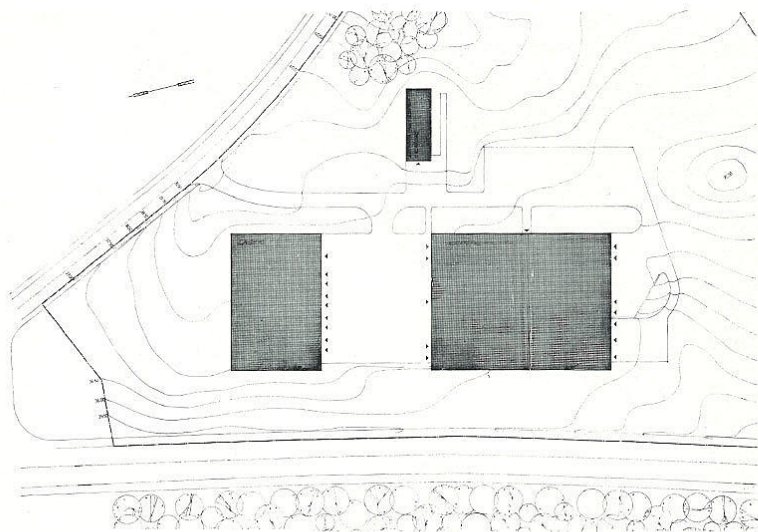
Fra Adresseavisen, 6. januar 1964

60-tallets systemarkitektur

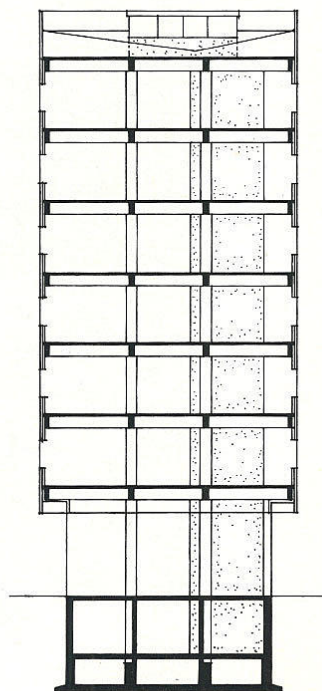
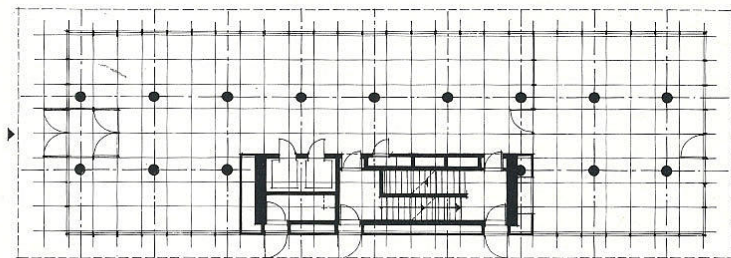
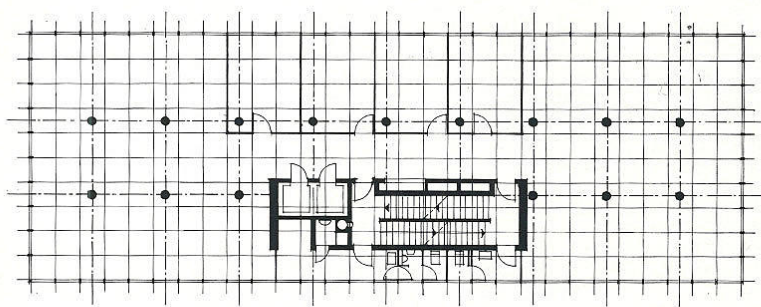
I etterkrigstiden var industribedrifter i Norge i sterk vekst, og rundt om i hele landet var trenden nye, rasjonelle produksjons- og administrasjonsbygninger plassert i åpne områder like utenfor bykjernen, som ga gode muligheter for fremtidig ekspansjon. For Siemens sin del foregikk prosjektering og bygging parallelt – Kragts kontor produserte kun tegninger i 1:200 før byggestart. Anleggets helhet skyldes i stor grad forenkling og standardisering av bygningsdetaljer, som var et resultat av modernismens ånd og et stramt tidskjema. De velproporsjonerte, rasjonelle, geometriske volumene i parkmessige omgivelser var spesielt inspirert av amerikanske corporate «domisiler» og Arne Jacobsens SAS-hotell i København.

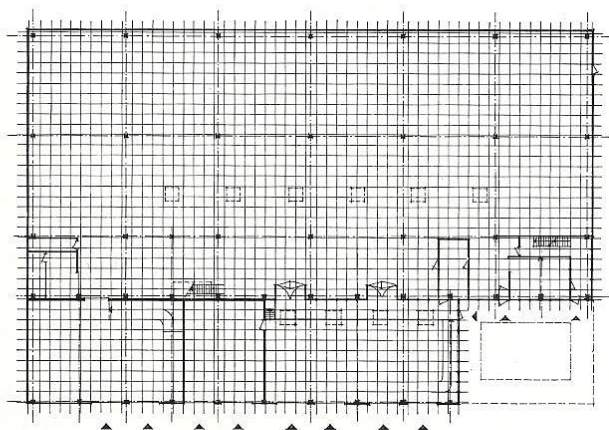
Ved åpning i 1964 omtalte Adresseavisen den nye anlegget som «Det røde monument», et symbol på velstand og vekst som vakte allmenn begeistring i samtiden. Bygningsmassen ble et forbilde for Siemens videre ekspansjon i Norge, og en del av deres *image*. I 1965 fikk anlegget Trondheim Bys Vels arkitekturpris.

Administrasjonsbygget er i dag rivningstruet, og innhentet av den samme tidsånden som trehusbebyggelsen led under på 70-tallet. Anlegget i sin helhet er et av de mest suksessfylte og best bevarte anlegg i norsk etterkrigsmodernisme, og det opprinnelige konseptet kan fortsatt leses tydelig selv etter en del utvidelser og ombygginger.

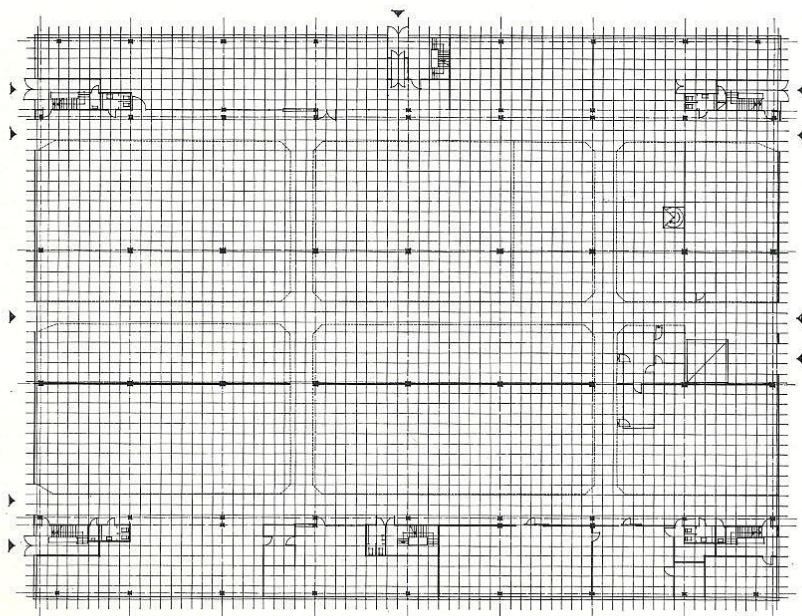
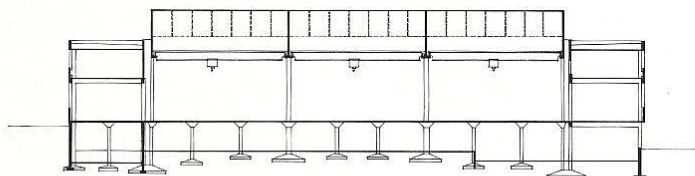
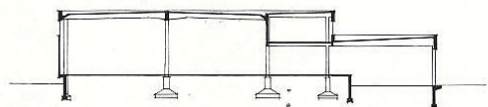

Situasjonsplan 1 : 3000. Planer og snitt av administrasjonsbygningen, 1 : 250.

Plan og snitt av lagerbygningen 1:600.
Under: Plan og snitt av verkstedsbygningen
1:600.

- Byggetrinn I
- Byggetrinn II
- Senere tilbygg og utvidelser

Elektrovarmefabrikken fra andre byggetrinn med administrasjonsbygningen i bakgrunn.

Administrasjonsbygningens base med verkstedbygningen i bakgrunn.

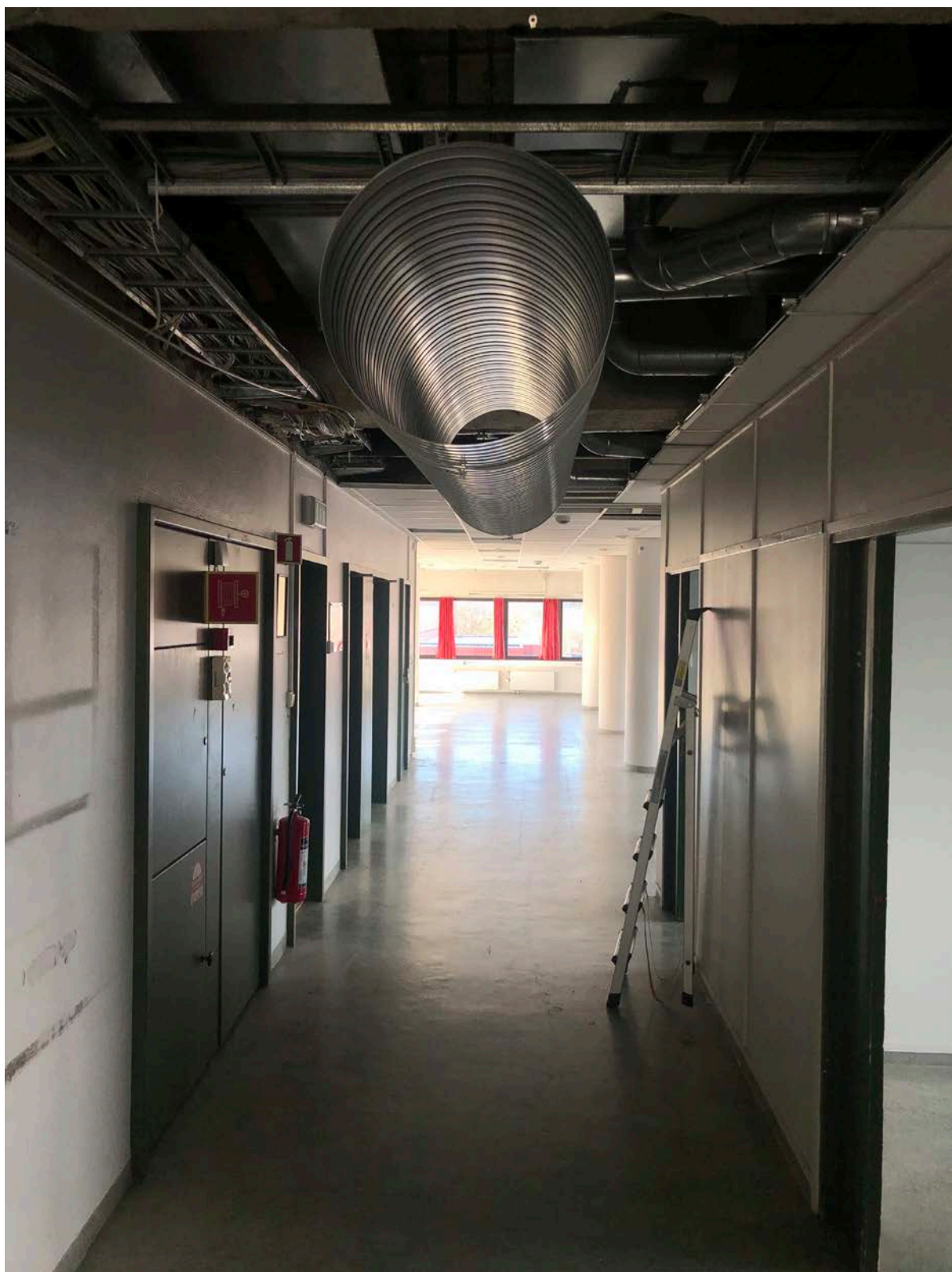
Administrasjonsbygningen, sett fra furulund i øst.

Administrasjonsbygningen med nyere høyhus (Hotell Scandic Lerkendal) i bakgrunn.

Åpent kontorlandskap i administrasjonsbygningen.

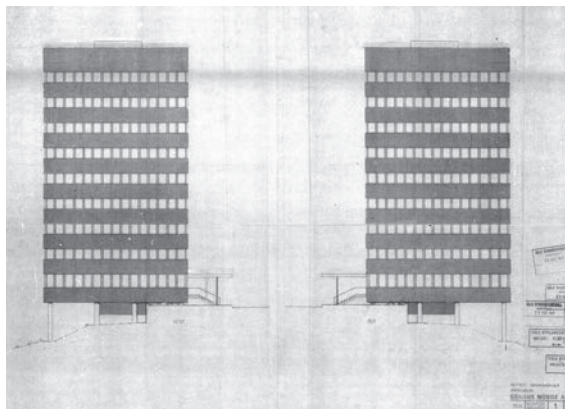
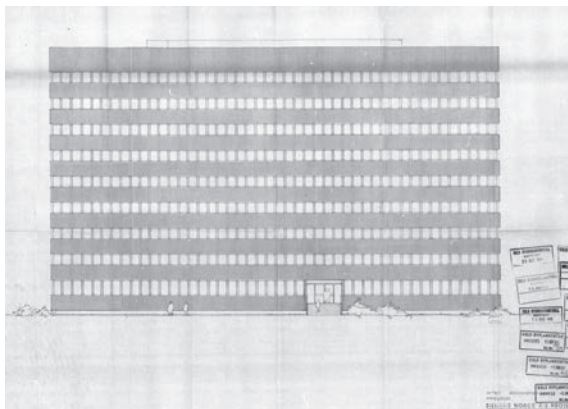
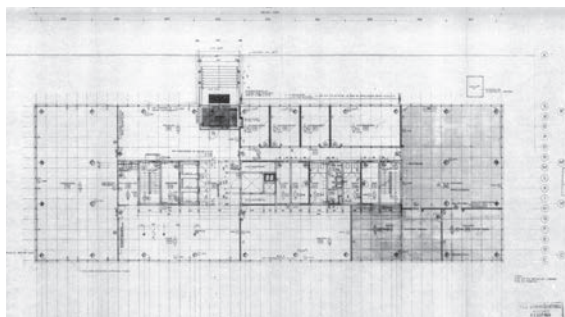

Cellekontor og servicekjerne i administrasjonsbygningen. Ventilasjonsrøret i taket skal illustrere plassbehovet for teknisk infrastruktur ved modernisering.

SIEMENS

Siemens Oslo, 1976
Foto: Leif Ørnelund
Kilde: Oslo museum

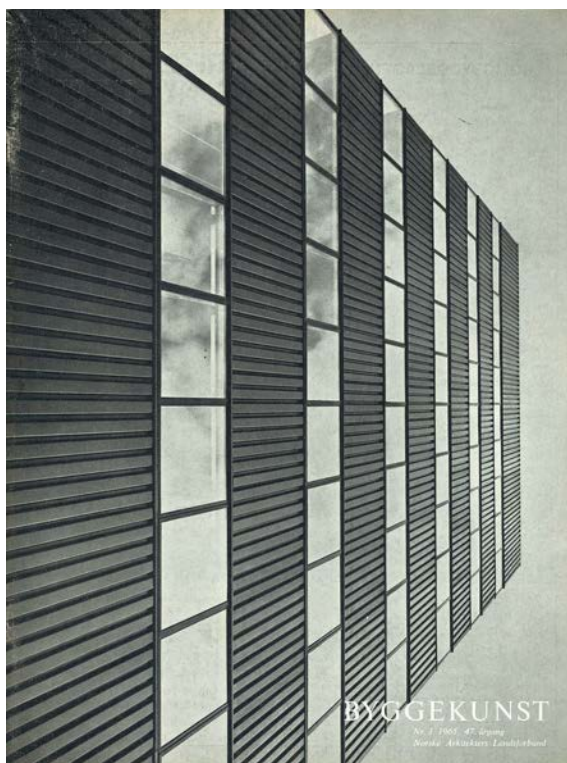

Arkivtegninger Siemens Oslo,
Odd Nansen Arkitekt MNAL, 1967

LILLEBROR I OSLO

Få år etter at anlegget i Trondheim sto ferdig, oppførte Siemens et lignende anlegg på Linnerud i Oslo. Arkitekt Odd Nansen tegnet en høyblokk og to lager- og produksjonsbygninger, inspirert av Herman Krags anlegg i Trondheim. Han hadde lang erfaring fra industriarkitektur, men Siemensbygget blir regnet som hans viktigste arbeid.

Anlegget i Oslo er listet for vern på byantikvarens «gule liste» for å «representere viktig industrihistorie og som landemerke i Groruddalen». For tiden utvikles området rundt bygningene til boligformål, og anlegget planlegges bevart og innlemmet i utviklingen.

Faksimile, Byggekunst nr. 1, 1965

RIVE ELLER BEVARE?

Debatten om rivning av administrasjonsbygget på Siemens har pågått i flere år. Siemens flyttet administrasjonen ut av bygningen og inn i leide lokaler vis a vis i 2018. Siden har den stått tom.

Byantikvar Mette Bye har ved flere anledninger stilt seg kritisk til å rive bygget. I et fagnotat utstedt fra byantikvarens kontor ønskes økt verneklasse i hovedsak for administrasjonsbygningen, men også for hele anlegget:

«Anlegget fremstår etter mer enn 50 år som et enestående arkitekturikon i Trondheim. En ikonisk karakter skyldes især bruken av varmt rødglakkerte korrugerte stålplater som ytterkledning i samspill med en arkitektonisk minimalistisk form. Helt siden 1990-tallet er anlegget klassifisert som antikvarisk verdifullt, og høyblokkas arkitektoniske egenverdi bør utløse økt vernestatus på anlegget fra C til A/B i den nye kommuneplanens arealdel.»

Byantikvarens konklusjon er at høyblokkas arkitektoniske og kulturhistoriske verdi er av så stor betydning at bygningen ikke kan rives. I et forsøk på å komme bedriften i møte, har hun anbefalt Siemens å bygge et nytt bygg på den nåværende parkeringsplassen, og la høyblokka stå for en senere transformasjonsprosess.

Pensjonistpartiet om Siemens-bygget:

Bygget er fra 1960-åra. Helt utrolig at det kan ha kulturhistorisk verdi

LO og NHO om utviklingen av Sluppen:

Ivareta industrien – ikke sett osteklokke over Siemens-bygget

Politikerne sa ja til at Siemens-bygget kan rives

Flerallet av politikerne i bygningsrådet sa tirsdag ja til å gi Siemens dispensasjon fra reguleringsplanen, slik at de kan rive den sju etasjer høye kontorblokk på Sluppen.

Byantikvaren vil bevare den gamle høyblokka på Sluppen

Teknologihovedstaden verdig

Siemens har fått ja fra bygningsrådet i Trondheim til å rive sitt verneverdige kontorbygg fra 1960-tallet. Byantikvarer og arkitekter protesterer.

Et landemerke vi må ta vare på

En kontorblokk fra 60-tallet kan da ikke være noe å ta vare på? Jo, selvfølgelig. Trondheim skal være en levende by.

Frykter for nye arbeidsplasser etter verneforslag

I en ny plan foreslås det vernebestemmelser for hele Siemens-anlegget på Sluppen. – Vi ønsker ikke å være en innovasjonsbedrift som holder til på et museum, sier plassjef Lars Ove Husby.

Trondheimsmodernismen i arkitekturen:

Er byen i ferd med å miste det beste etter krigstidens arkitekter og byggmestere har bygget?

Bevaring av bygninger handler ikke om å sette osteklokke over fortiden, men å avgjøre hva vi skal ta med oss inn i fremtiden, for å bruke, glede oss over, undres over og lære av.

Faksimiler, Adresseavisen og Arkitektnytt, 2018-2019

Ledelsen i Siemens AS har på sin side argumentert for riving av bygget av hensyn til fremtidig fleksibilitet og utvikling. Til tross for arkitektoniske kvaliteter møter ikke bygget bedriftens behov for fremtidige fleksible og moderne kontorlokaler.

Sentrale punkter i rivningssøknaden som oppsummerer deres sak:

- Bygget har et sperregrid med underkant på 2,6 meter, som vanskeliggjør tekniske føringer og minstekrav til romhøyde på kontor.
- Bygget må rives for å frigjøre tomten, fordi tomten har en sentral plassering med tilknytning til underjordiske kulverter, som forbinder bygningene på anlegget og har nærhet til kantine.
- Posisjonen som landemerke er forandret etter oppføringen av Trondheimsporten (åtte etasjer høyere) på nabotomten i nord, og nybygg på Kjeldsbergtomten.
- Bedriften ønsker ikke et tomt bygg stående på anlegget i påvente av en framtidig transformasjonsprosess av området.
- Skal bygget bevares bør det bevares i en helhet sammen med resten av industriområdet, som et komplett industrianlegg for sin tid. Siemens er primært en industribedrift med målsetting om industriutvikling, og har ikke eiendomsutvikling som uttalt målsetting for sin virksomhet. En transformasjon av området fra industri til sentrumsformål vil i prinsippet bety at Siemens vil måtte avvikle sin virksomhet på tomten.

Høsten 2019 fikk Siemens AS ja fra kommunestyret til å rive bygningen.

VEIEN VIDERE

Som tidligere nevnt, var utgangspunktet for diplomoppgaven vår diskusjonen om å rive «Siemens-bygget». Opprinnelig så vi for oss at diplomoppgaven ville dreie seg om Siemens-byggets fremtid. Er det riktig avgjørelse å rive blokken? Kunne vi gjennom et transformasjonsprosjekt vise at bygningen fortsatt hadde et potensial?

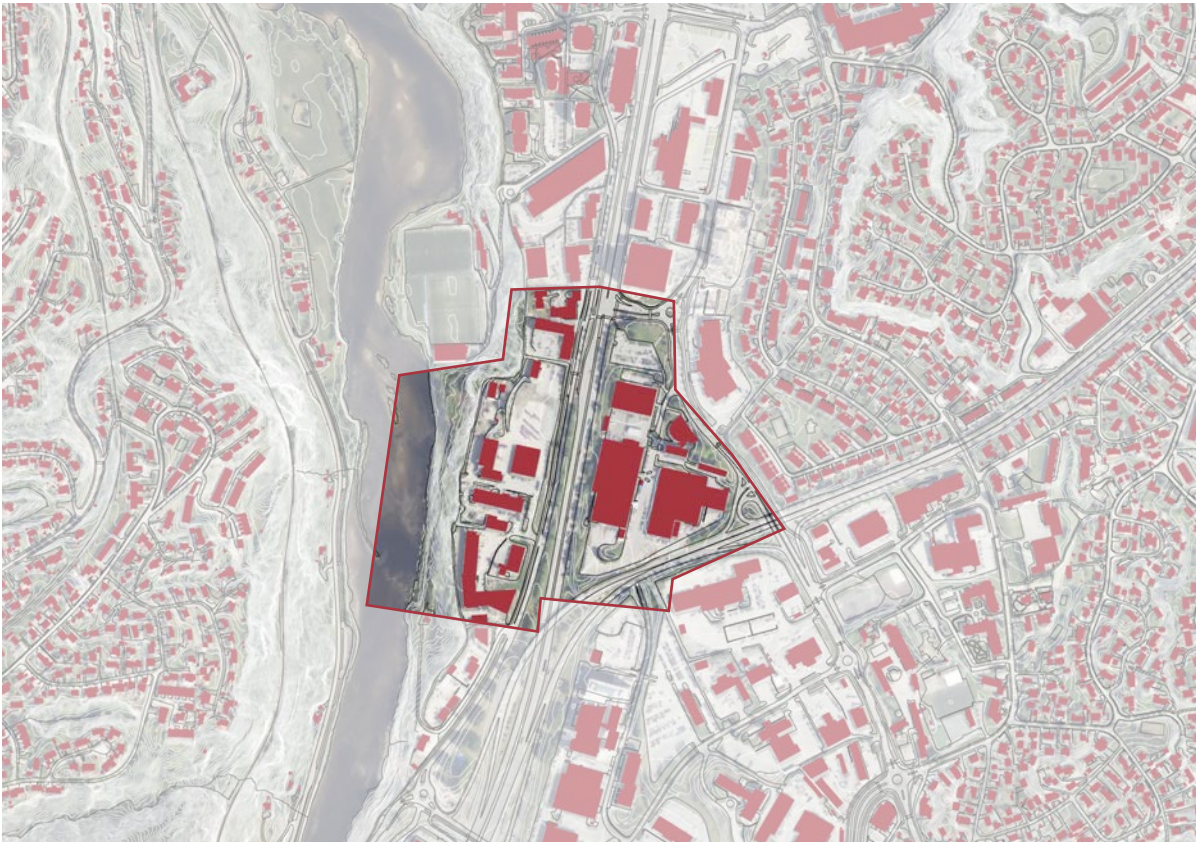
Vi hadde bevisst ikke tatt et standpunkt i rivingsspørsmålet ved oppgavestart. Vi er enige i at bebyggelsen er av høy arkitektonisk kvalitet. På befaring så vi også ganske klart at bygningen ikke egner seg til moderne kontorformål.

Vår oppfatning er at de to de ståstedene i debatten ikke nødvendigvis har motstridende synspunkt. Mange aktører i diskusjonen så kvalitetene til Siemens-bygget, men klarte i ulik grad å se for seg hvordan det kunne veves inn i industriens behov og fremtidig utvikling av området. For Siemens' del, handlet det også mye om en usikkerhet rundt planmyndighetenes og politikernes visjoner i forbindelse med kommunedelplanen.

Transformasjonspotensiale

Et forslag fra byantikvaren var å transformere bygget til boliger. Vi kunne vanskelig se for oss hvordan man kunne oppnå god boligkvalitet i dagens situasjon, som et ensomt boligbygg midt på en industritomt. Dersom administrasjonsbygget skal bevares, og brukes, mener vi det krever mer av de umiddelbare omgivelsene, hvis ikke risikerer det å bli stående som et tomt symbol.

Vi tror kjernen av diskusjonen er hvilken rolle industrien skal spille i byutviklingen. Med denne erkjennelsen følte det etter hvert mindre relevant å bare gjøre en studie på enkeltbygget, da dets kontekst er avgjørende for fremtidig bruk.

Utsnitt for prosjekteringsoppgave.

Prosjekteringsoppgaven er derfor ikke en transformasjonsoppgave av et bygg, men et nytt nabolag, der Siemens-blokka kan spille en viktig rolle. Målet er å bevare et kulturminne, og samtidig møte moderne industribedrifters behov.

I første omgang ønsket vi å tegne masterplan, da vi tror svaret på mange av disse utfordringene ligger i byformings-skalaen. For prosjekteringsoppgaven har vi derfor valgt oss ut et avgrenset delområde fra kommunedelplanen. Deretter zoomer vi inn, og tegner ut en situasjon fra masterplanen.

Utsnittet for masterplanen er ment å fungere som et forbilde for videre utvikling av hele Sluppen, og andre lignende situasjoner i inn- og utland. Derfor var det viktig for oss å få med det vi anser som de viktigste momentene for å løse en oppgave, slik at utsnittet omfatter:

- Eksisterende, identitsbærende bebyggelse
- Det vesentligste av vei- og logistikksystemet som er nødvendig for industrien
- Omkringliggende grøntstruktur
- Området som i størst grad knytter seg på eksisterende urbane strukturer

DEL 4: **PROSJEKTERING**

Et forslag til en blandet bydel.

Stedet	s. 110
Strategi	s. 116
Masterplan	s. 122
Organisering	s. 126
Situasjonsplan 1:2000	s. 132
Gateutforming	s. 138
Utsnitt 1:500	s. 148
Plan	s. 156
Snitt AA	s. 170
Snitt BB	s. 178
Typologier 1:200	s. 188
Hybridbygningene	s. 190
Punkthuset	s. 194
Boligkvartalene	s. 198
Siemens-blokken	s. 202
Rekkehusene	s. 206

PERIMETER

SØR

Et «Edward Ruscha»-oppriss, sett fra hovedveien gjennom området. Turistkart av Canal Grande i Venezia og Rhin-elven viser ruten langs palassene. Robert Venturi imiterte dette og lagde et lignende oppriss av The Strip i Las Vegas i boken «Learning From Las Vegas». Vi imiterte Venturi, og laget et av Sluppen.

The image of the commercial strip is chaos. The order in this landscape is not obvious. The continuous highway itself, and its system for turning, are absolutely consistent.

Fra «Learning From Las Vegas». Venturi, Brown, Izenour, 1972

NORD

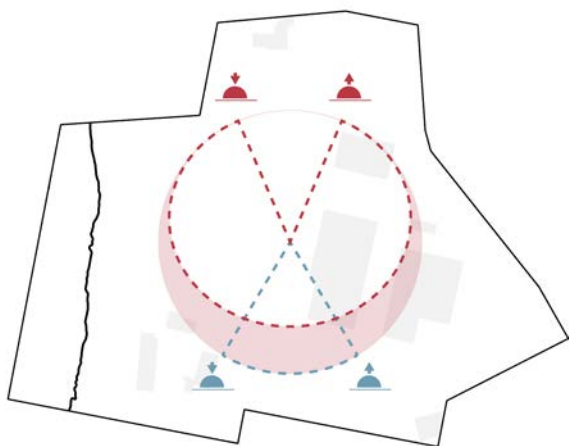

Området sett mot nord-vest

Området sett mot nord-øst

KLIMAFORHOLD

- Vinter
- Sommer
- Kaldluftsdrenasje

Sol og lokalklima

Sluppen ligger på en flate definert av Byåsen i vest og Sunnlandsskrenten i øst. Det vestvendte landskapet gir et kunstig lokalklima og gode solforhold store deler av året. Elveløpet gir kaldluftsdrenasje i området og skaper luftsirkulasjon også på vindstille dager. Vegetasjonen langs elveløpet bidrar til luftrensing.

STRATEGI

Blandet by

Skape en blandet og bærekraftig bydel:

En bydel som muliggjør at flere kan bo og arbeide i byen, en miks av type arbeidsplasser og boliger som hindrer en homogen bykjerne.

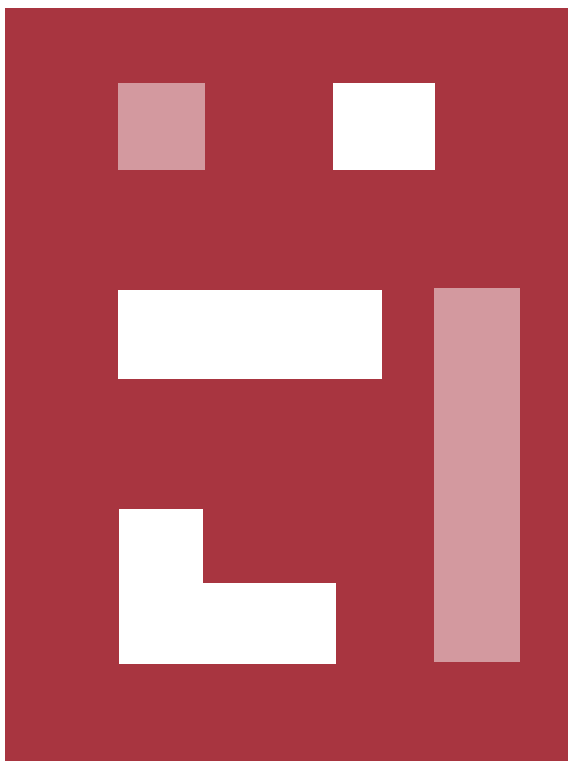
Bevare industrien i byen:

Lage rammer for en ny bydel slik at industrien kan bli værende i byen og fungere sammen med resten av byveven. Industrien blir synlig i byen og bidrar til en identitet og stedstilknytning, og en bærekraftig samfunnsutvikling med kortere avstand fra produksjon, forbruk og gjenvinning.

Nye og gamle strukturer

Gi en «grå» bydel romlige kvaliteter:

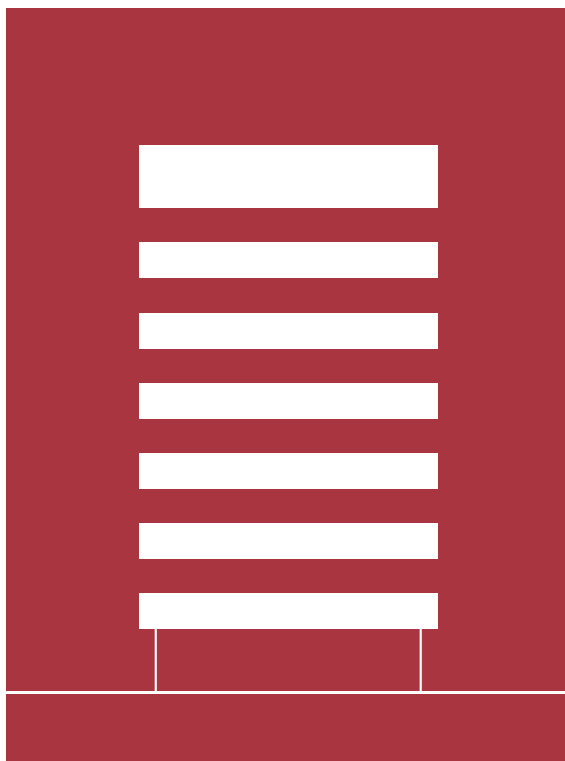
Gi kvalitet til et område samtidig som dets funksjon bevares. Det «grå» blir bydelens identitet. Mennesket får plass i industriområdet, og industriområdet får plass i dagliglivet. God fortetting som kombinerer nye og gamle strukturer.

Symbolverdi og identitet

Siemensanlegget som kulturminne:

Siemensanlegget får en sentral rolle i en ny bydel som ivaretar hensynet til fleksibilitet og logistikk. Anleggets fungerende deler beholdes, mens andre deler transformeres til en del av den blandede byen.

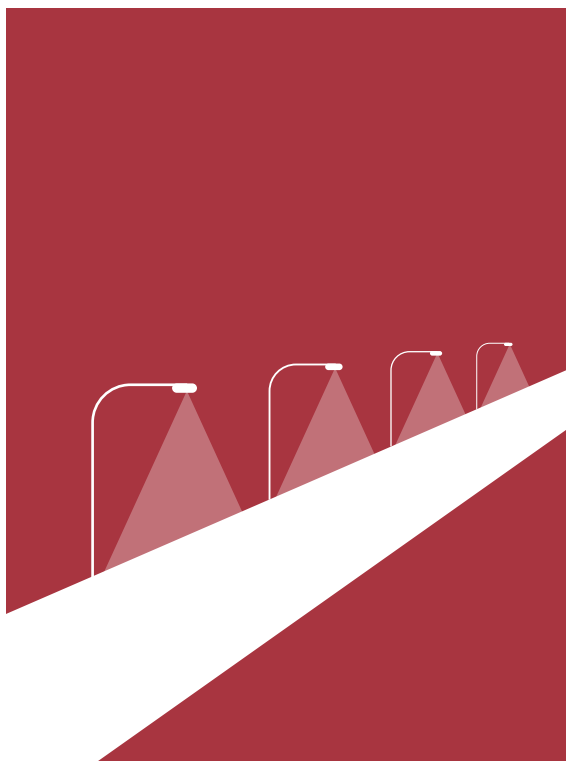
Tilgjengelighet og logistikk

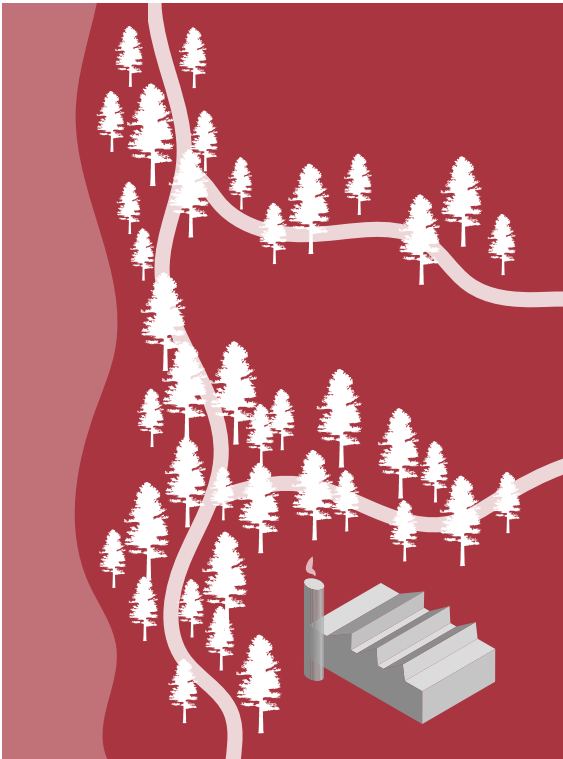
Vennligere for myke trafikanter:

Gjøre det enklere for andre enn bilister å orientere seg på område. Lage snarveier og unngå store omveier rundt gjerder og motorveier. Øke lesbarheten og tilgjengeligheten.

Effektivt system for logistikk og transport:

Sikrer industrien tilgang på varer inn og ut av produksjonslinjen. Systemet må fungere sammen med den menneskelige skalaen, samtidig som de ulike aktørenes behov for varetransport anerkjennes.

Natur

Knytte grønt og grått sammen:

Gjøre Nidelvkorridoren mer tilgjengelig for folk, og fjerne det skarpe skillet mellom asfaltflater og grøntområder. Gode og effektive uteområder er en bærekraftig løsning og del av det grønne skiftet. Ta vare på økosystemer med nasjonal, regional og lokal verdi samt sikre biologisk mangfold i området.

Nytt nabolag

Summen av grepene skal skape et urbant nabolag med større variasjon og innhold enn det Trondheim tilbyr i dag.

Relevante FN-bærekraftsmål:

MASTERPLAN

GATENETT

1. Bygate

Motorveien, omkjøringsveien E6, (øst-vest) legges i tunnel, i henhold til kommunedelplanen. Innkjøringsvei til sentrum (nord-sør) blir en bygate, med urbant gatesnitt.

2. Logistikkgate

Ny logistikkgate etableres, og følger industriens krav til gatebredde og bilparkering, og kobler industristrukturene på hovedveinettet.

3. Sekundærgater

Gatetun (for personbiltrafikk, syklist og fotgjengere) lager en kvartalsstruktur, og forbinde Sluppen-platået med Nidelven.

Omkjøringsveien legges i tunnel, som foreslått i kommunedelplanen. Hovedveien mot sentrum transformeres til bygate.

Det røde feltet viser prosjekteringsoppgavens planområde, det sorte viser tilstøtende utviklingsområder.

ORGANISERING

Storskalaproduksjon

Produksjon
Store butikker
Lager

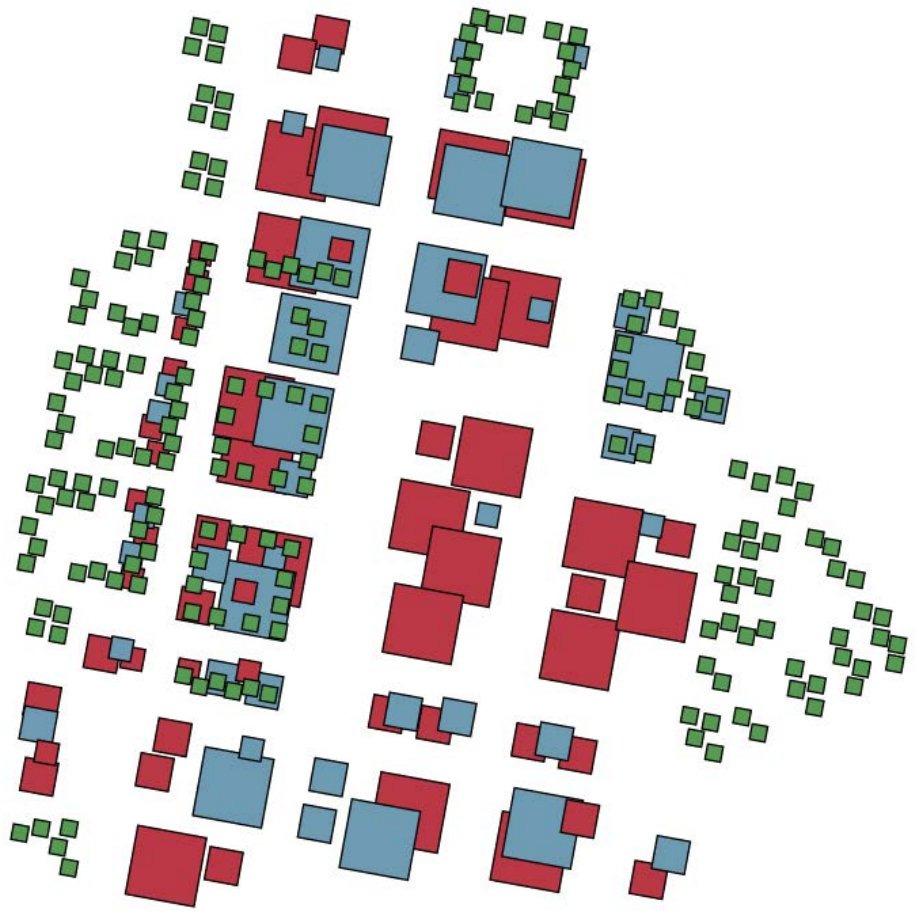
Kontor
Showroom
Beverning
Tjenester
Verksted

Bolig

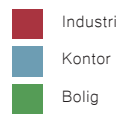
Ulike skalaer

Masterplanen tar høyde for det varierende plassbehovet til de forskjellige funksjonene som skal inn i området.

Skala- og funksjonsmiks

I dag er området oppdelt og separert både etter skala på strukturene og deres funksjon. I den nye planen blir det gjennomtenkt blanding av skalaer og funksjoner, som veves sammen og glir over i hverandre.

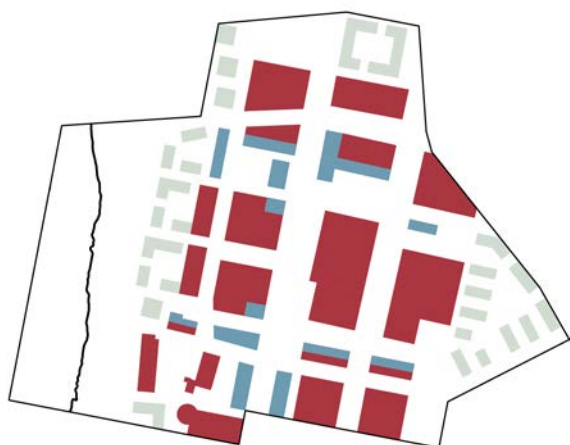
Dagens organisering

I dag ligger de ulike aktørene på området spredt i asfaltlandskapet langs motorveien. Hver mann på sin teig.

Ny kompakt organisering

Vi samler de ulike aktørene, og knytter dem på en sammenhengende logistikk-akse. Samorganisering av administrasjonslokaler gir plass til at flere nye aktører kan etablere seg på området.

Program grunnplan

Utadrettede program (blå) ut mot allmenningene, og industri (rød) mot loopen. Boligkvartalene har boliger og fellesrom på grunnplan.

Innganger og aktive fasader

- Strekker for varelevering og lastebilparkering
- Kontorer, offentlige tjenester, butikker og bevertning
- - - Innganger til boliger

BYGNINGSMASSE

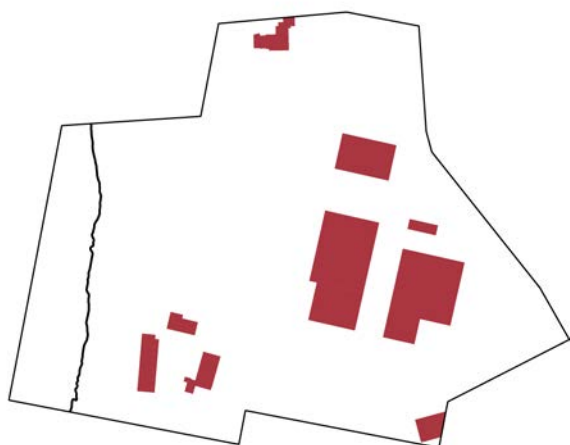
Eksisterende stukturer

Strukturene som finnes på området i dag.

Fjernede strukturer

I all hovedsak lette strukturer (uisolerte haller, små trehus), som medfører lave utslipp ved riving. De har lite potensial for transformasjon, og/eller er til hinder for effektiv utnyttelse av området.

Bevarte strukturer

Verneverdige strukturer og strukturer som fungerer godt i dag bevarer. Bygningene blir identitetsskapende i nabolaget og definerer plasser og gateløp.

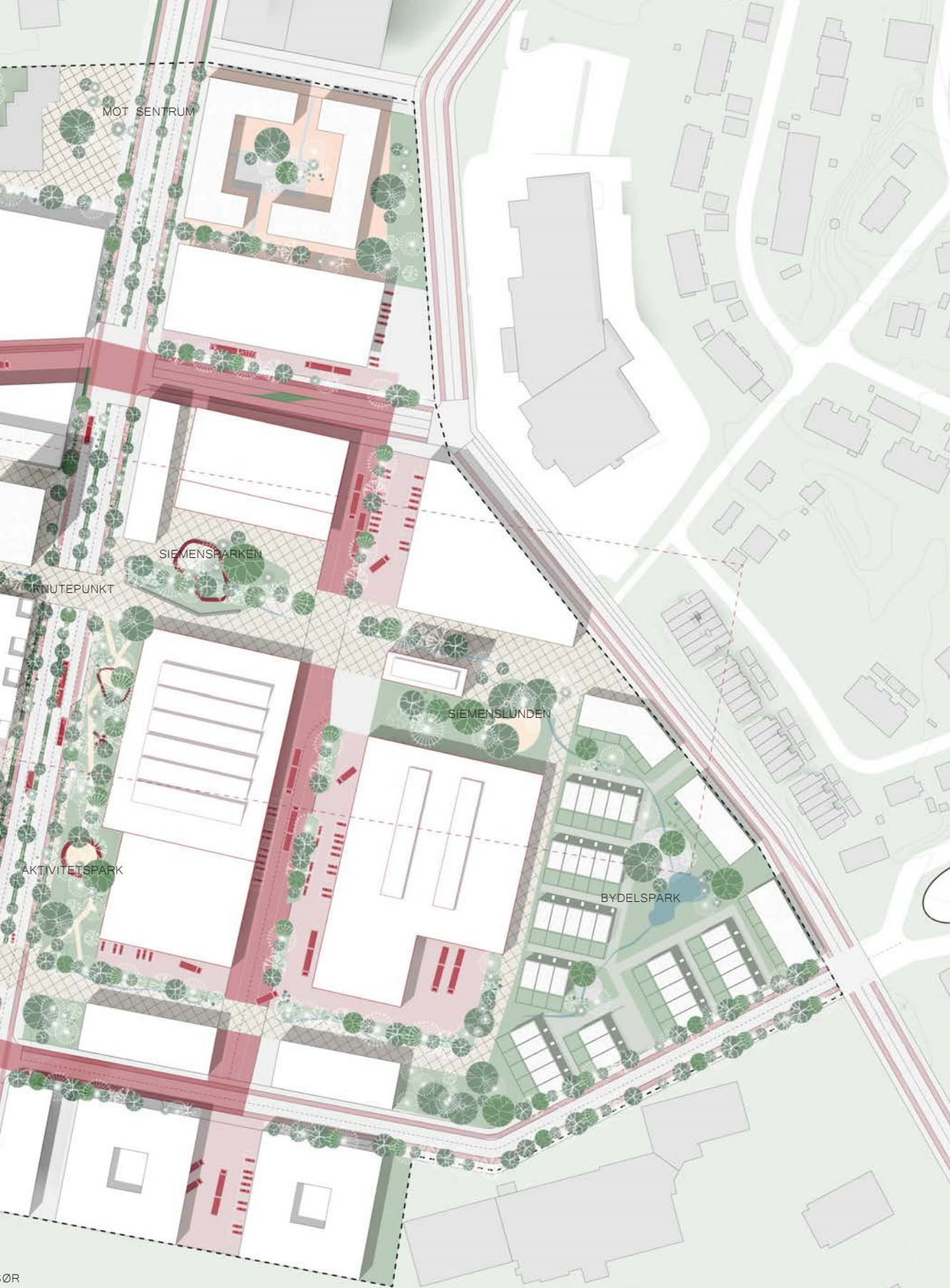

Nye strukturer

Området fortettes og optimaliseres, og det ubrukte, asfaltert tomrommet mellom byggene i dag omorganiseres og reduseres.

Situasjonsplan 1:2000

MOT SENTRUM

SIEMENSPARKEN

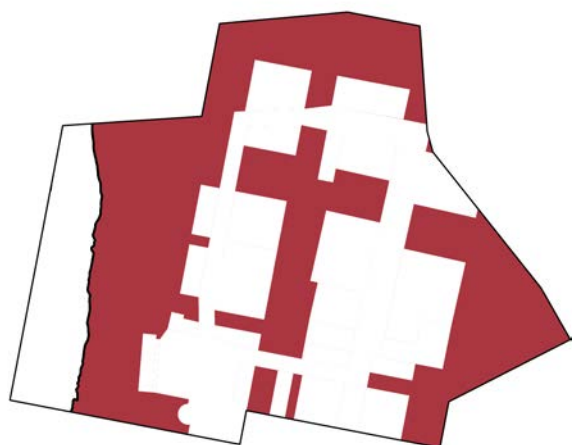
KRYSPUNKT

SIEMENSLUNDEN

AKTIVITETSPARK

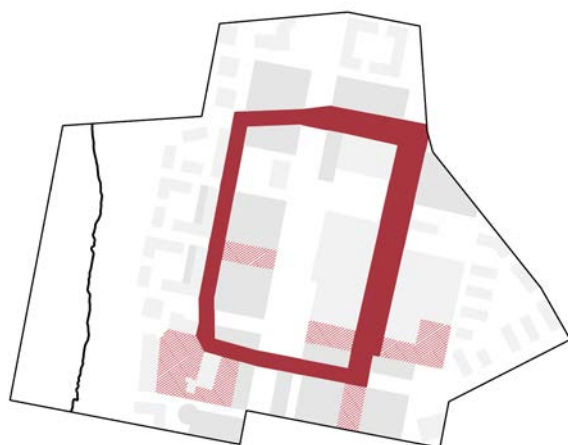
BYDELSPARK

ØR

Industrigulvet

En slags Nolli-plan viser de totale flatene, innendørs og utendørs, som settes av til industriformål.

Logistikk-loop

Alle bygninger og utendørsområder som inneholder industriformål, er direkte knyttet på logistikk-loopen. Logistikk-loopen hefter seg på hovedveisystemet gjennom området.

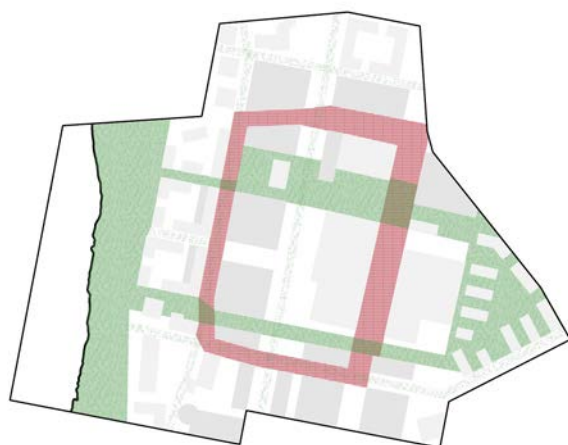

Grønnstruktur

En sammenhengende grønnstruktur i området knytter Nidelvkorridoren på bydelsparken gjennom allmenningene.

Grønne byrom:

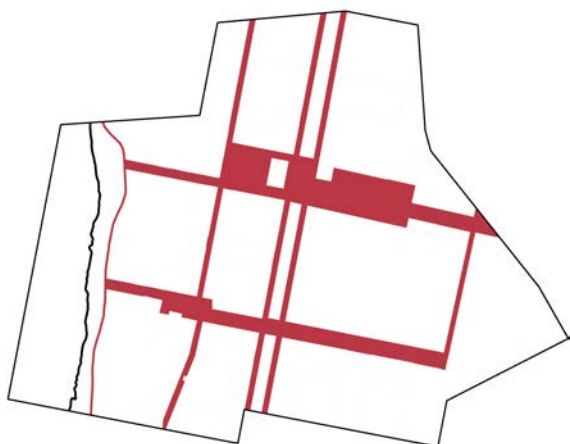
- Tar opp CO₂
- Forbedrer luftkvalitet
- Forbedrer vannmiljø
- Forbedrer biodiversitet
- Forbedret fysisk og psykisk miljø
- Muliggjør energibesparelser

Grønn og rød loop

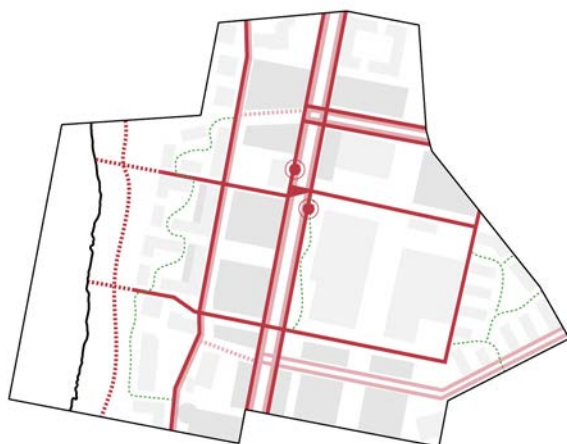
Logistikk-loopen og grøntstrukturen overlapper hverandre og danner en sameksitens som sikrer velfungerende logistikk for industribedriftene i et grønt bymiljø.

MOBILITET

Offentlige akser

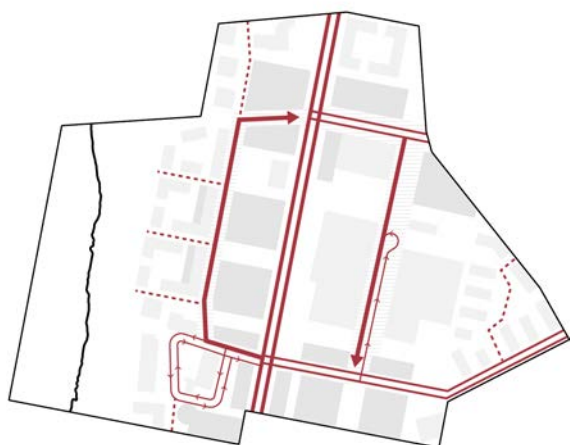
Et nettverk av allmenninger, plasser, gater og parkstier danner grunnlaget for bevegelse gjennom området. De to allmenningene øst-vest er bilfrie.

Fotgjengere og syklister

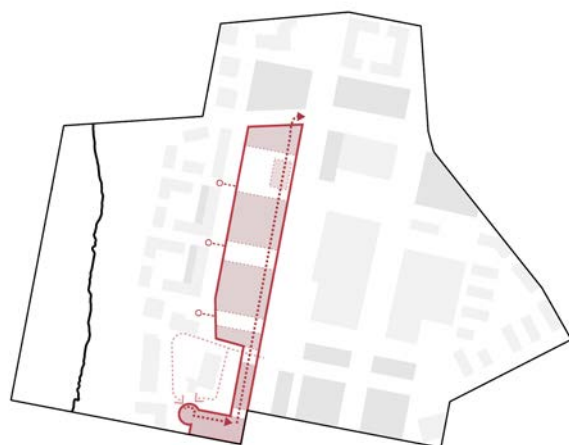
Myke trafikanter er delvis adskilt fra biltrafikk. Bussholdeplass danner et knutepunkt, og knytter seg på hovedallmenningen øst-vest.

Biltrafikk

Den énveis-kjørte logistikkloopen knytter området på bygaten som fortsetter nordover mot sentrum. Adkomst til boligene på gatetun.

Parkering

Langtidsparkering for hele området legges under den sentrale industriaksen. Kjelleren fungerer også som lager.

Et mobilitetshus i sør er hub for bilkollektiv, taxisentral, vedlikeholdssentral, sykkelverksted og innkjørsel til parkeringsanlegget.

Mobilitetshuset og parkeringsanlegget har en fleksibel struktur som muliggjør enkel bruksendring etter hvert som biltrafikken minker.

Gatesnitt I:400

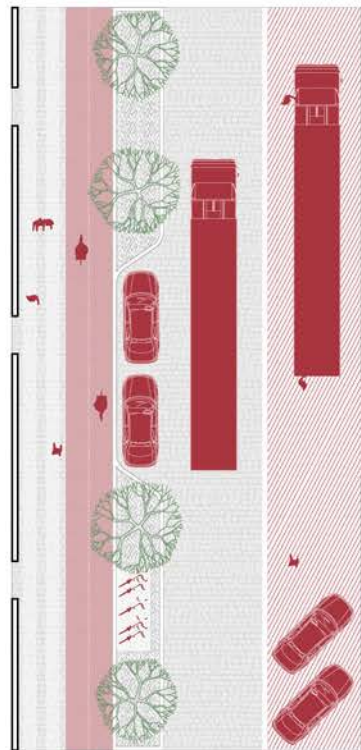
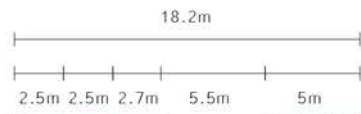
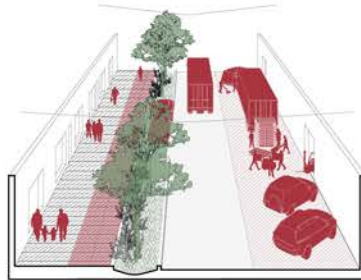
Logistikk-loopen

Logistikk-gaten er organisert med en tosidighet. Den ene siden henvender seg mot industien og ivaretar logistiske behov for aktørene på området. Den andre siden er tilrettelagt for myke trafikanter.

Kjørebanelen er brostensbelagt for å holde farten nede og skape et helhetlig gaterom - dette hindrer samtidig at lasting og lossing skjer i kjørebanelen. Mot bygningene ligger et laste- og lossefelt som henvender seg mot produksjonsbygningene. Mindre produksjonslokaler og showroom nås via fotgjengeraksen og parkeringslommer.

Et grøntfelt skaper en buffersone mellom gatens to bruksområder. Feltet fungerer som forsinkelsesbasseng ved regn og flom, og snøopplagring vinterstid.

Vaierhengt belysning frigjør gatesnittet for stolper og hindringer.

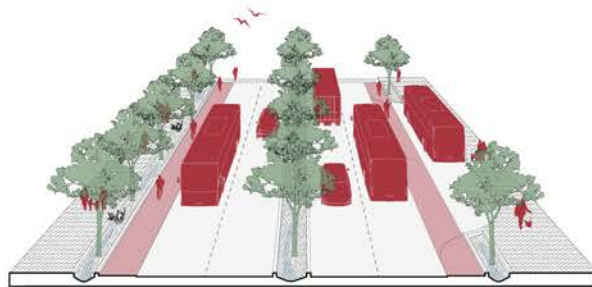
Gatesnitt I:400

Bygaten

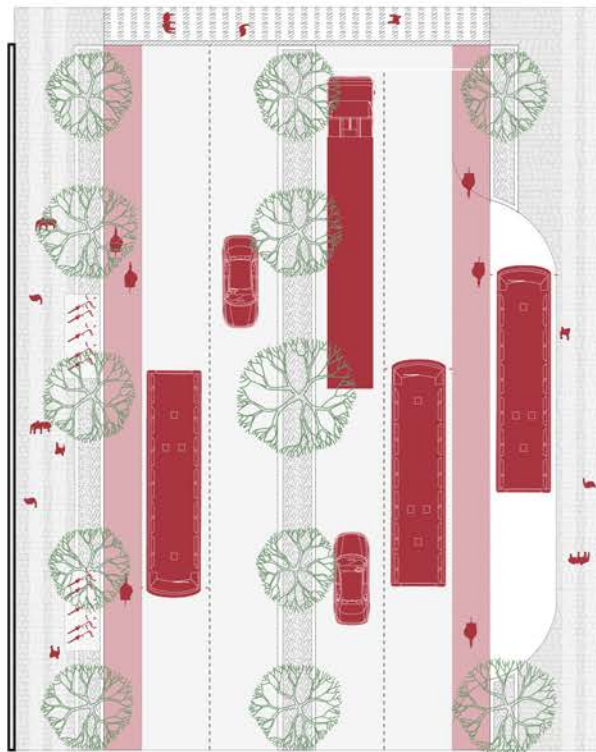
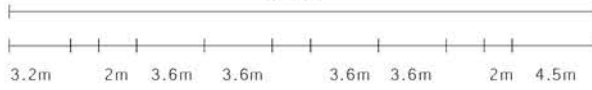
Bygaten organiseres med kollektivfelt i hver retning, etter kommunens prinsipper for resten av byen. Sykkelfelter i hver retning sikrer god og rask for sykilister gjennom området og inn mot byen.

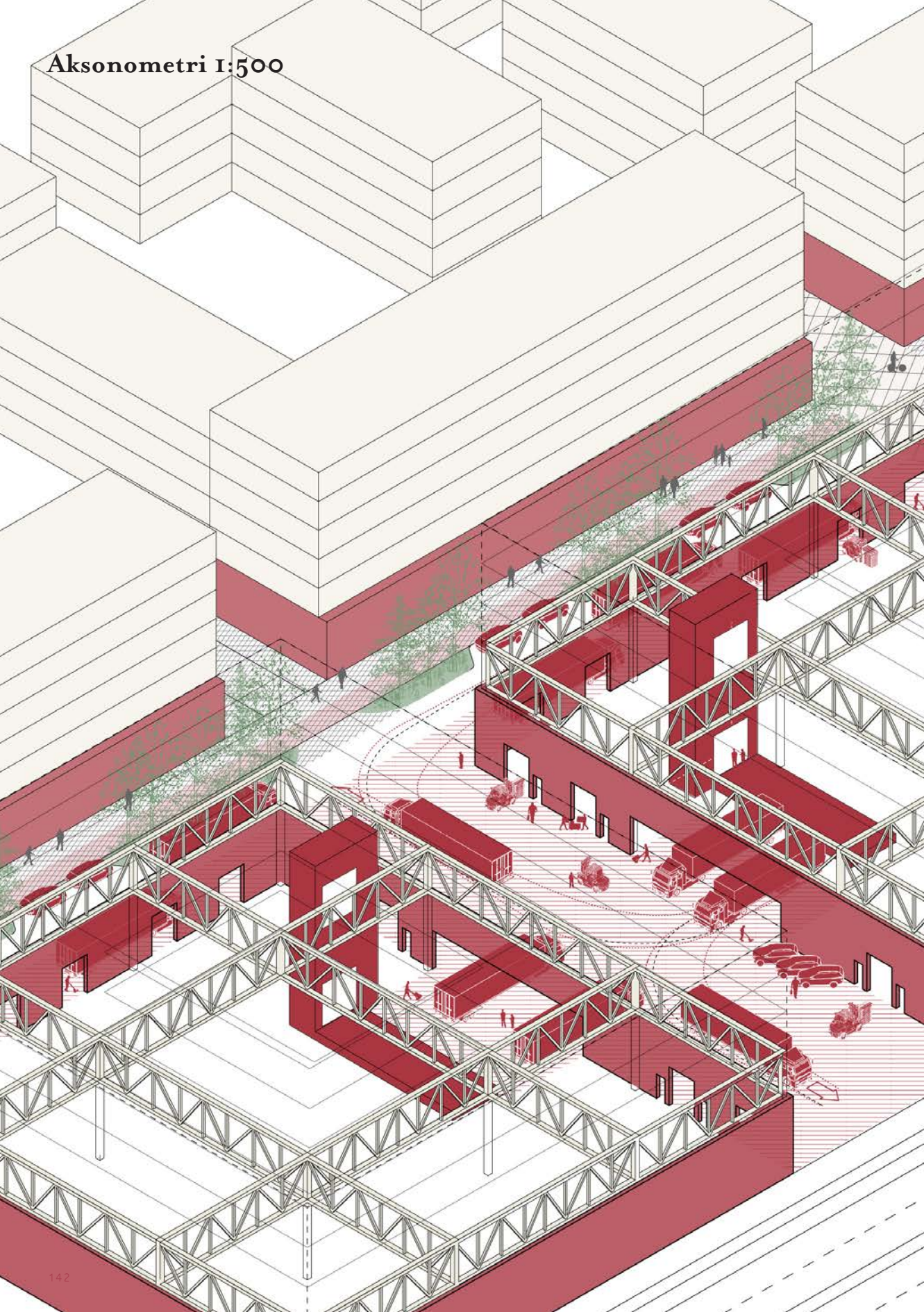
Tydelige skifter i belegning marker gangfelter og bidrer til å holde farten i området nede. Beplantning minsker barriereeffekten av gaten og knytter området grønne årer sammen.

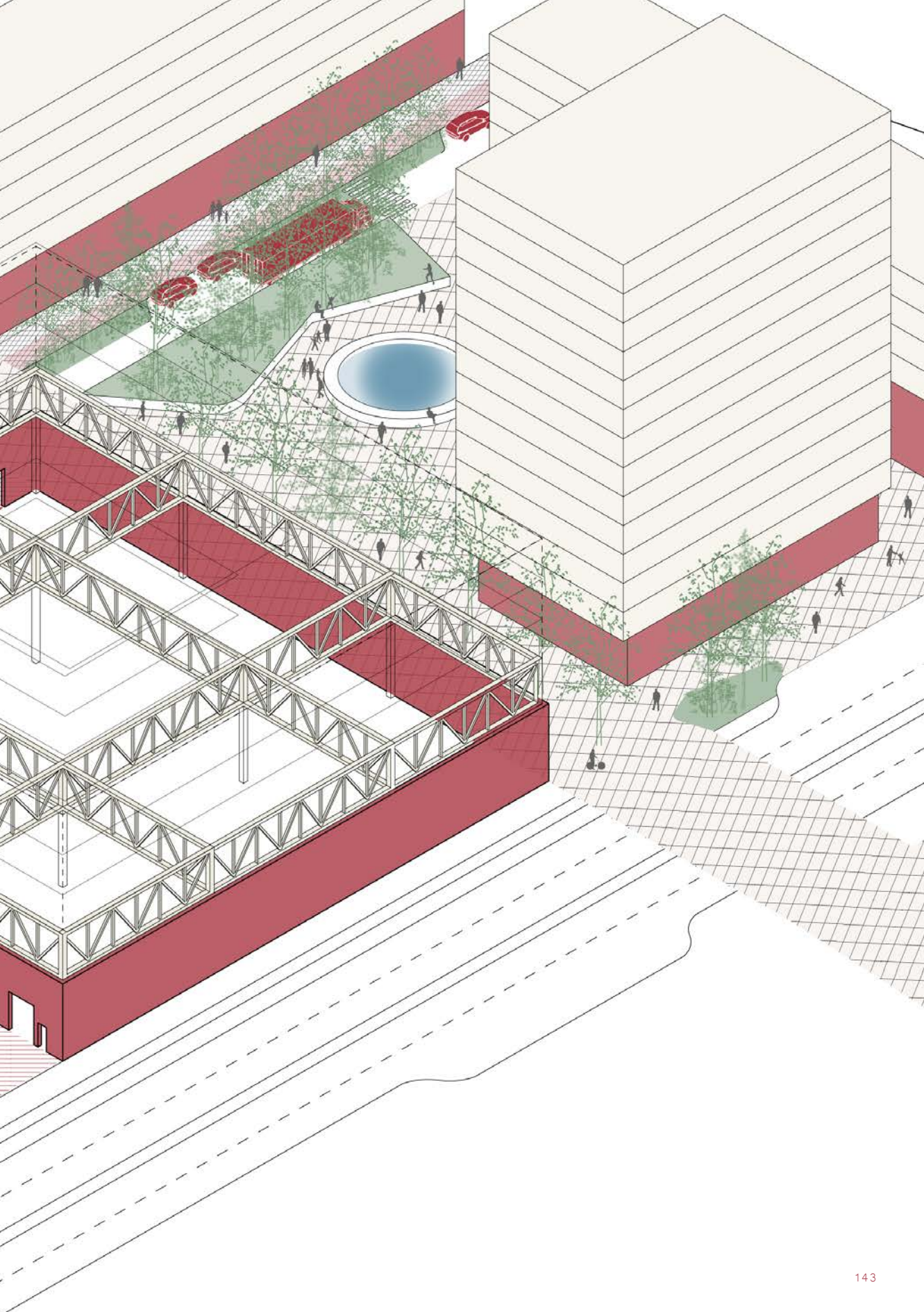
Grøntfeltene fører overvann og fungerer som snøopplagring vinterstid. Ved innganger etableres sykkelparkering i feltet.

31.1m

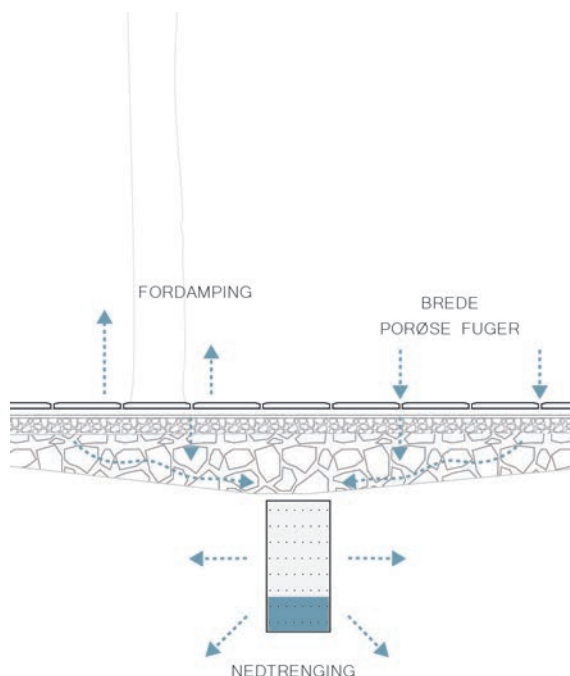

KLIMATILPASNING

Vannhåndtering og grønne tak

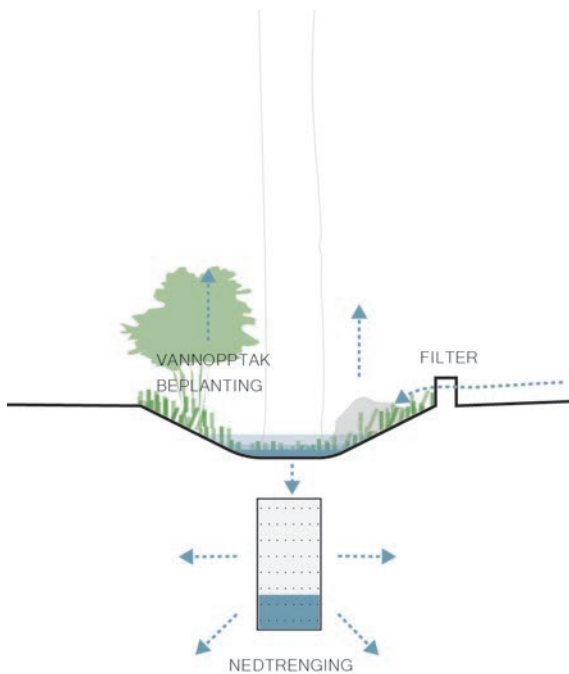
Alle nye strukturer har grønne tak og bidrar til biologisk mangfold og vannforsinkelse ved nedbør. Takene øker fordampingen, bidrar til isolering og et aktivt fugle og insektsliv. Et regnvannsbasseng i bydelsparken avlaster avløpssystemene ved regnskyll og flom. Vann ledes i all hovedsak i dagen mot Nidelven.

Belagte flater

Belagte flater legges med brede, porøse fuger som sikrer god vannedtregning og gjør at overvannet forsinkes. Porøse fuger gjør at vann kan fordampe, også på belagte områder.

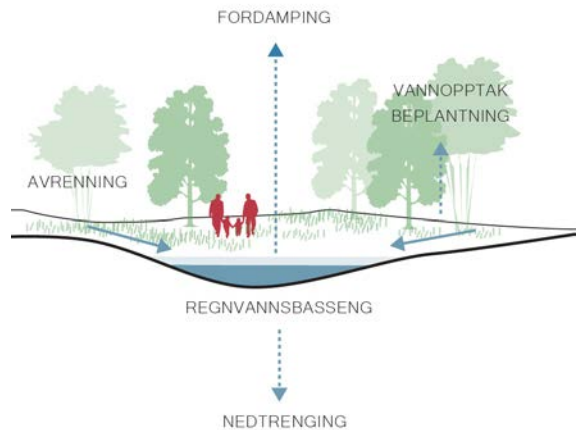

Regnbed

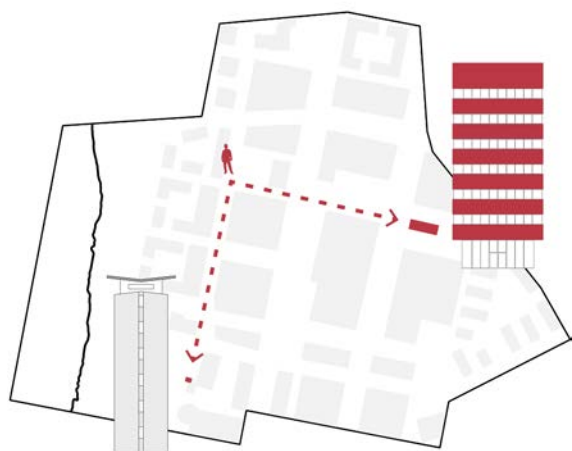
Langs gateløpene anlegges grønne buffersoner som fungerer som regnbed ved regnskyll eller flom. Bedene beplantes med hardføre arter som tåler lett forurensing. Mot gater med høy forurensing eller salting legges et filter/sluse inn som kan reguleres ved for høye verdier av skadelige stoffer. Vannet ledes ned i grunnen via nedtrengning, samt sluser som sikrer avrenning ned mot elven.

Vinterstid fungerer bedene som opplag for snø ved brøyting.

Regnvannsbasseng

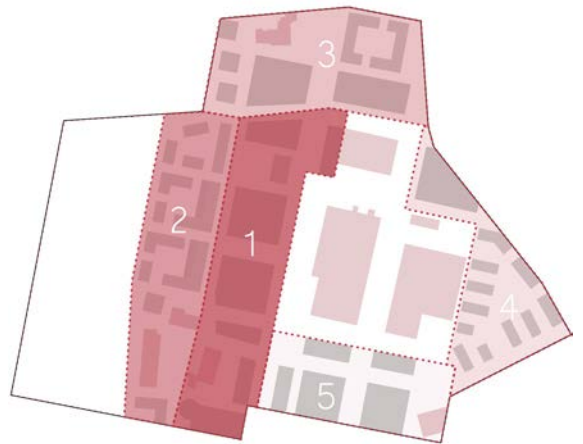
Ved kraftige regnskyll og flom forsinker et regnvannsbasseng i bydelsparken vannet og avlastet øvrige systemer. Bassenget fremstår til daglig kun som en naturlig forsenkning i parken.

Fondmotiv

To identitetsbærende elementer på tomten, Siemens-blokken og slangetårnet til Sivilforsvarets beredskapslager, er strukturerende elementer i gateløpet nord-sør og den nordre allmenningen øst-vest.

I vest ligger det eksisterende grøntdraget Nidelvkorridoren og Byåsen, og i øst ligger Moholtlia. Disse fungerer som visuelle orienteringspunkter og danner utgangspunktet for de grønne almenningene.

Byggetrinn

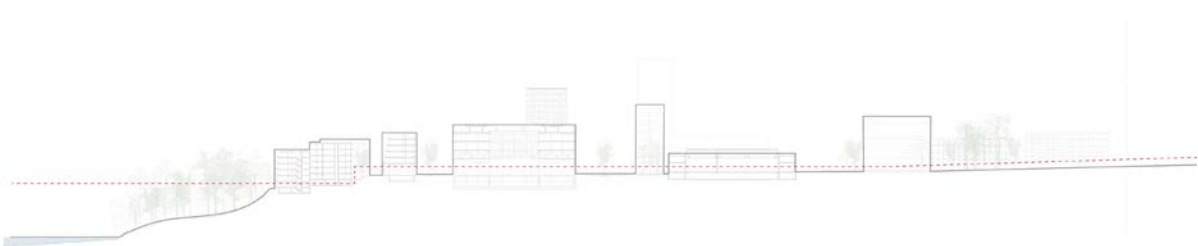
Området bygges ut etappevis.

UTSNITT

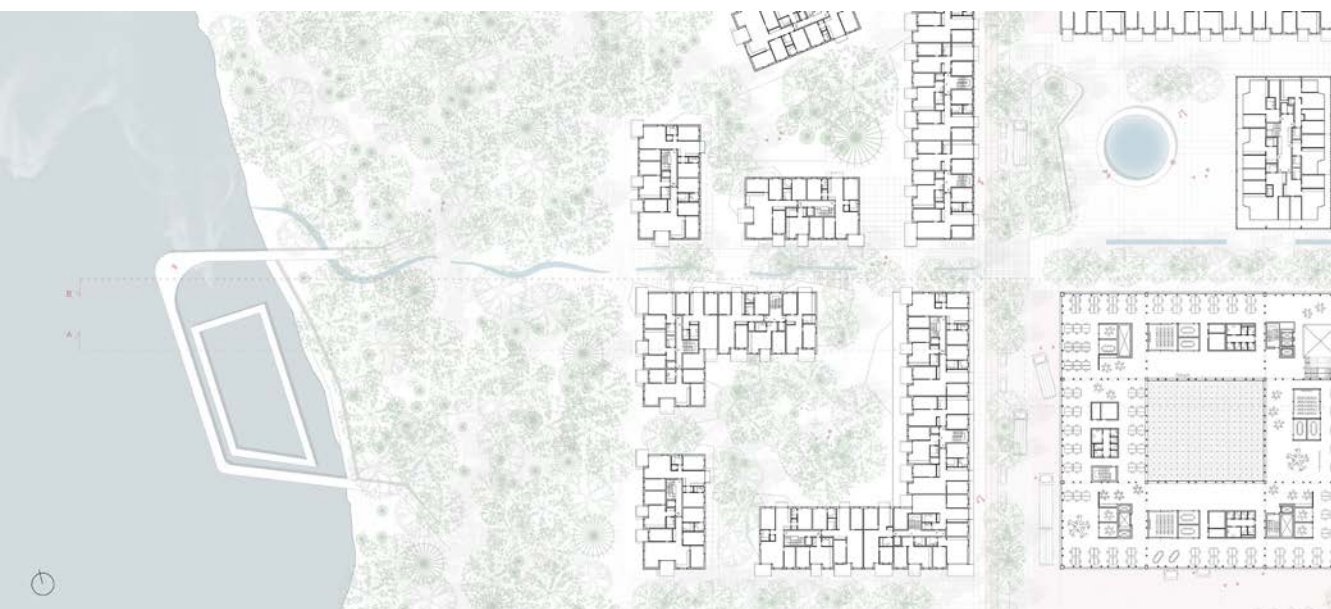

Byguly, 1:500 (nedskalert)

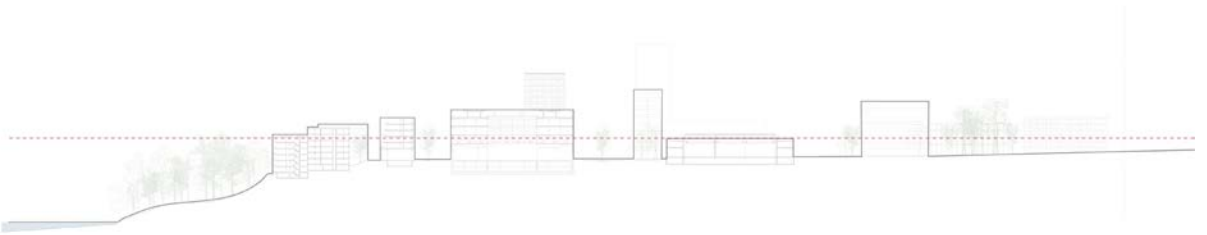

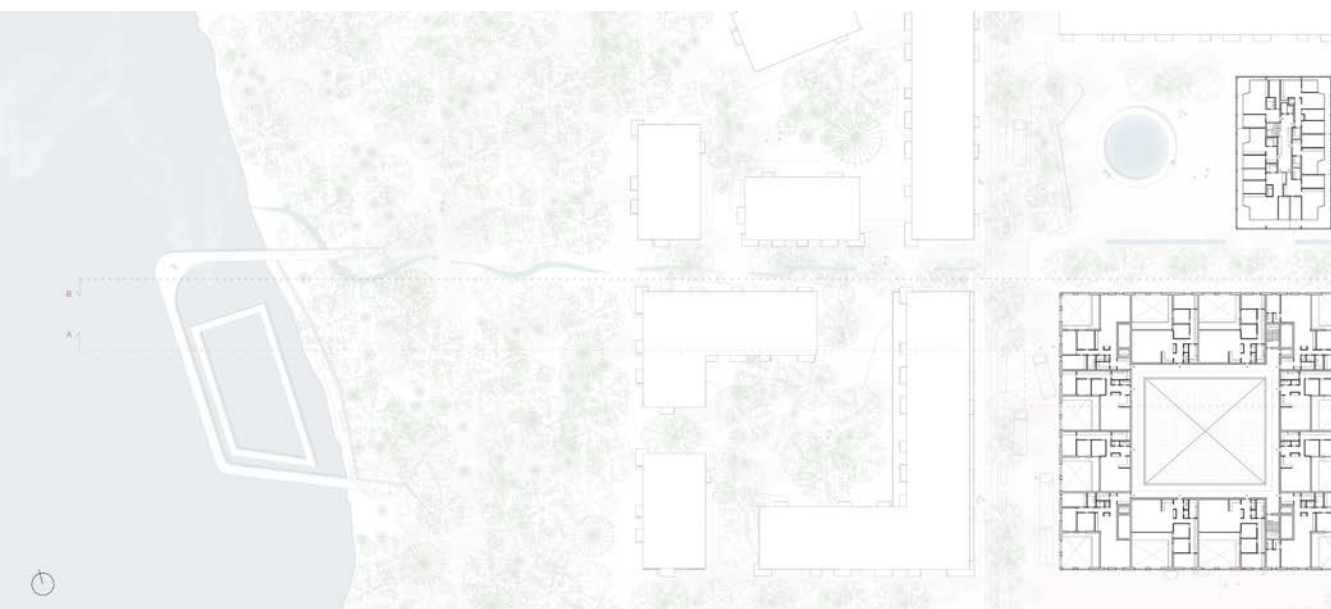
Typisk etasjeplan, 1:500 (nedskalert)

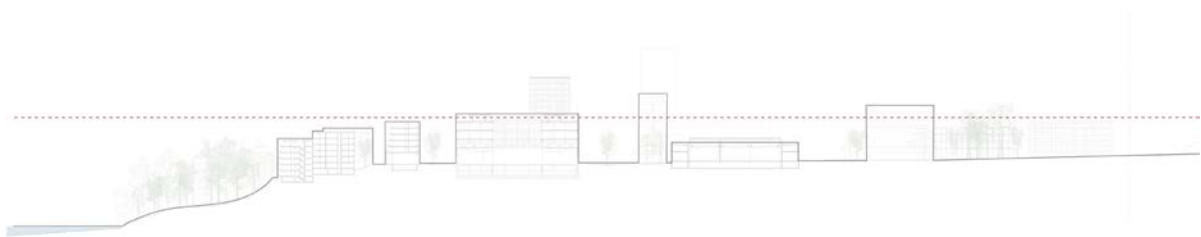

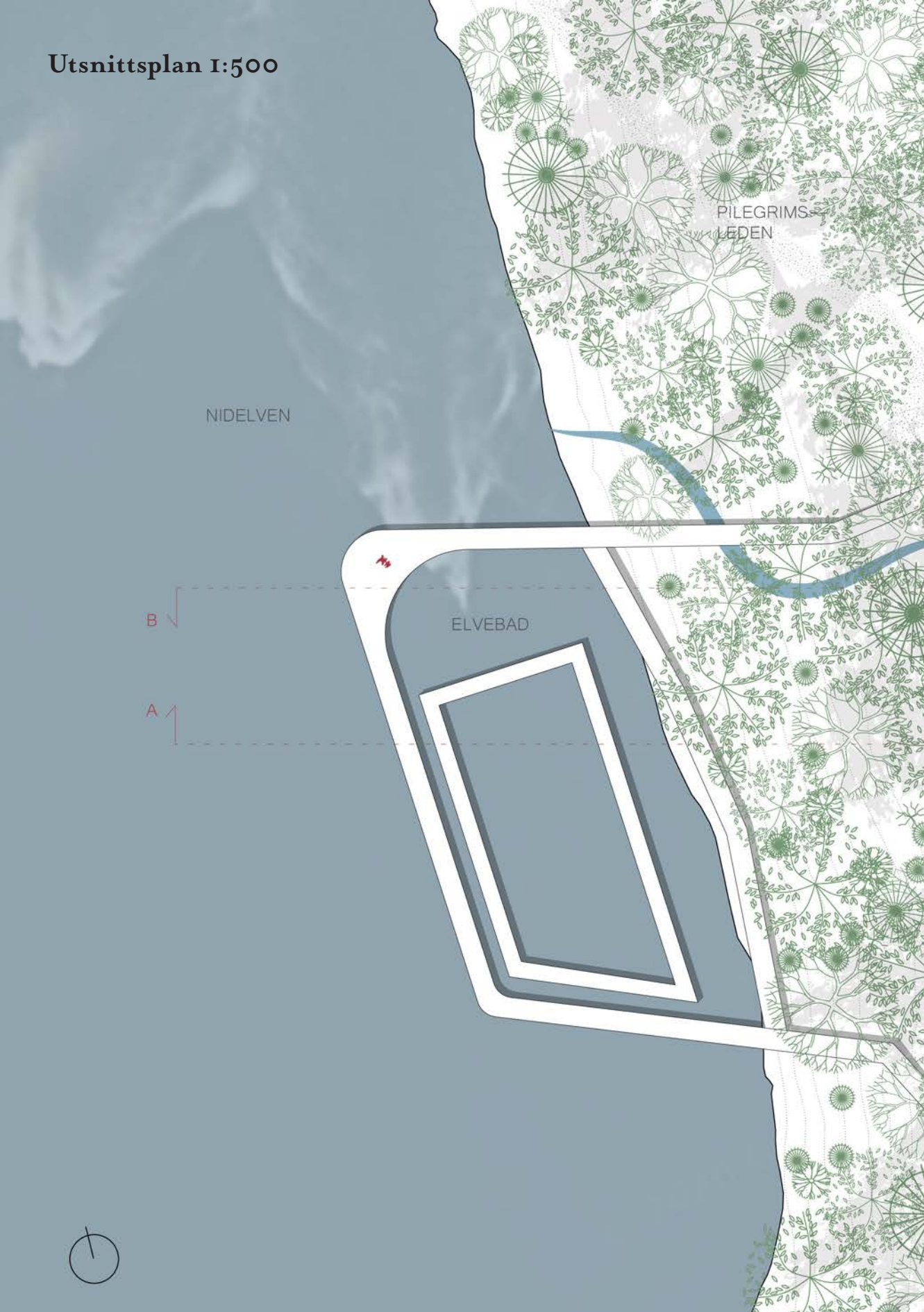

Øverste etasjer, 1:500 (nedskalert)

Utsnittsplan 1:500

NIDELVEN

PILEGRIMSLEDEN

ELVEBAD

B

A

Lekeplass

NØRDRE ALLMENNING

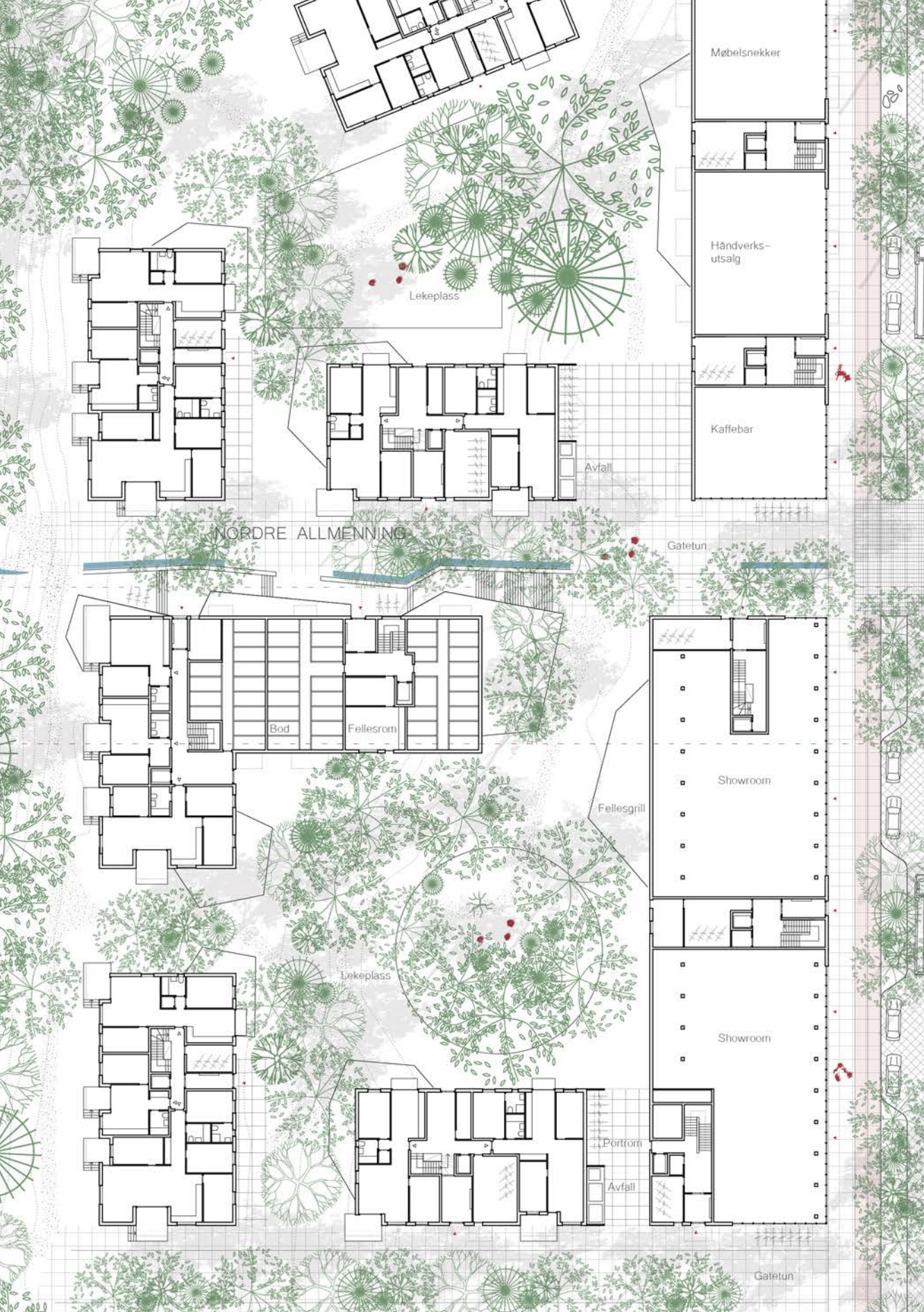
Overvannskanal

Bod

Fellesrom

Lekeplass

NIDELVSTIEN

Møbelsnekker

Håndverks-utsalg

Kaffebar

Lekeplass

Avfall

NORDRE ALLMENNING

Gatetun

Bod

Fellesrom

Fellesgrill

Showroom

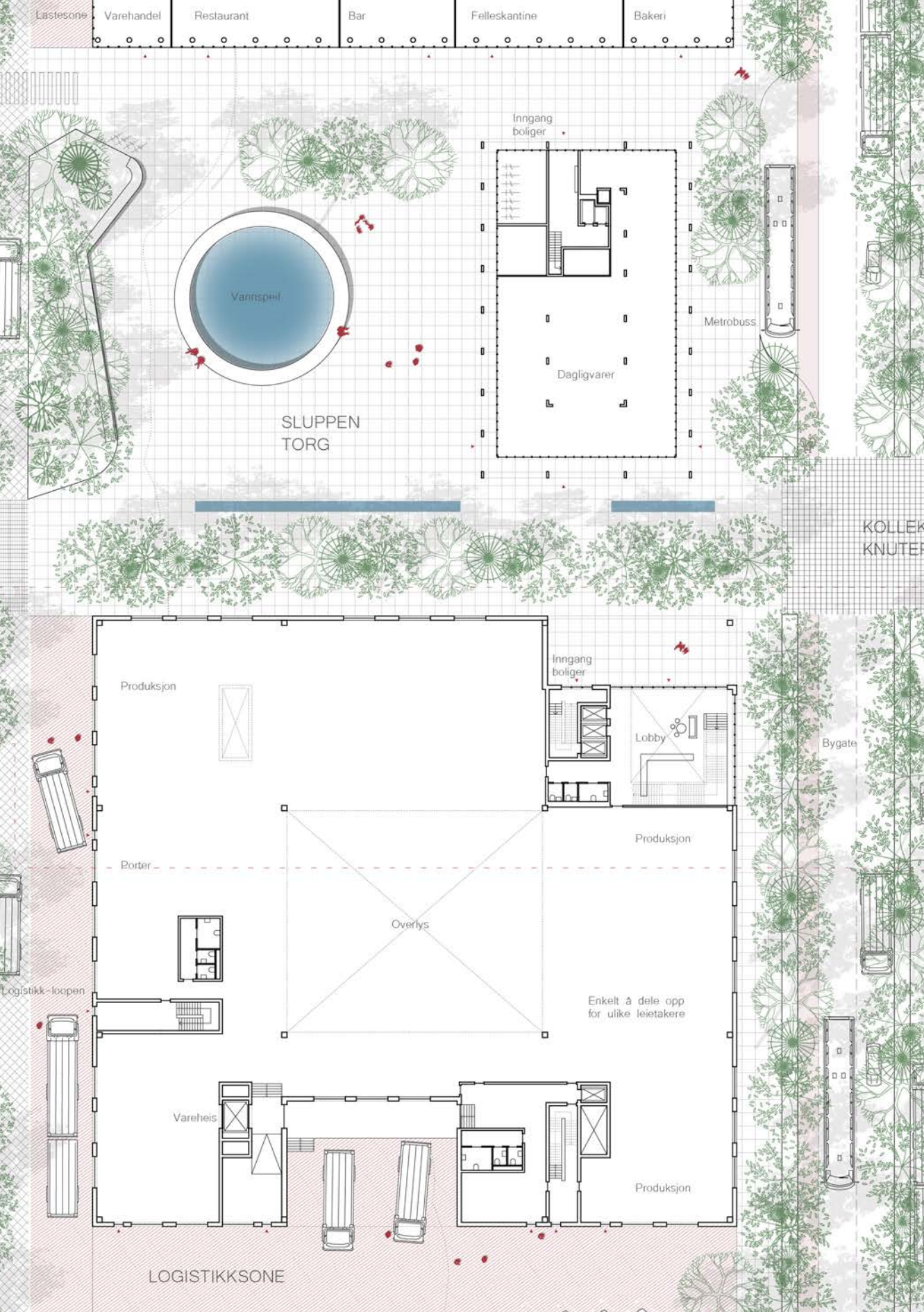
Lekeplass

Portrom

Avfall

Showroom

Gatetun

Lastesone

Varehandel

Restaurant

Bar

Felleskantine

Bakeri

Vannspil

Inngang boliger

Metrobuss

SLUPPEN TORG

Dagligvarer

KOLLEKTIV KNUTE

Produksjon

Inngang boliger

Lobby

Bygate

Porter

Produksjon

Overlys

Enkelt å dele opp for ulike leietakere

Logistikk-loopen

Vareheis

Produksjon

LOGISTIKKSONE

Retnings sentrum

Produksjon

Produksjon

Produksjon

Lobby

SIEMENS

Trealle

KOLLEKTIV-KNUTEPUNKT

Produksjon

Produksjon

Bygate

Metrobuss

AKTIVITETS-PARK

Eksisterende bygg
Verkstedbygningen

Produksjon

Lastesone

Lastesone

Produksjon

Eksisterende bygg
Lagerbygningen

Logistikk-loopen

PARKEN

Start-up

Læringscenter

Eksisterende bygg
Administrasjonsbygget

Inngang
bolig

Snuplass

Produksjon

Lastesone

Korttids-
parkering

Eksisterende bygg
Elektrovarmefabrikken

ksjon

Lastesone

Lastesone

Produksjon

Eksisterende bygg Lagerbygningen

Logistikk-loopen

KEN

Start-up hub

Læringscenter

Eksisterende bygg Administrasjonsbygget

Inngang bolig

Snuplass

Produksjon

Lastesone

Kortids-parkering

Eksisterende bygg Elektrovarmefabrikken

SIEMENS-LUNDEN

Hage

Lekeplass

Rekkehus

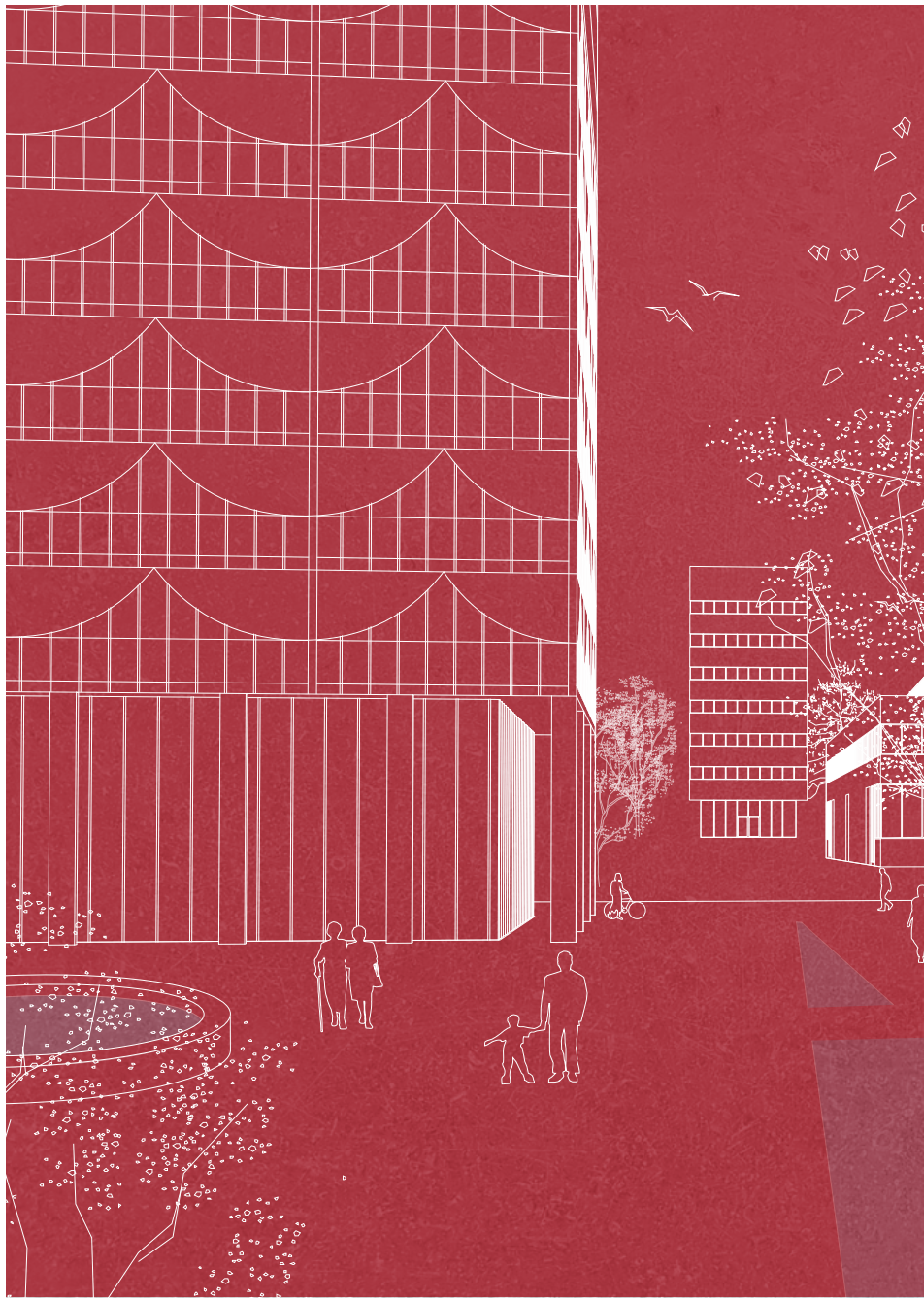
BYDELS-PARK

Avfall

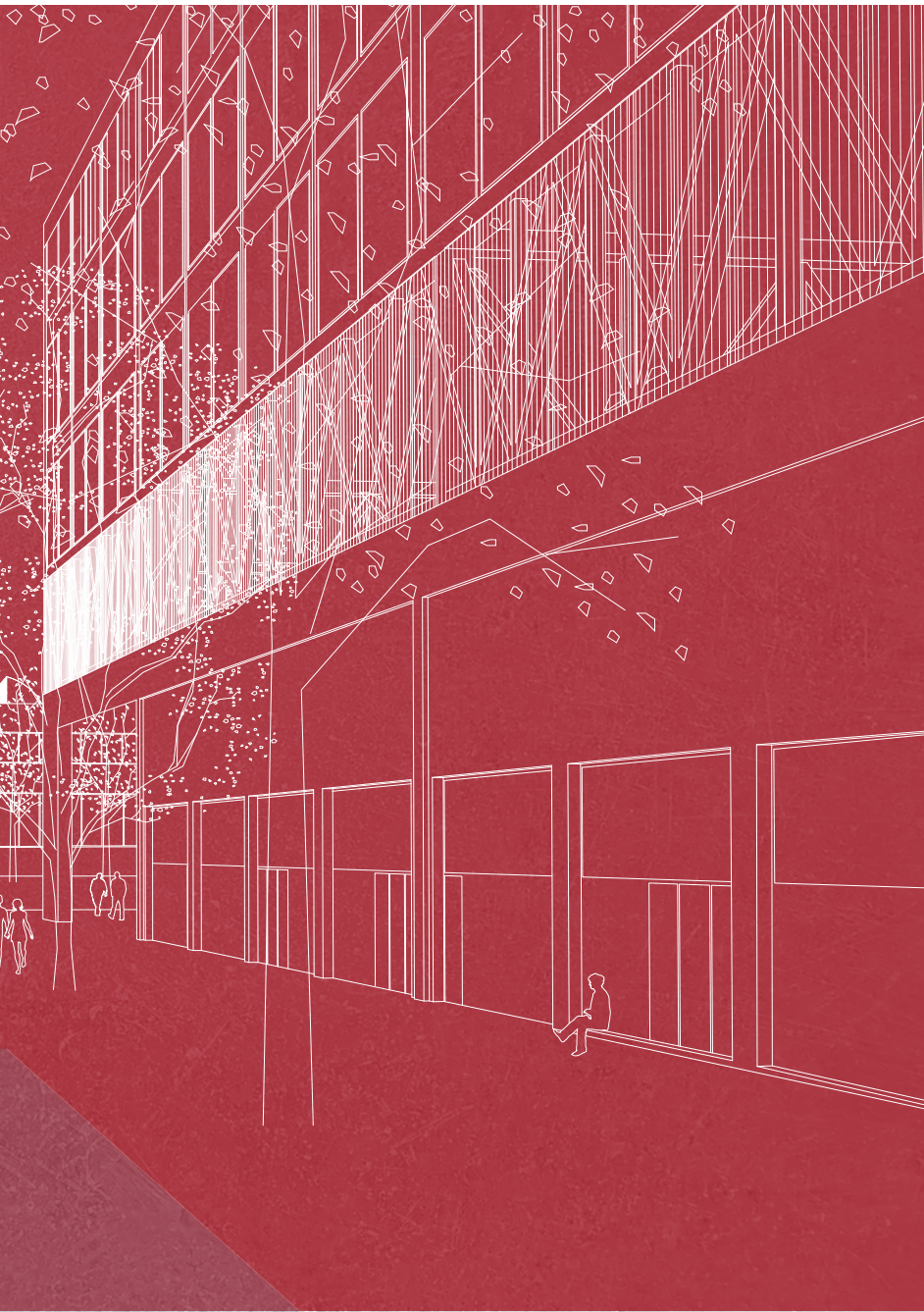
Bod

Forhage

Gatetun

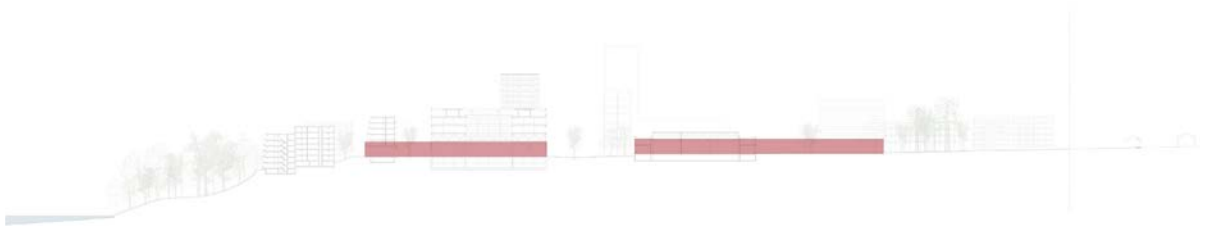
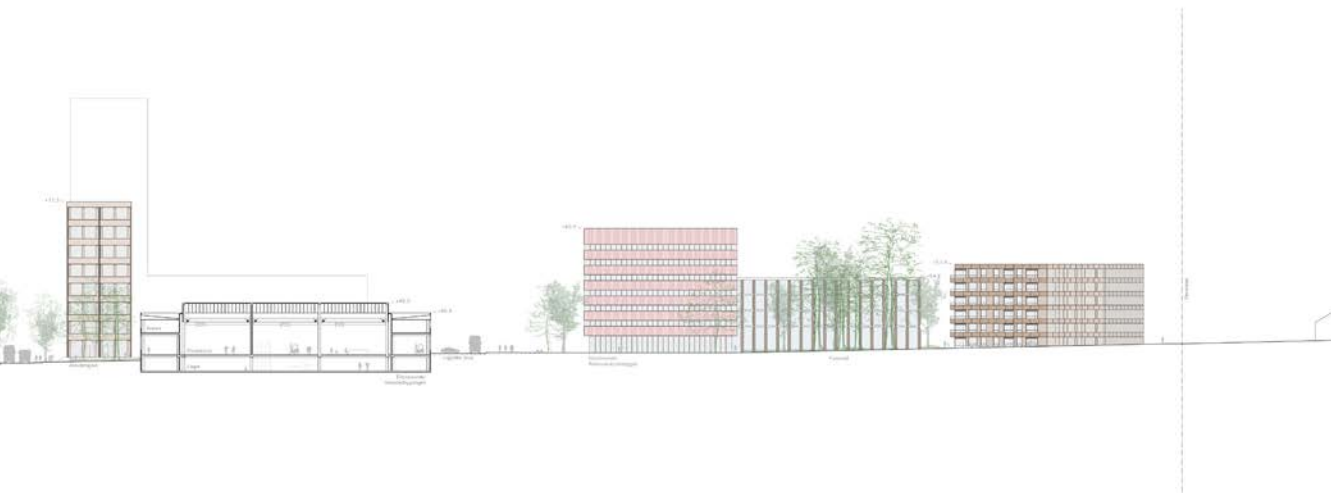

Sluppen torg, mot Siemens-bygget

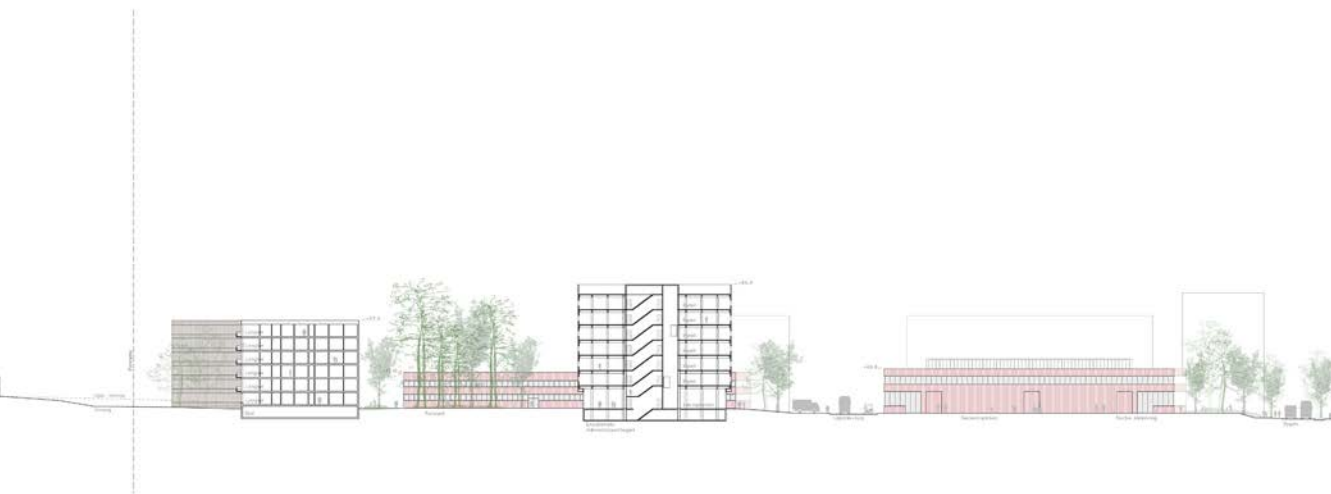

Situasjonssnitt A-A 1:500 (nedskalert)

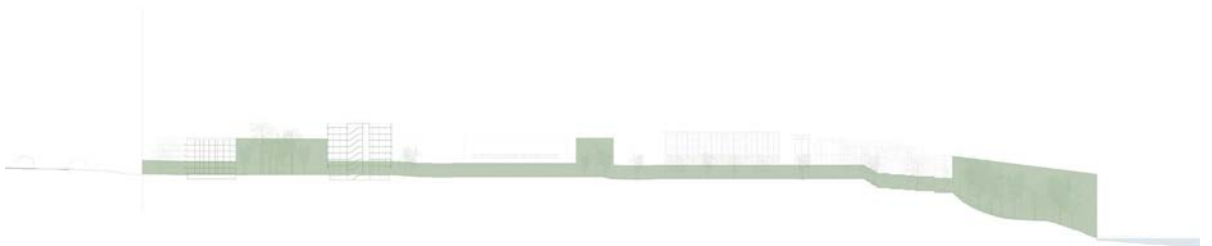

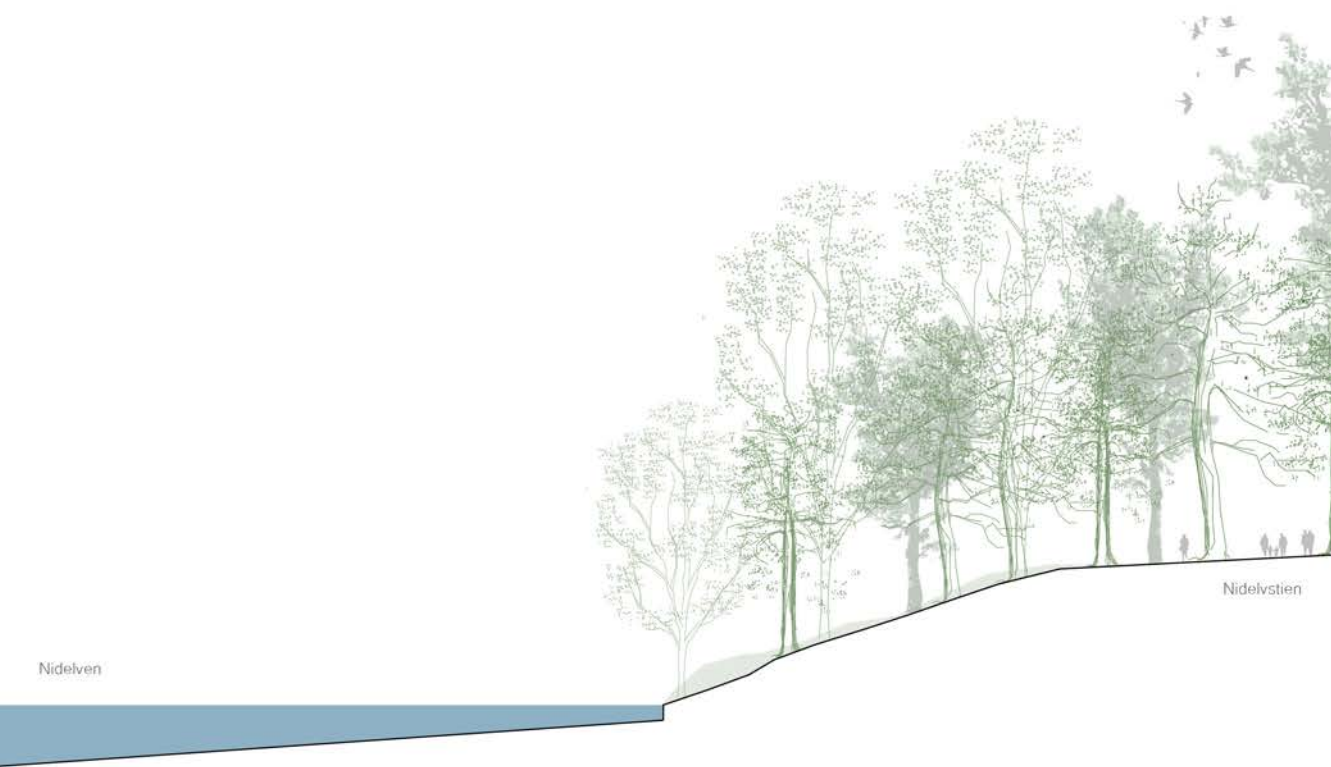
Situasjonssnitt B-B 1:500 (nedskalert)

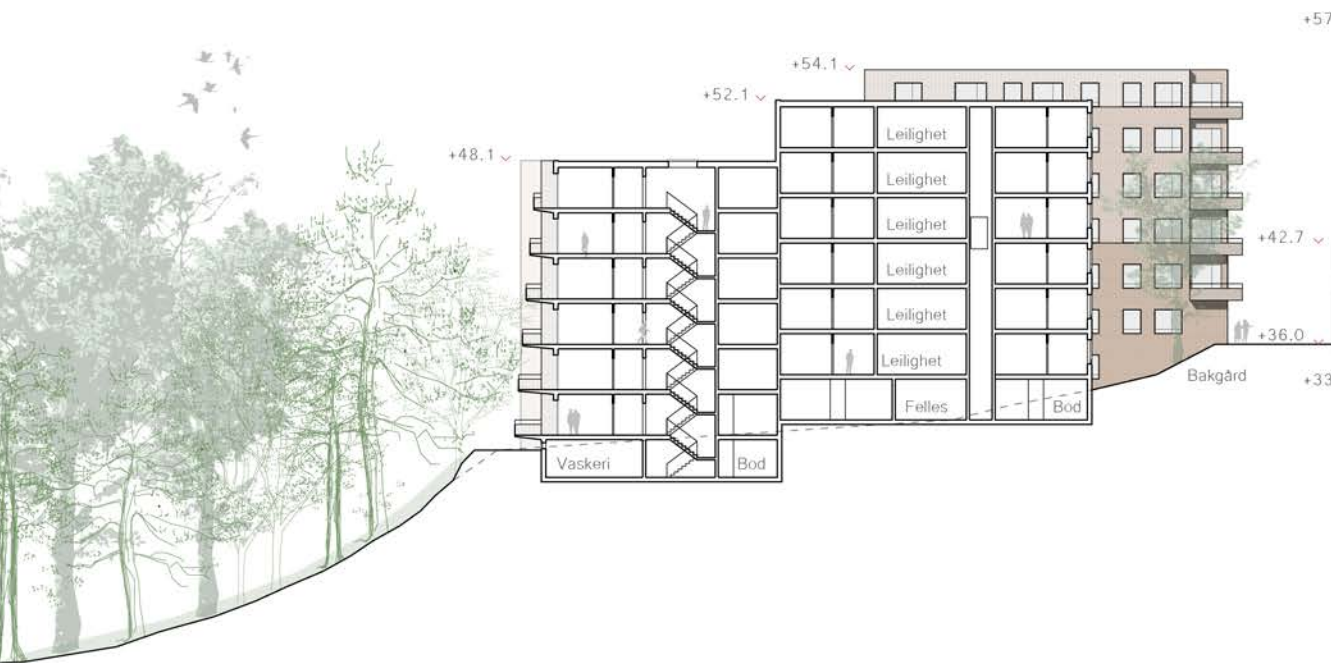

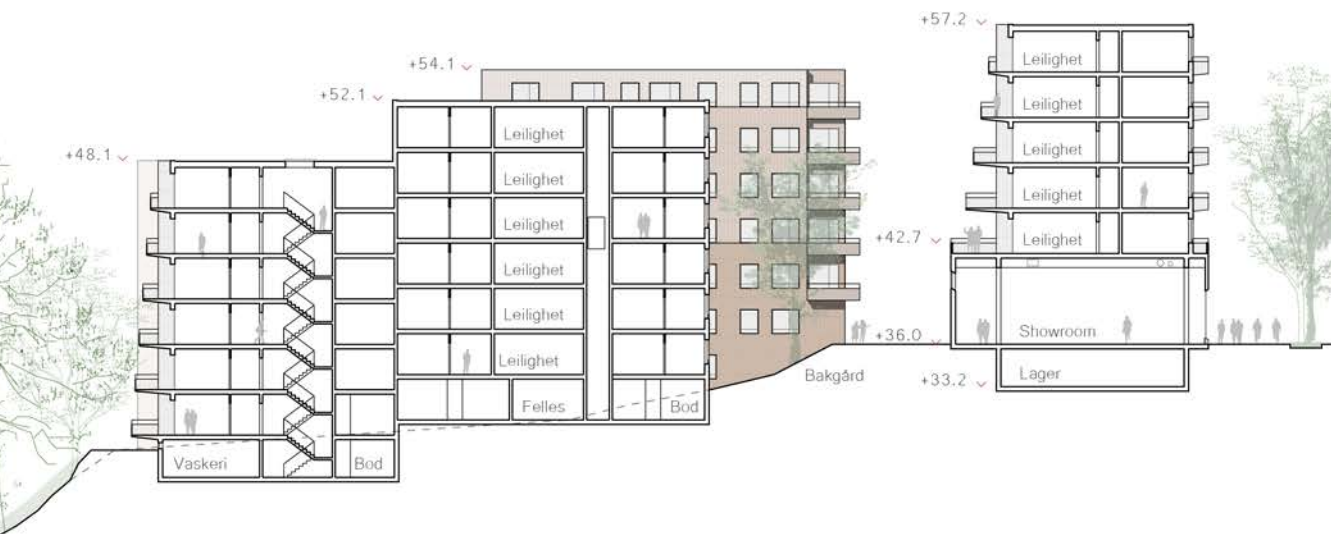
Situasjonssnitt A-A 1:500

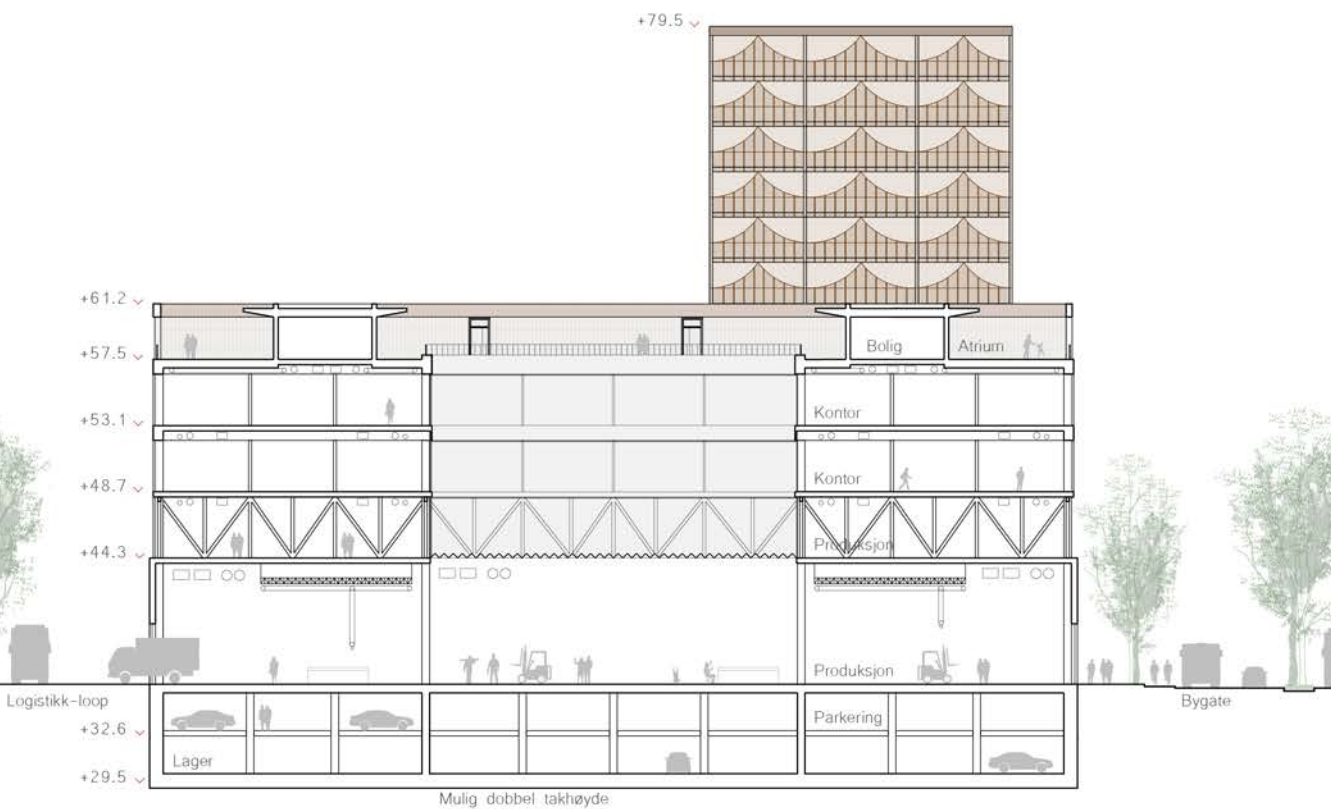

Nidelven

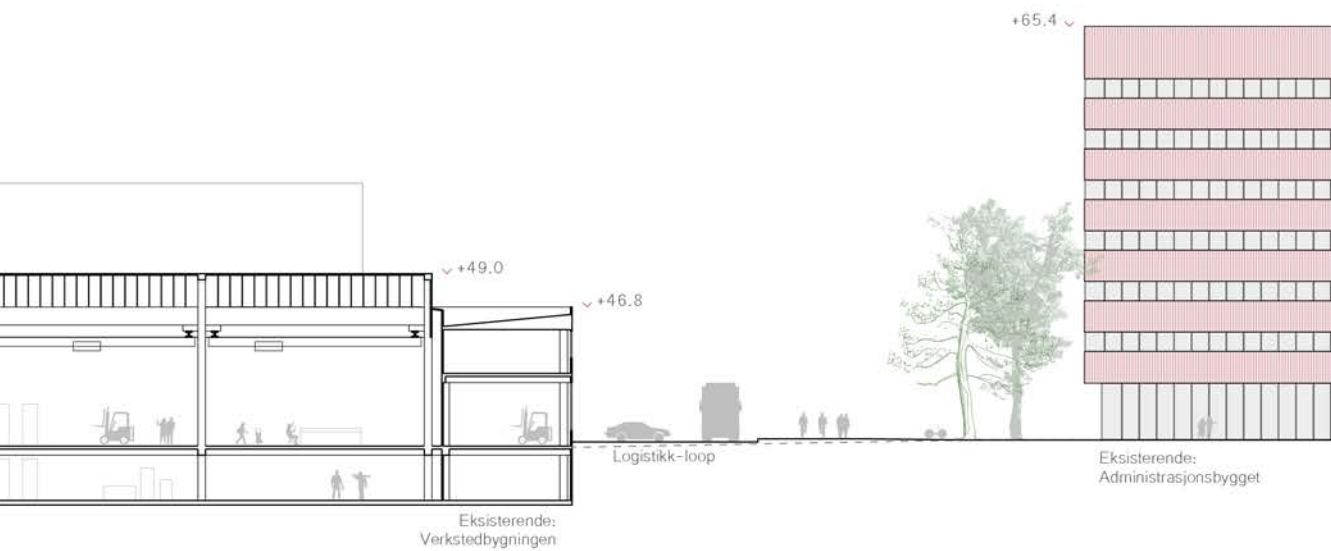
Nidelvstien

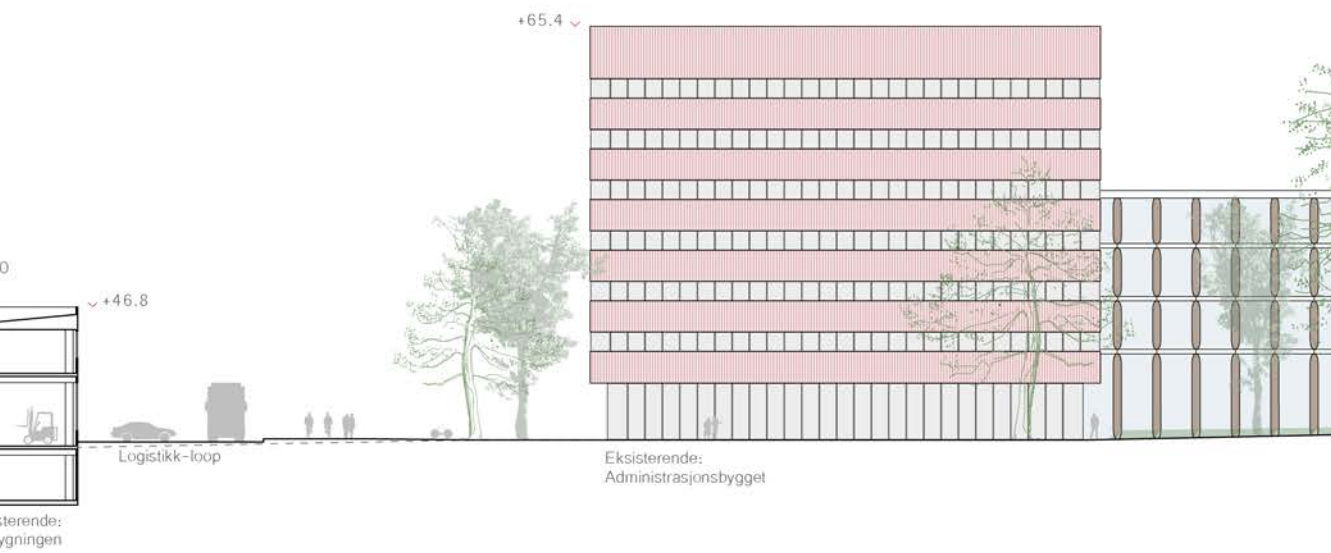

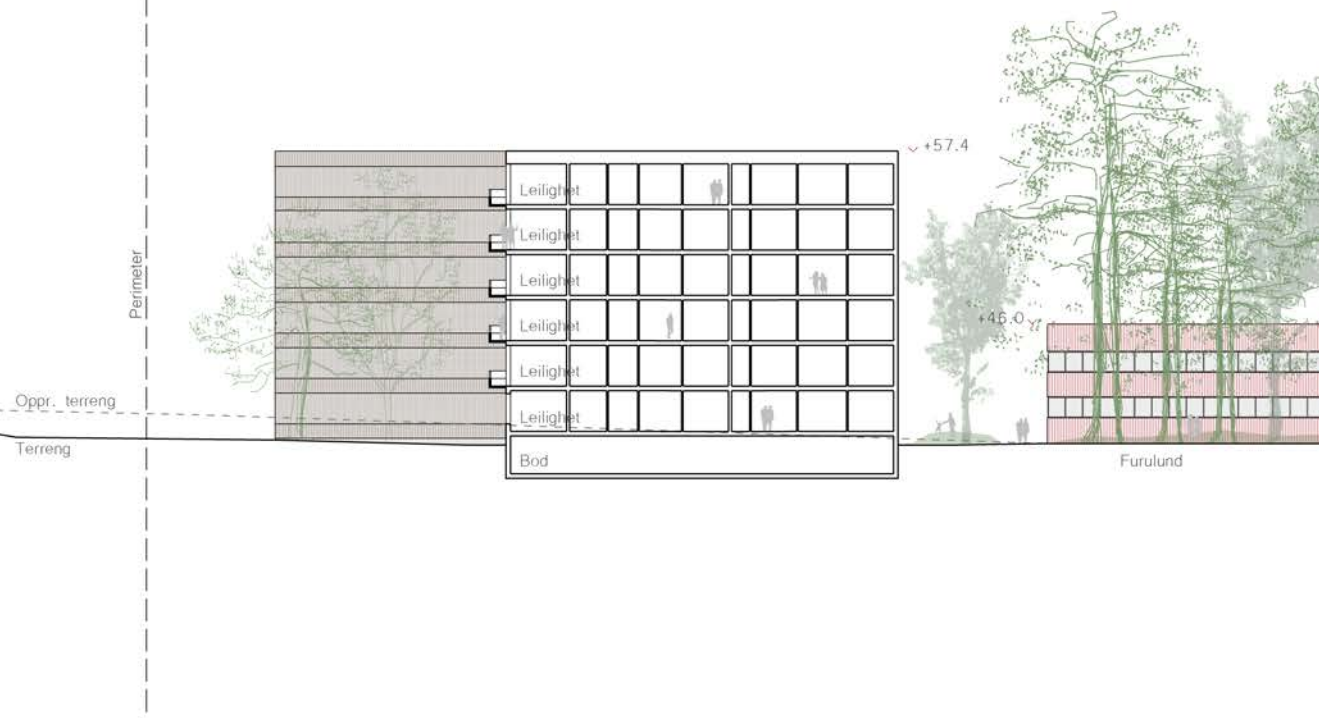

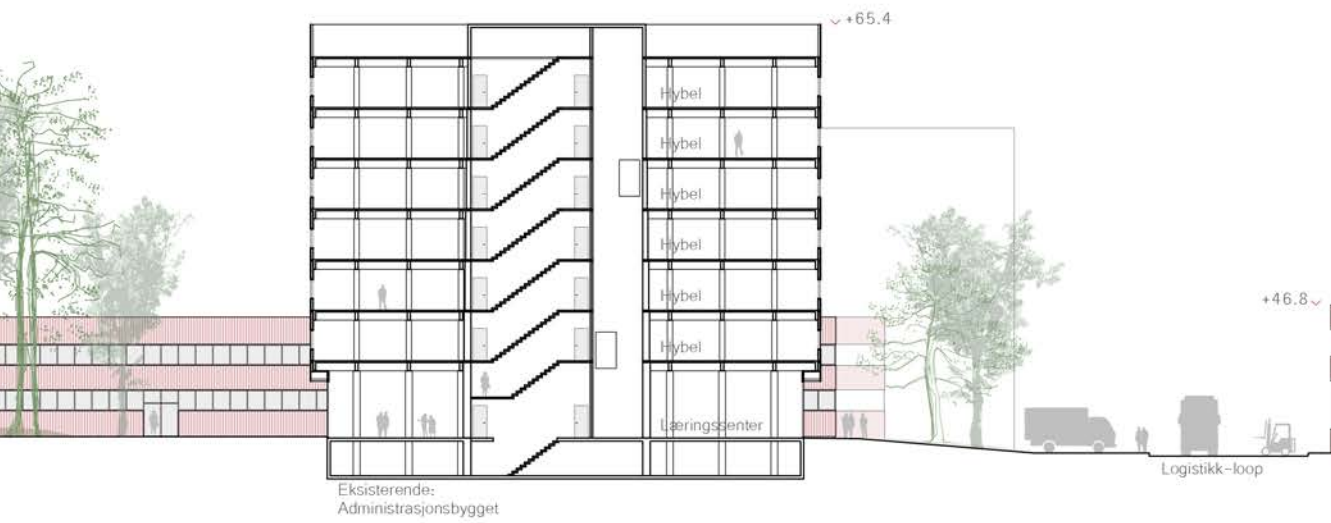

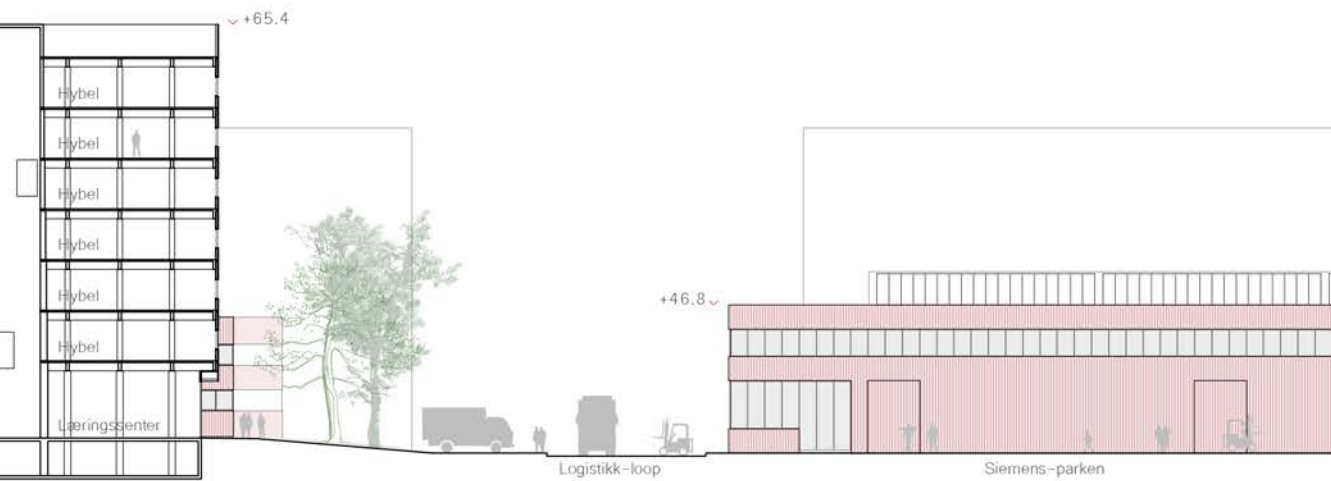
Furulund

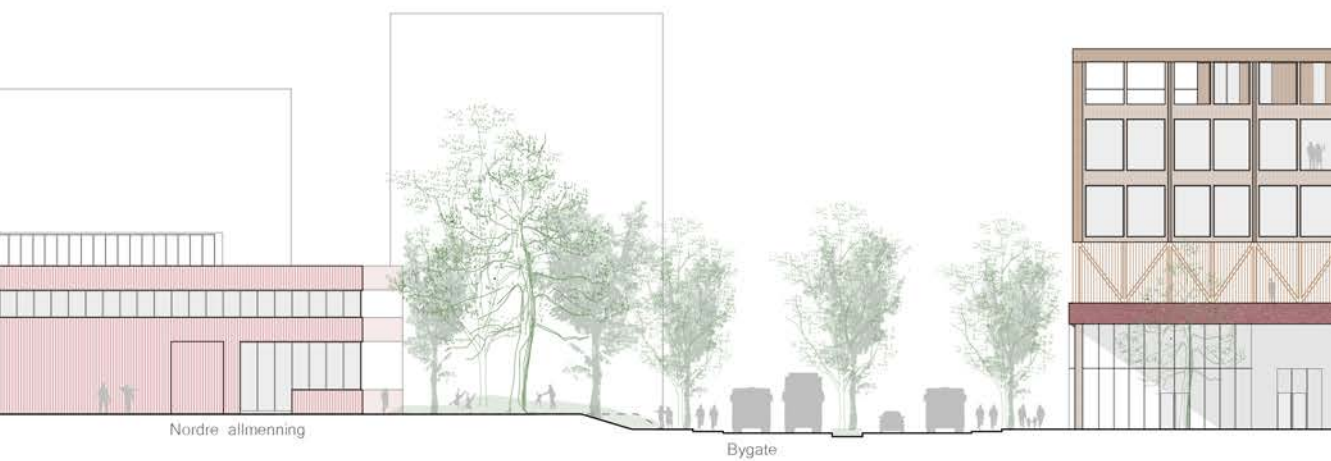
Perimeter

Situasjonssnitt B-B 1:500

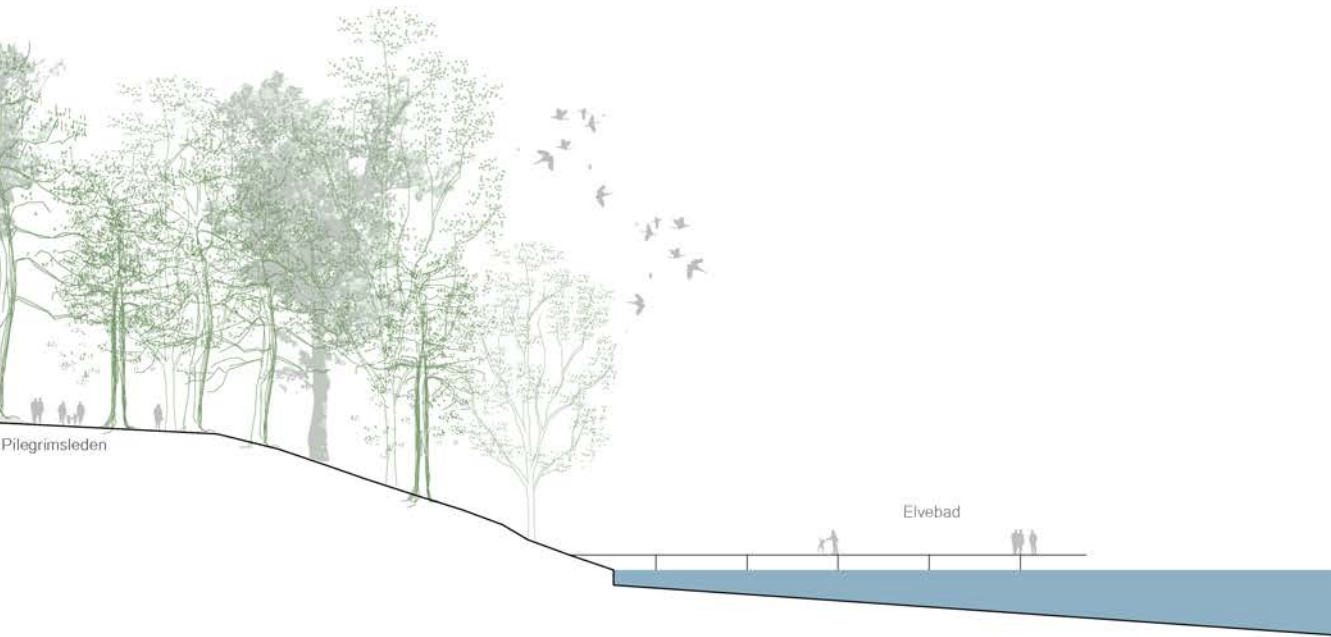

.2

Pilegrimsleden

Elvebad

Logistikksonen mellom to hybridbygninger, mot boligkvarter

TYPOLOGIER

Området er møblert med ulike bygningstyper: boliger i punkthus og langhus, rene industribygg, kontorbygg, og hybridbygninger som består av en kombinasjon av industri og andre funksjoner.

Bygningskroppene er tilpasset bruk og plassering: større bygninger er plassert langs veinettet, mens mindre boligbygg omkranser bakgårdsrom og løser seg opp mot Nidelvkorridoren i vest.

Boliger

Alle boligene har god sikt og gode lysforhold, og en blanding av boligstørrelser og typologier på området og internt i bygningene sørger for boliger tilpasset ulike brukere og livsbehov.

Hybridbygningene

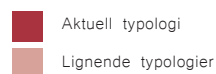
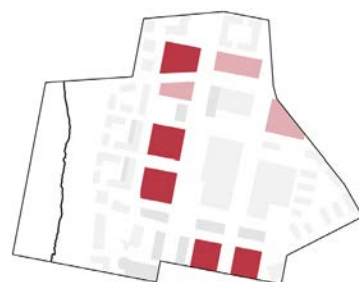
Den mest definerende typologien på området består av tre lag med ulikt program: et industrigulv, fleksible arbeidslokaler og et taklandskap med lave atriumshus. Dette er tre typologier man typisk forbinder med byspredning («sprawl») og lav tetthet, men som satt sammen skaper en ny, urban typologi.

Hybridbygningene er plassert langs logistikk-loopen, som sørger for god tilgang til produksjonslokalene. Samtidig har de alltid én eller flere fasader som henvender seg utelukkende til fotgjengere og beboere, og én eller flere fasader som henvender seg mot bygaten, slik at de ulike lagene med funksjoner kan fungere parallelt.

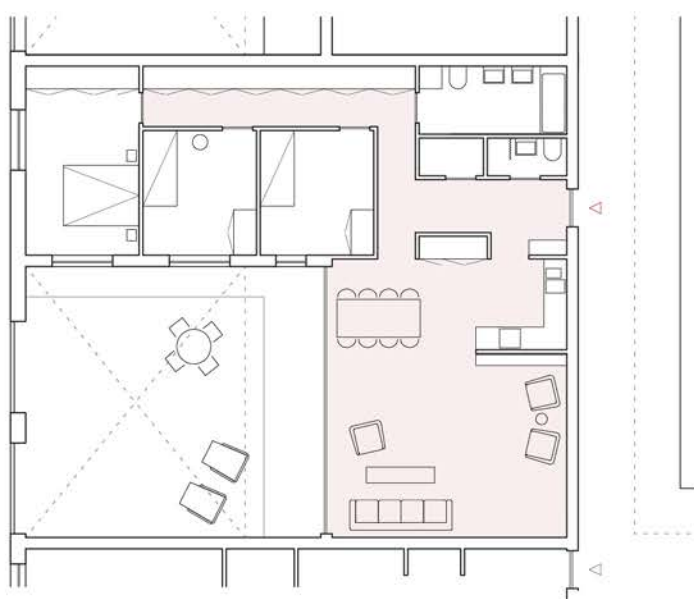
Takhøyden minsker i takt med avstanden fra bakkenivå, og skaper rom for en skala fra lett til tung industri.

Bygningen består av en robust sokkel i betong, med takhøyde tilpasset produksjon. Et stort limtrefagverk hviler på sokkelen, sørger for bæring og danner i seg selv en egen mellom-etasje som binder bakkenivået sammen med resten av produksjons- og kontorlokalene.

Materialitet: Sokkel i betong, limtrefagverk, massivtreelementer, trekledning.

Hybridbygningene

4-roms atriumshus
117.7 m²

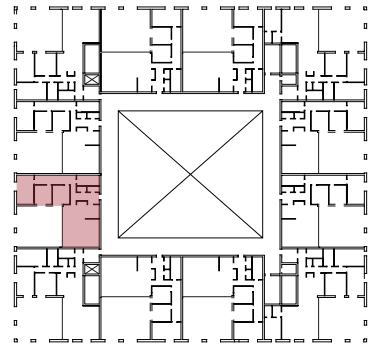
Plan 5. etg.
1:200

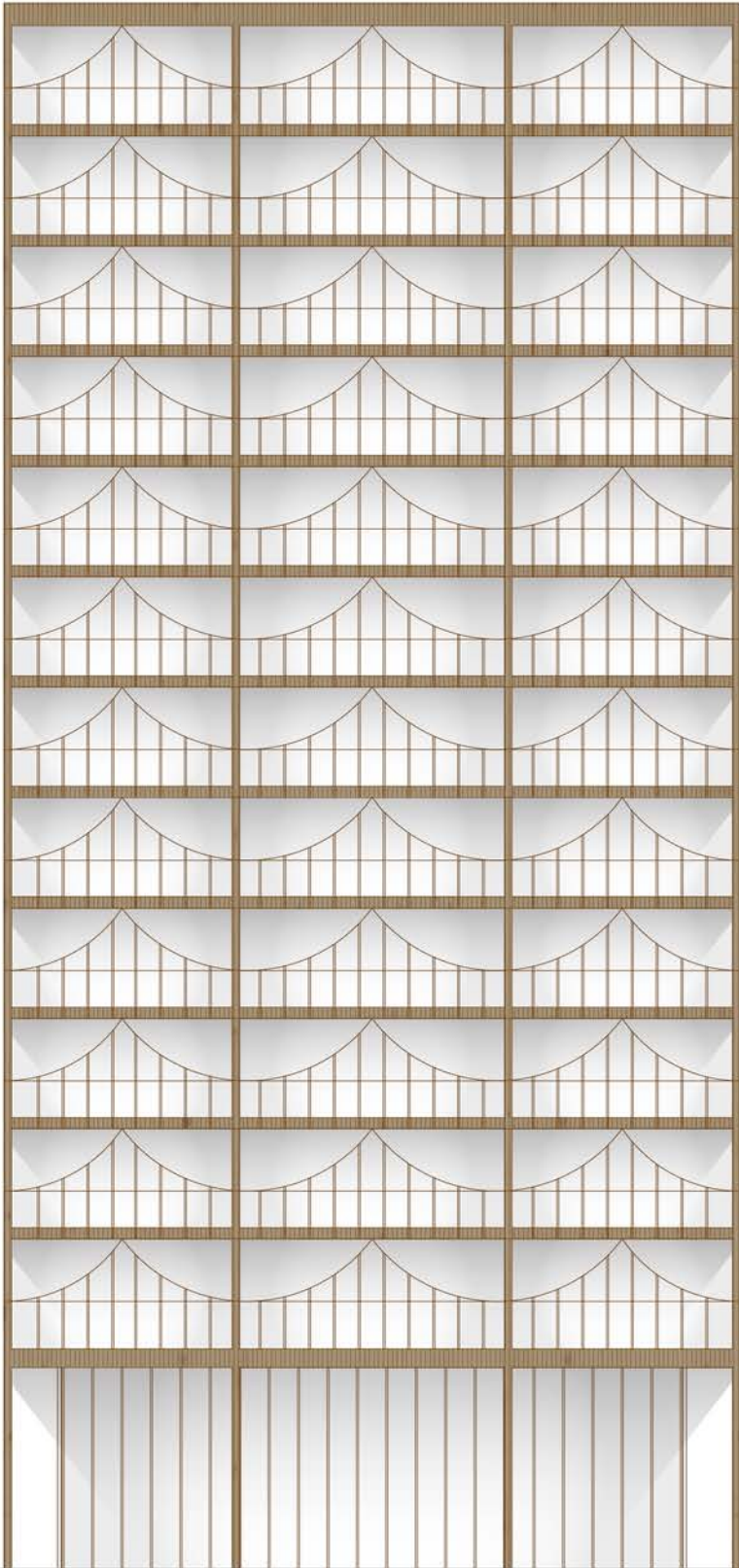

Atriumsboliger

På taket av hybridbygningene ligger det atriumshus. Bygningene er organisert langs en svalgang rundt hovedatriet, mens hver enkelt bolig er organisert rundt et privat atrium.

Adkomst: Svalgang

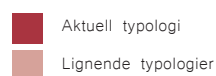
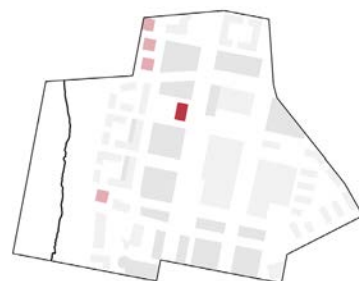

Punkthuset

Punkthuset er et av tyngdepunktene i planen, og den høyeste bygningen på området. Den er et autonomt objekt som bryter opp allmenningen i to store byrom, Siemens-parken i øst og Sluppen torg i vest. Som visuelt orienteringsobjekt markerer den hvor kollektivknutepunktet befinner seg.

Materialitet: Søyle-dekke-konstruksjon i limtre, massivtre-elementer, glass.

Punkthuset

2-roms leilighet
47.5 m²

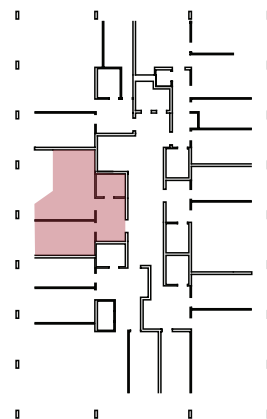
Plan 7. etg
1:200

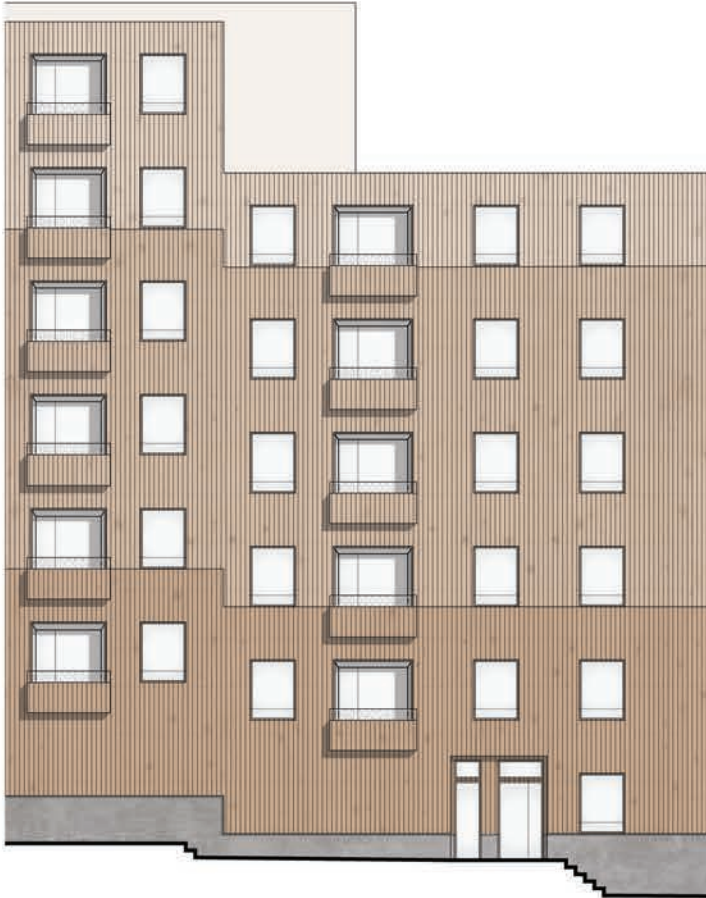
Leiligheter

Bygningen har naturlig lys fra alle himmelretninger. Første etasje fungerer som dagligvare, mens resten av bygningen består av 2-roms til 5-roms leiligheter.

Fasaden består av et ytre og indre sjikt som begrenser innsyn og skaper generøse uterom. Deler av uterommene kan lukkes inn og fungere som vinterhager.

Adkomst: Korridor, fem-spenner

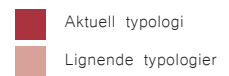
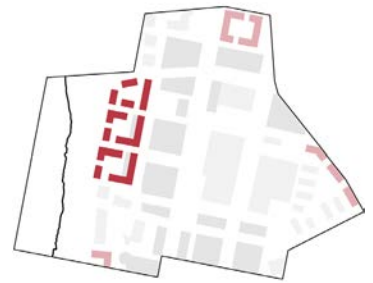
Boligkvartalene

I boligkvartalet møtes urbanitet og natur, og kvartalene danner en buffer mellom Nidelvkorridoren og hybridbygningene. De halv-offentlige gatetunene er bilfrie, unntatt for henting, flytting og utrykningskjøretøy.

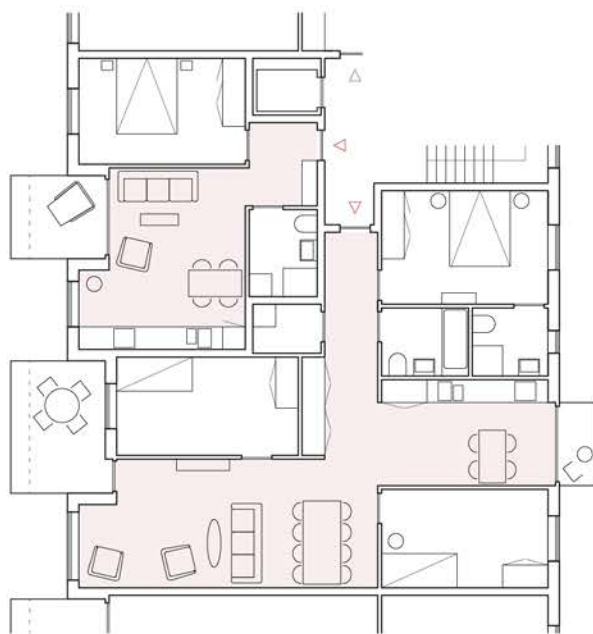
Gatetunene er mellomrom mellom kvartalene, sammenføyninger mellom øst og vest, og infrastrukturelle akser, tydelig adskilt fra de definerte og private bakgårdsrommene.

Bygningene langs logistikk-loopen er blandede bygg, med industri eller tjenesteyting i første etasje.

Materialitet: Massivtreelementer, trekledning.

Boligkvartalene

2-roms leilighet

35.9 m²

4-roms leilighet

99.1 m²

Plan 3. etg.
1:200

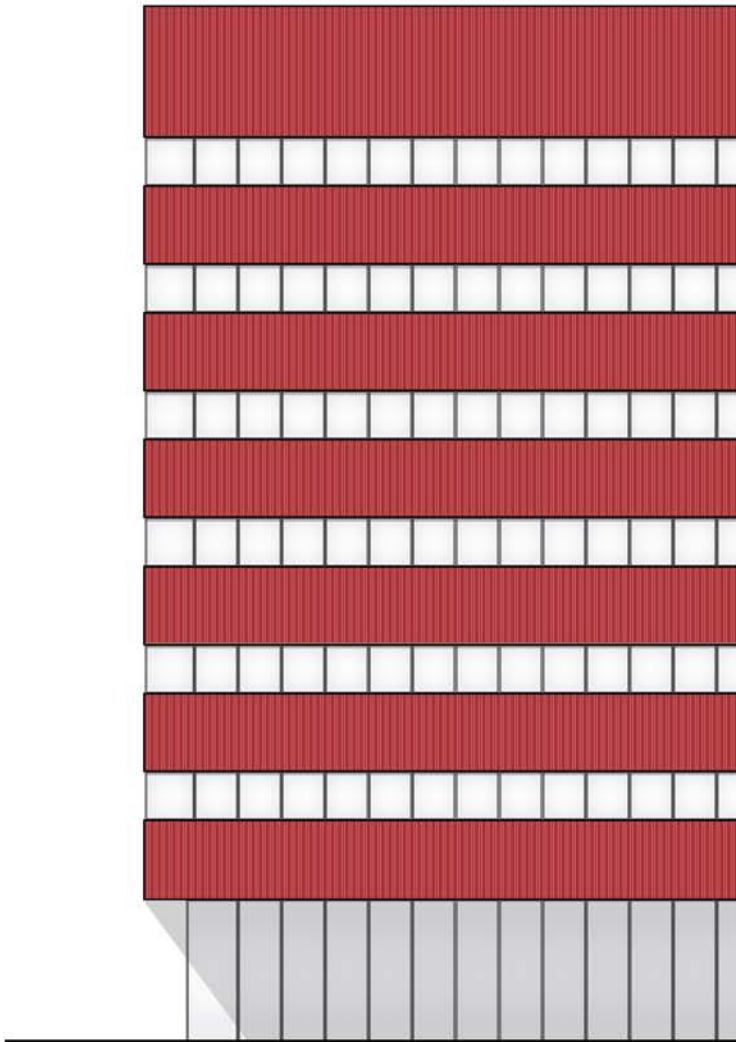

Leiligheter

Boligblokkene er tilpasset det skrånende terrenget, og mange av boligene har utsikt mot Byåsen, Nidelven og fjorden. Alle boligene er vestvendte. Boliger med to soverom eller mer har også østvendte frokostbalkonger, og gjennomgående fellesoner som går øst-vest.

Adkomst: Oppgang, tre-spenner

Siemens-bygget

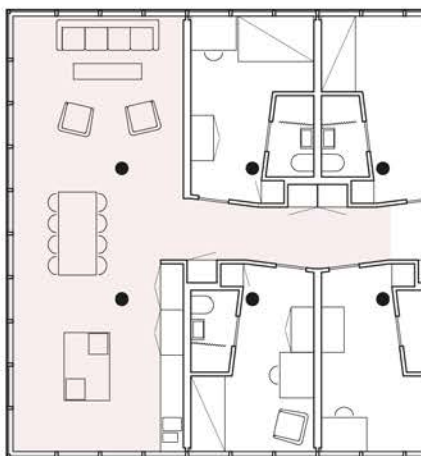
Administrasjonsbygningen på Siemens-tomten transformeres til hybel-hus. I første etasje etableres et læringssenter som fungerer som knutepunkt for lære- og studieaktiviteter for de ulike aktørene på området. Bo-kollektivene oppover i etasjene tilbyr husvære til lærlinger, praktikanter og studenter som arbeider på området.

Materialitet: Søyle-dekke-konstruksjon i betong (eksisterende), stålkledning (eksisterende), treinteriør (nytt)

 Aktuell typologi

Siemens-bygget

Hybler
15.3 m² + fellesareal

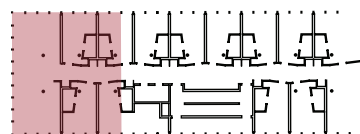
Plan 3. etg.
1:200

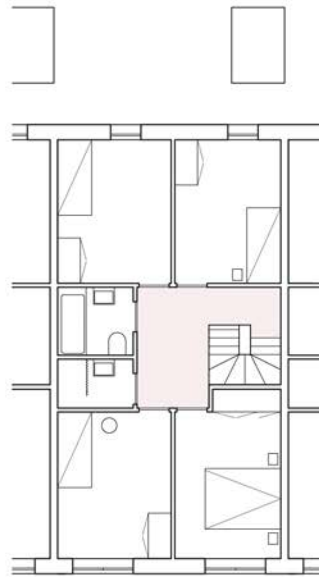
Lærlingboliger

I kollektivene er tremoduler med bad og oppbevaring satt inn mellom den eksisterende bærestrukturen. Materialiteten og rytmen i korridoren er en tydelig kontrast til det eksisterende. De lette modulene kan enkelt fjernes, og gjør ikke varige inngrep på den opprinnelige arkitekturen.

Det vestvendte felleskjøkkenet/oppholdsrom henvender seg mot Siemens-parken, allmenningen og logistikk-loopen. Et mindre fellesareal i øst henvender seg mot furulunden.

Adkomst: Eksisterende trapperom, korridor

5-roms rekkehus
129.3 m²

Plan 1. etg (venstre)
Plan 2. etg (høyre)
1:200

Rekkehusene

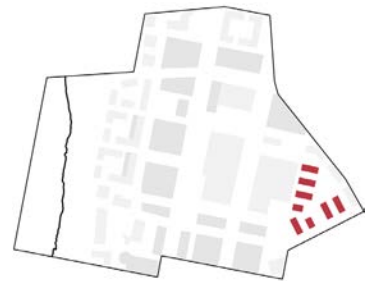
Øst på området har arealet som tidligere var påkjøringsrampe til motorveien blitt transformert til en bydelspark. Leilighetsbygg i nord-øst omringer et tun med rekkehus.

Rekkehusene er plassert i nord-sør-retning med gode lysforhold og egne uterom til tross for relativt høy tetthet.

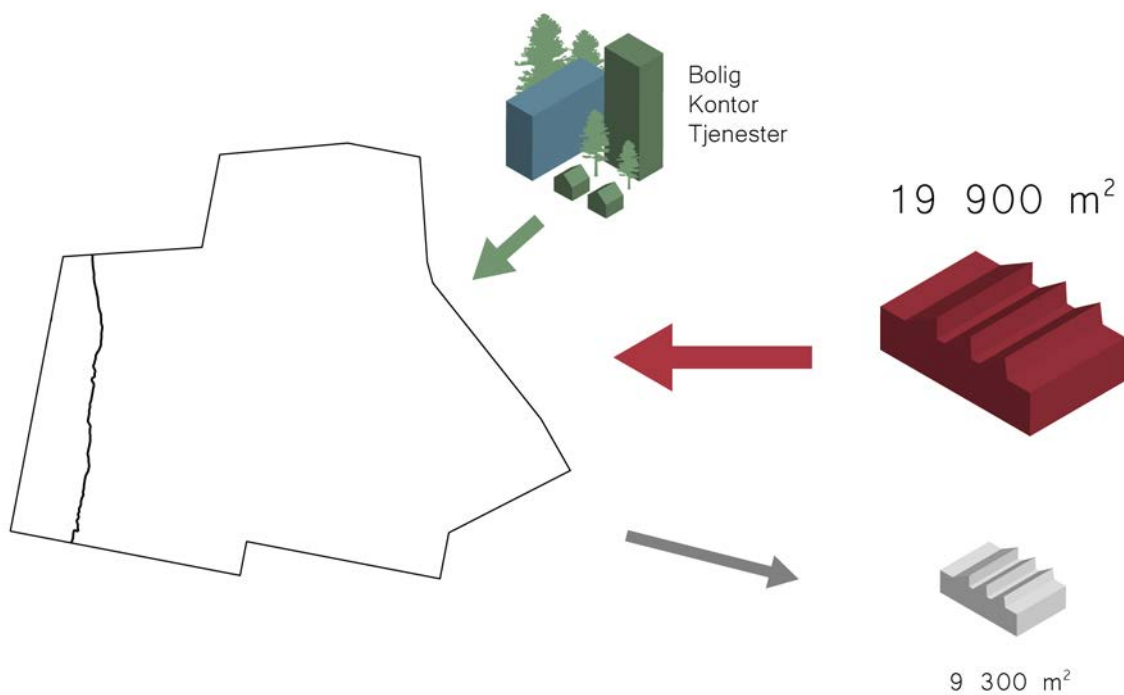
De knytter seg på enebolig- og rekkehusbebyggelse som omringer Sluppen, og tiltrekker seg en annen befolkningsgruppen enn resten av boligtypologiene på området.

Materialitet: Massivtreelementer, trekledning

Adkomst: Gatetun

SAMMENSVEISET

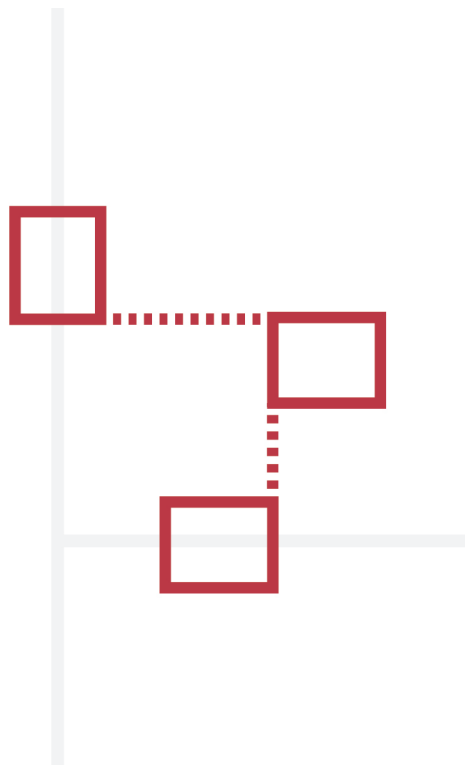

Økt utnyttelsesgrad

Oppryddingen av utendørsarealene og ny strukturering av det bygde arealet fører til en høyere tetthet.

Industriarealet mer enn dobles, samtidig som en rekke nye funksjoner også får plass.

Overførbarhet

Konseptet med klynger langs en logistikk-loop kan utvides til å bestå av flere loop'er. Konseptet kan også overføres til andre urbane og sub-urbane industrisituasjoner rundt om i landet og verden.

SAMMENSVETSET